

Ö.H.Eldarovun 1-ci dərəcəli "Əmək" ordeni ilə təltif edilməsi haqqında

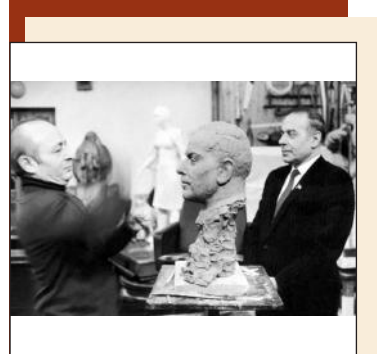
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 23-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafında uzunmüddətli səmərəli fəaliyyətinə görə Ömər Həsən oğlu Eldarov 1-ci dərəcəli "Əmək" ordeni ilə təltif edilsin.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti

Bakı şəhəri, 20 dekabr 2022-ci il

Əbədi mögikan

səh. 2-3 ⇨

AMEA nümayəndə
heyəti Lahor Dövlət
Kollej Universitetində

səh. 4 ⇨

21 Azər hərəkatı və
Azərbaycan
Milli Hökuməti

səh.10 ⇨

Şəki Regional
Elmi Mərkəzinin
50 illik uğur yolu

səh. 11 ⇨

Serbiya və Azərbaycan müstəqil siyasət aparan, bir-biri ilə sıx əlaqədə olan ölkələrdir

Dekabrın 21-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin ölkəmizə işgüzar səfərə gələn Serbiya Respublikasının Prezidenti Aleksandar Vuçiç ilə təkbətək görüşü olub.

Görüşdən sonra prezidentlər İlham Əliyev və Aleksandar Vuçiç mətbuata bəyannatlarla çıxış ediblər.

Dövlətimizin başçısı bir ay bundan əvvəl Serbiyaya rəsmi səfəri ilə bağlı təəssüratlarını bölüşüb: "Prezident Vuçiçin rəhbərliyi ilə Serbiyada olan vəziyyət, gedən inkişaf məni çox təsirləndirdi. Prezident Vuçiçin uzaqgörən siyasəti nəticəsində Serbiya hərtərəfli inkişaf edir, həm şəhərsalma sahəsində, eyni zamanda, iqtisadi və sənaye inkişafı sahəsində, kənd təsərrüfatı sahəsində. Bu, bizim gələcək əməkdaşlığımız üçün yeni imkanlar yaradır. Çünki həm Serbiya, həm Azərbaycan öz resurslarına arxalanan ölkələrdir, müstəqil siyasət aparan ölkələrdir və bir-biri ilə sıx əlaqədə olan ölkələrdir".

Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, əlaqələrimizin dinamikası çox müsbətdir. Biz keçən ay Belqradada qəbul etdiyimiz

qərarların tezliklə yerinə yetirilməsini arzulayırıq. Artıq hökumət üzvlərinə bu qərarların icra edilməsi ilə əlaqədar müvafiq göstərişlər verilib.

Dövlətimizin başçısı bildirib ki, strateji tərəfdaşlıq münasibətlərindən və eyni zamanda, şəxsi dostluq münasibətlərimizdən istifadə edərək, müdafiə sənayesi, ticarət, nəqliyyat-logistika sahələrində, energetika sektorunda, əməkdaşlığımız üçün böyük potensial var.

"Azərbaycanın təbii resursları artıq müxtəlif istiqamətlər üzrə ixrac edilir, həmçinin Avropa qitəsinə, o cümlədən Serbiyaya qonşu olan ölkələrə. Həm təbii qaz, həm elektrik enerjisi ilə əlaqədar əməkdaşlıq üçün imkanlar var, müvafiq danışıqlar aparılmışdır. Gələn ildən başlayaraq Azərbaycanın elektrik enerjisinin Serbiyaya ixrac edilməsi üçün əminəm ki, əməli addımlar atılacaqdır... Dörd gün bundan əvvəl Azərbaycanın elektrik enerjisinin Avropaya çatdırılması üçün müvafiq saziş imzalanmışdır. Qara dənizin dibi ilə çəkiləcək kabel Azərbaycanı bu sahədə də Avropa üçün önəmli təchizatçı kimi təsdiqləyəcək. Bütün bunlar yeni imkanlar, yeni üfüq-

lər açıq və biz bu sahədə, əlbəttə ki, ikitərəfli formatda və çoxtərəfli formatda əməkdaşlıq edəcəyik", - deyə Prezident İlham Əliyev bəyannatda bildirib.

Sonra Serbiya Prezidenti Aleksandar Vuçiç bəyannatında Azərbaycana səfərindən söz açaraq, burada böyük tərəqqinin şahidi olduğunu bildirib.

Qeyd edib ki, Serbiya və Azərbaycanın böyük potensialı var. Məhz buna görə biz bir ayda iki dəfə görüşmüşük. Serbiya nümayəndə heyəti tez-tez Azərbaycana gələcək, eynilə Azərbaycan nümayəndə heyəti bir neçə günə Belqrada səfər edəcək, əməkdaşlığımız üçün yeni pəncərə açılacaq: "Mən Serbiya Respublikasına münasibətdə dostluğa görə Azərbaycan xalqına minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Biz gələcəkdə güclü əlaqələrimizi və güclü dostluğumuzu necə quracağımızı bilirik. Mən inanıram ki, biz bunu ən yaxşı şəkildə xalqlarımızın maraqları naminə edəcəyik. Bir daha təşəkkür edirəm, Prezident Əliyev".

Həmin gün Prezident İlham Əliyevin adından Serbiya Respublikasının Prezidenti Aleksandar Vuçiçin şərəfinə nahar verilib.

Azərbaycan Respublikasının Xalq rəssamı Ömər Eldarov heykəl yaratmaq işinə kompozisiyalı heykəltaraşlıqla başlamışdır. İ.Repin adına Leninqrad Rəssamlıq Akademiyasının tələbəsinin diplom işi kimi yaradılmış "Gənc qvardiyaçılar" barelyefi (1951) ideoloji istiqamətindən asılı olmayaraq, orijinal portretlər qalereyasıdır.

Bu kompozisiya eyni yaşda olan və vahid amala xidmət edən səkkiz nəfər gənc qvardiyaçının bir-birini təkrar etməyən obrazlarının tuncdan tökülmiş təqdimatıdır. Bu, Ömər Eldarovun kompozisiya, həm də daşla canlandırılan portretlər yaratmaq istedadının real təzahürüdür. Həmin obrazlardan hər birini ayrıca bənzərsiz heykəl kimi ucaltmaq olar. Və ya "Gənc qvardiyaçılar" heykəltaraşlıq kompozisiyası həmin mövzuda yazılmış bir romanın fəlsəfesini daş təsvirlərlə əks et-

Əbədi mögikan

dir. Ömər Eldarovun "Güllənmə" kompozisiyası da (1977) süjetli heykəltaraşlığın nadir nümunəsidir. Bu, repressiya faciəsinin sərt dramatisminin orijinal heykəltaraşlıq həllindən ibarət olan təsirli sənət hadisəsidir. "Güllənmə" kompozisiyası Ömər Eldarovun repressiya mövzusunda məharətlə yaratdığı heykəltaraşlıq epopeyasıdır. Son ölüm hökmü anında ayrı-ayrı insanların keçirdikləri fərqli hissələr bu kompozisiyada biri digərini qətiyyətlə təkrar etməyən düşünülmüş detallar vasitəsilə ifadə olunmuşdur. Beləliklə, Ömər Eldarov "Gənc qvardiyaçılar" və "Güllənmə" heykəltaraşlıq kompozisiyalarında oxşar talei insanların fərqli xarakterlərini tişə ilə canlandırmağı bacarmışdır.

İdeya cəhətdən fərqli olmasına baxmayaraq, mövzunun bədii həlli baxımından "Gənc qvardiyaçılar" ilə "Güllənmə" barelyefləri arasında möhkəm bir daxili bağlılıq vardır. Burada obrazların daxili-mənəvi gərginliyi təkçə həyəcanı deyil, həm də etirazı ifadə edir. Ömər Eldarov təqdim etdiyi obrazın daxili əlamini ifadə edəndə rəssam, portretlərin fiqurunu quranda heykəltaraş, onların ümitsizlik və etirazlarını əks etdirəndə vətəndaş-filosof kimi çıxış edir. Ona görə də mahir heykəltaraşın kompozisiyaları tam halda ifadəli, təsirli görünməkdən başqa, həm də ictimai məzmunlu mühüm bir fikri mənalandırır. Ömər Eldarovun heykəlləri incəsənətin bir çox sahəsini özündə kompleks şəkildə təccüssün etdirən fərqli sənət əsərləridir.

Bu qəbildən olan ağacdan yonulmuş "Dəniz neftçiləri" kompozisiyasında (1964) insanın düzümü və iradəsi heykəltaraşlıq dili ilə mənalı bir şəkildə ifadə olunmuşdur. Bu cəhətdən heykəltaraş Ömər Eldarovla rəssam Tahir Salahovun əsərləri ideya-sənətkarlıq, xüsusən də mövzunun bədii həlli baxımından bir-birinə çox yaxındır. Əslində, həmin yaxınlıq bu qüdrətli sənətkarların hər ikisinin sənətdə əsaslandığı əsas prinsipin - sərt realizm yaradıcılıq metodunun daxili məntiqindən irəli gəlmişdir. Sovet hakimiyyəti illərində sosialist realizmi yaradıcılıq metodunun tələb etdiyi nikbin əhvali-ruhiyyənin əksinə olaraq, Tahir Salahov və Ömər Eldarov rəsmlərində və heykəllərində həyatın, insan talelərinin gərginliklərini bə-

yük məharətlə diqqət mərkəzinə çəkmişlər. Bu məqamda görkəmli sənətkarları "Gənc qvardiyaçılar" barelyefində, yaxud "Dəniz neftçiləri" kompozisiyasında "Dəniz neftçiləri" oymasında və ya "Azərbaycan diviziyası" heykəl kompleksində olduğu kimi mövzunun aktuallığı xilas etmişdir. Əslində isə mövzusunun aktuallığı baxımından sosialist realizmi yaradıcılıq metodu ilə səsleşən kompozisiyalı heykəllərində Ömər Eldarov mahiyyət etibarilə sosializm cəmiyyətindəki çətinliklərlə üz-üzə qalan, dərin sarsıntılar keçirən, mərd, düzümlü insanların ən çətin anlarda da ümidlərini itirmədiklərini böyük ustalıqla, məharətlə ifadə edə bilmişdir. Bu mənada xarici mətbuatda işlədilan "sərt realizm" təyinatı sosialist realizminin təzahür formalarından biri kimi yozularaq, müəllifinin cəmiyyətin irəliyə doğru inkişafında maneələri göstərərək sabaha ümidlə baxması amplitudasında mənalandırılmışdır. Əsl həqiqətdə isə Ömər Eldarov süjetli heykəltaraşlıq əsərləri ilə Azərbaycan xalqının keçirdiyi əzablı yolların epopeyasını yaratmışdır. Bu mənada o, ideoloji mahiyyətinə görə yox, tam əksinə, sənətdə tutduğu çətin və bənzərsiz mövqeyi etibarilə XX əsr monumental heykəltaraşlıq sənətinin "gənc qvardiya" sını təmsil etmişdir.

Ömər Eldarovun, demək olar ki, əksər heykəlləri özünəməxsus süjetə və kompozisiyaya malikdir. Mahir heykəltaraş tişə ilə yaratdığı obrazların, yaxud tarixi xidmətlərini əks etdirdiyi şəxsiyyətləri, diqqət mərkəzinə çəkmək istədiyi detalları münasib formada yerləşdirməsi ilə düşüncə heykəl ətrafında yorulmaz və ciddi yaradıcılıq əməliyyatları aparır. Bu mənada Ömər Eldarovun heykəl kompleksi həm də maarifçilik missiyasını həyata keçirir. Hətta görkəmli heykəltaraşın bir sıra heykəlləri abidə ansamblı kimi təqdim olunur. Tacikistandakı Sədrəddin Ayni və Bakıdakı Əzim Əzimzadə heykəlləri doğru olaraq janr baxımından abidə-ansamblı adlandırılmışdır. Bu abidələrin ətrafında həmin sənətkarların yaradıcılıq idealalarını, sənət dünyasını əks etdirən heykəl fiqurları mütənəşib şəkildə yerləşdirilərək həm təqdim olunan görkəmli şəxsiyyətin çoxcəhətli fəaliyyətini, həyata və sənətə baxışlarını, həm də onun yaşadığı mühitin zəruri detallarını tamaşaçıya çatdırır. Beləliklə, heykəl yalnız şəxsi-

yətin deyil, geniş mənada zamanın abidəsi statusunu yerinə yetirir. Bu mümkün olmadığı hallarda isə Ömər Eldarov böyük məharətlə Məhəmməd Füzuli heykəlinə olduğu kimi, süjeti abidənin pyedestalinə əks etdirir. Bu mənada Ömər Eldarov Azərbaycan heykəltaraşlığına barokko əlamətləri əlavə etmiş, milli heykəltaraşlıq sənətini düşündürücü detallarla daha da zənginləşdirmişdir.

Xalq rəssamı Ömər Eldarov Azərbaycan monumental heykəltaraşlığında görkəmli siyasi və ədəbi şəxsiyyətlərin özünəməxsus heykəllərini yaratması ilə səciyyəvlənir. Düşüncə Ömər Eldarovun şəxsiyyət heykəllərinin xarakter xüsusiyyətini müəyyən edir. Onun heykəlləri düşüncə, mütəfəkkirə heykəllərdir. Məlum olduğu kimi, Azərbaycan heykəltaraşlığında dinamik (əl hərəkəti qabarıq olan), statik (pasport şəklində) və monumental (əzəmətli) obrazlar yaratmaq ənənəsi geniş yer tutur. Milli heykəltaraşlıq sənətində düşüncə heykəltaraşlıq üslubunun məxsusi bir istiqamət səviyyəsinə çatdırılması məhz Ömər Eldarovun adı ilə bağlıdır. Ömər Eldarovun ilk heykəllərindən olan əsərini "Şair Xurşidbanu Natəvanın portreti" adlandırması (1955) onun mürciət etdiyi obrazı xarakterik portret cizgiləri ilə birlikdə ifadə etmək qəyəsini ifadəsindir. İstedadlı heykəltaraş Xurşidbanu Natəvanın şairlikdən gələn lirizmi ilə oğlunun cavan yaşlarında vəfat etməsindən doğan kədərini üzvi surətdə, əlaqəli şəkildə təqdim etməklə yaratdığı obrazın tam portretini canlandırmışdır. Hətta Xurşidbanu Natəvanın incə gülmüş kəməri, əlindəki qələmi, yaxasındakı medalyonu da şeirlərindəki zərif düşüncəni ifadə etməyə uğurla xidmət edir. Lakin şairin gözələrində və sifətində, dən düşmüş saçlarında ifadə olunan kədər cizgiləri və əlini başına qoyaraq xəyalə dalması düşüncə heykəlinin tapılmış detallarıdır. Bu heykəldə Natəvanın bütün cizgilərini çox təbii şəkildə yaratmaqla Ömər Eldarov heykəltaraşlıqda impressionist dühasına malik sənətkar olduğunu nümayiş etdirir. O, Xurşidbanu Natəvanın həm ağacdan oyma, həm də tunc heykəllərində obrazın ən zəruri xarakterik cizgilərini az qala güzgüdə olduğu kimi, çox dəqiq və canlı şəkildə ifadə etməyi bacarmışdır. Bu mənada Ömər Eldarov heykəltaraşlıq sənətinin mahir impressionis-

tidir. Belə məqamlarda Xalq rəssamı Ömər Eldarov heykəltaraş-rəssam kimi çıxış edir.

O, Azərbaycan heykəltaraşlığında tişə ilə firçanın imkanlarını üzvi surətdə birləşdirərək, canlı, ifadəli heykəllər yaratmağı bacarmışdır. Ömər Eldarov Azərbaycanda heykəltaraşlıq sənətinin rəssamı funksiyasını yerinə yetirən nadir sənətkarlardan biridir. Düşüncə və düşündürən heykəllər yaratmaq onun demək olar ki, əksər əsərlərində nəzərə çarpmışdır. Ömər Eldarovun Tacikistanın Düşənbə şəhərində ucaldılmış Sədrəddin Ayninin (1978) və məşhur İbn Sınanın (1980), Hindistanın Comolunqması sayılan, Nobel mükafatı laureatı Robindranat Taqorun (1987), Ankaradakı İhsan Doğramacının (2001), maestro Niyazinin (2017) Bakı şəhərindəki heykəlləri mütəfəkkir heykəltaraş düşüncəsinin möhtəşəm abidələridir. Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli yaradıcılarından olan Hüseyin Cavidin Bakı şəhərindəki heykəlinə ifadə olunan dərin düşüncə romantik kədərindən doğmuş məbədidir. Doğrudur, Hüseyin Cavid heykəlinin kompozisiyasındakı dinamika həmin romantik kədərindən irəli gələn romantik kədərini düşüncə romantik kədərindən doğan ümidlərlə bağlı olduğunu düşüncəyə əsas verir. Bu yolla düşüncənin Hüseyin Cavidlə düşündürən süjet xətti obrazın xarakterini, taleyini və bütövlüyünü tamamlayır. Hətta Hüseyin Cavidin heykəlinin pyedestalinə təbii daşdan yonmaqla Ömər Eldarov sənətkarın qazandığı ədəbiyyət heykəltaraşlıq dili ilə nəzərə çarpmışdır. Xurşidbanu Natəvanın həm ağacdan oyma, həm də tunc heykəllərində obrazın ən zəruri xarakterik cizgilərini az qala güzgüdə olduğu kimi, çox dəqiq və canlı şəkildə ifadə etməyi bacarmışdır. Bu mənada akademik Ziya Bünyadovun, görkəmli bəstəkar Üzeyir bəy Hacıbəylinin, Fikrət Əmirovun, Niyazinin qəbirüstü abidələri Ömər Eldarovun sərt realizminin fərqli təzahürü kimi cəlbədi və düşündürücüdür. Bu heykəllərin hər birinin özünəməxsus düşündürən ibretməz detalları mövcuddur. Rəssam Səttar Bəhlulzadənin abidəsi (1965) isə realist-romantik heykəldir. Böyük sənətkarın üzündəki dərin düşüncə və əllərinin sual işarəsi şəkildə təqdimatı onun Azərbaycan təbiətinin incəliklərini tapıb üzə çıxarmaq və yağı boya ilə kətana köçürmək istedadının ağacdan yonulmuş təbii görüntüsüdür. Təkrarsız rəsm əsərləri kimi Səttar Bəhlulza-

də özü də Ömər Eldarovun təqdimatında yaradıcı dühanın dərin düşüncələrini bütün təbiiyyəti ilə əks etdirir. Səttar Bəhlulzadənin tuncdan tökülmüş memorial heykəlinə də Ömər Eldarov tərəfindən eyni düşüncə amplitusu qorunub saxlanılmışdır.

Azərbaycan lirik şeirinin böyük ustası Məhəmməd Füzulinin heykəli Xalq rəssamı Ömər Eldarovun düşüncə heykəllər silsiləsinin zirvəsidir. Heykəltaraş Tokay Məmmədovla birlikdə yaratdıqları və 1963-cü ildə Bakı şəhərində ucaldılmış bu möhtəşəm abidə Məhəmməd Füzulinin dünyəvi kədərini, dərin poetik-fəlsəfi düşüncəsini dolğun şəkildə əks etdirir. Ömər Eldarovun Məhəmməd Füzuli heykəli Azərbaycan heykəltaraşlıq sənətinin "Leyli və Məcnun"udur. Məşhur "Leyli və Məcnun" poemasında olduğu kimi, Məhəmməd Füzuli heykəlinə də şəxsiyyətə aşiqanəliyin harmoniyası yaradılmışdır. Pyedestalin üzərindəki "Leyli və Məcnun" süjetləri Füzulinin heykəl obrazını tamamlayır. Azərbaycan xalqının qəlbində Məhəmməd Füzulinin obrazı Ömər Eldarovun yaratdığı heykəllə əbədləşmişdir. Bu möhtəşəm abidə Bakı şəhərinin mərkəzində Məhəmməd Füzulinin açıq kitabıdır. Nəinki ölkəmizin bu mövzuya bələd olan vətəndaşları, hətta Azərbaycana ilk dəfə gələn xarici turistlər də Məhəmməd Füzuli heykəlini diqqətlə "oxumaqla" bu böyük sənətkarın yaradıcılıq idealları haqqında aydın təsəvvür edə bilər. Ömər Eldarovun Füzulisi qranitdən yoxrulmuş əbədi eşq heykəlidir. Bütün bunlar göstərir ki, Ömər Eldarovun yaratdığı heykəllər təkçə ənənəvi postamentdən və şəxsiyyətin əzəmətli görüntüsündən ibarət olmayıb, daha çox fikir, düşüncə, mətləb ifadə edən monumental sənət nümunələridir. Bu heykəllər insan düşüncəsinin abidələridir. Ömər Eldarov heykəlin əzəmətini canlandırarkən mahir heykəltaraş, onun fikir və düşüncələrini ifadə edərkən görkəmli akademikdir. Onun sənətində heykəltaraşlıqla akademik düşüncənin möhkəm üzvi sintezi vardır.

Mətləb - düşüncə ifadə etmək baxımından Ömər Eldarovun əsərləri mütəfəkkir heykəllərdir. Akademik yanaşma ilə bədii idrakın vəhdəti Ömər Eldarovun heykəltaraşlığının mahiyyətini təşkil edir. Ömər Eldarovun zəngin yaradıcılığı mütəfəkkir heykəltaraşlıq akademiyasıdır. Akademik Ömər Eldarov Azərbaycan Rəssamlıq Akademiyasının rektoru, mütəfəkkir akademik heykəltaraşlıq məktəbinin müəllifi, yaradıcısıdır. O, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, akademik heykəltaraşlığın fəxridir. Bütün bunlara görə Ömər Eldarov özü də Xalq rəssamı fəxri adı ilə akademik elmi rütbəsini eyni ucalıqda daşıyan və yaşadan mütəfəkkir heykəltaraşdır. Dahi heykəltaraşın əksər heykəlləri həm də onun möhtəşəm elmi əsərləridir.

Xalq rəssamı Ömər Eldarovun heykəltaraşlığında lirizmin və bədii detalların zənginliyinin də özünəməxsus yeri vardır. Onun demək olar ki, bütün heykəllərində lirika əlamətləri həkk olunmuşdur. Şair Natəvanın heykəli bütünlüklə şeiriyyətdən yoxrulmuşdur. Ömər Eldarovun Natəvanı qranitdən yoxrulmuş lirik-romantik nəğmədir. Məhəmməd Füzulinin heykəlinin pyedestalinəki Leyli və Məcnun obrazlarının təsvirləri dahi şairin lirikasının daşlaşmış rəmzləridir. Robindranat Taqor heykəlinin yaxasındakı naxışlar "Nobel" mükafatı laureatı olmuş dahi sənətkarın fikir və düşüncə zənginliyinin tişə ilə yaradılmış əks-sədasıdır. Rəşid Behbudovun heykəli əbədi çağlayan və oxuyan daş abidədir. Akademik Zərifə xanım Əliyevanın abidəsi sözün həqiqi mənasında Azərbaycan milli heykəltaraşlıq sənətinin müasir səviyyəsinin yüksək göstəricisidir.

(davamı 3-cü səhifədə)

Əbədi mögikan

(əvvəli 2-ci səhifədə)

Fikrimizcə, bu nadir sənət əsərinin "Elegiya" adlandırılması da təsadüfi olmayıb, həm də abidənin ruhundakı mehri, lirizmi mənalandırır. Akademik Zərifə xanım Əliyevanın abidəsini özünün incəliyi və lirizmi etibarilə Azərbaycan poeziyasının şah əsərlərini yaratmış Məhəmməd Füzulinin lirikası ilə müqayisə etmək olar. Bu abidə Azərbaycan heykəltaraşlıq sənətinin tuncdan tökülmiş incə ruhlu poeziyasıdır. Bakı şəhərində, Dənizkənarı parkda, Xəzərin sahilində 2022-ci ildə ucaldılmış Müslüm Maqomayevin heykəli Azərbaycan monumental heykəltaraşlığının şah əsərlərindən biridir. Bu mənalı və əzəmətli heykəl dünyashöhrətli Azərbaycan müğənnisi Müslüm Maqomayevin böyük sənəti ilə xalqına və ölkəsinə bağlılığını möhtəşəm ifadəsidir. Ümumiyyətlə, Ömər Eldarov böyük şəxsiyyətlərin heykəllərini yaradarkən onların sənətinin özünəməxsusluqları ilə vətənə, xalqa bağlılıqlarını vəhdətdə ifadə etmək məharəti nümayiş etdirir.

Ömər Eldarovun bütün əsərlərində özünü göstərən sənətkarlıq xüsusiyyətləri cəm halda ustad heykəltaraşın görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevə həsr olunmuş heykəl-abidələrində özünün parlaq əksini tapmışdır. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin çoxsaylı heykəllərini ucaltmış Ömər Eldarov heç vaxt özünü təkrar etməmişdir. O, hər dəfə bu dahi şəxsiyyətin obrazını yaradarkən onu fərqli bir düşünlümsü detallara daha da zənginləşdirmişdir. Ömər Eldarovun heykəltaraşlıq Heydər Əliyev-naməsində xalqımızın və ölkəmizin xilaskarı, müstəqil dövlətimizin banisi və böyük qurucusu Heydər Əliyevin möhkəm iradəsi, qətiyyəti, müdriklilik və uzaqgörənliyi parlaq şəkildə əks etdirilmişdir. Ömər Eldarov bu əbədiyaşar şəxsiyyətin heykəllərini yaradarkən heç vaxt hər hansı bir effekt yaradacaq əlavə detala istinad etməmişdir. O, mümkün olduqca böyük müasiri, yaxından tanıdığı, şəxsiyyətinin və siyasətinin miqyasını aydın surətdə mənimsədiyi Ulu Öndər Heydər Əliyevin daha çox özünü, malik olduğu dərinlik və uralığı açmağa çalışmışdır. Ona görə də Ömər Eldarovun yaratdığı Heydər Əliyev heykəlləri dahi şəxsiyyətin əzəməti üzərində hər hansı bir yaradıcılıq əməliyyatı aparılması ilə yox, bu heykəllərin ucaldıldığı yerdə münasib məkənin tapılması ilə müəyyən olunur. Ulu Öndərin öz sağlığında Naxçıvanda ucaldılmış büstünün arxasında görünən Möminəxatun türbəsi və Araz çayı onun böyük vətənpərvər, uzaqgörən azərbaycançı dahi rəhbər olduğunu göstərir. Eyni zamanda Naxçıvandakı büstünün ətrafında bir neçə ölkənin coğrafi sərhədləri və ərazilərinin görünməsi Heydər Əliyevin beynəlxalq aləmdə qəbul olunan dünyamiqyaslı böyük siyasi xadim olması fikrini ifadə edir. Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin Naxçıvan şəhərinin Baş meydanındakı əzəmətli heykəlinin fonundakı Muzey salnaməsi Azərbaycan xalqının ən çətin, məsuliyyətli illərində

böyük dövlət xadiminin bu diyarda çalışıb işlədiyinə, xilaskarlıq missiyasını həyata keçirməsinə mənalı bir işarədir. Türkiyə Cümhuriyyətinin Qars şəhərində ucaldılmış Heydər Əliyev abidəsinin fonundakı qədim və möhtəşəm qala bu qüdrətli liderin türk dünyasında daşdığı missiyayı dolğun surətdə ifadə edir. Açıq səma və doğma torpaq Heydər Əliyev heykəllərinin daşdığı əbədiyyət mənasını diqqət mərkəzinə çəkir.

Bakı şəhərində Fəxri xiyabandakı Heydər Əliyev kompleksi üçün seçilmiş fon - mərmər qranit üzərində Azərbaycan xəritəsinin canlandırılması rəmzi şəkildə Heydər Əliyevin ölməz adının Azərbaycan xalqı ilə və müstəqil dövlətimizlə əbədiyyətə qədər bərabər olacağına mənalandırır. Fəxri xiyabandakı Heydər Əliyev heykəli Azərbaycan memarlığının şah əsəridir. Bu möhtəşəm abidə sözün əsl mənasında xalqımızın və dövlətimizin simvoluna çevrilmiş Ümummilli Liderin bütün əzəmətini özündə əyani surətdə əks etdirir. Hər dəfə insanlar bu ölməz sənət abidəsinin qarşısından keçərkən dərin iftixar hissi ilə "Borcumuzdur bu ehtiram" deyərək irəliyə doğru addımlayırlar.

Ümumiyyətlə, Xalq rəssamı Ömər Eldarov Azərbaycan heykəltaraşlıq sənətində dövlətçilik təfəkkürünün yerini və əhəmiyyətini geniş və qabarıq şəkildə əks etdirən heykəltaraşdır. Ümummilli Lider Heydər Əliyevə həsr etdiyi heykəllər qalereyası böyük sənət əsərləri olmaqla yanaşı, həm də Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin heykələ çevrilmiş sanballı əsərləridir. Eyni zamanda Ömər Eldarovun təqdimatında Türkiyə Cümhuriyyətinin banisi Mustafa Kamal Atatürkün heykəli də qardaş ölkəmizin dövlətçilik abidəsi kimi ucaldılmışdır. Dağıstanda, Mahaçqala şəhərində qoyulmuş görkəmli elm və dövlət xadimi Əziz Əliyevin əzəmətli heykəlinə də dövlətçilik notları əks etdirilmişdir. Bütün bu heykəllər həm də Ömər Eldarovun mükəmməl dövlətçilik baxışlarına malik görkəmli elm və sənət xadimi olduğunu göstərir. Azərbaycan cəmiyyətində Ömər Eldarov həm də tanınmış ictimai xadim kimi qəbul olunur.

...Xalq rəssamı Ömər Eldarovun düşünən heykəlləri həm də düşündürən heykəllərdir. Düşünən heykəllərin insanları düşündürməsi onu yaradan ustad heykəltaraşın bu torpağın böyük şəxsiyyətlərinə ehtiramı, ölkəsinin sabahına dərin inamıdır.

Düşünən heykəltaraşlıq Azərbaycan monumental heykəltaraşlıq sənətinin Ömər Eldarov mərhələsidir. Xalq rəssamı Ömər Eldarov Azərbaycan heykəltaraşlıq sənətində düşünən heykəltaraşlıq məktəbinin yaradıcısıdır.

Yaradıcılıq emalatxanasında olarkən əyani şəkildə gördüm ki, Ömər Eldarov ömrünün 95 yaşında ölkəmizi və dünyanı bəzəyəcək, xalqımızı düşündürərək irəli apara biləcək yeni-yeni heykəllər haqqında düşünür.

Ömər Eldarovun yaradıcılıq emalatxanası işləyən, çalışan heykəltaraşlıq

fabrikasına bənzəyir. Buradakı emək alətləri, xammal bazası, yarımçıq işlər, hazır məhsullar "fabrikantın" həyat eşiqini, tükənməz enerjisini, heyrətamiz zəhmətini, qurub-yaratmaq əzminin miqyasını təsəvvür etməyə imkan verir. Ömər müəllim təkbəşinə Fərhad - Qaraca Çoban kimi böyük bir istehsal müəssisəsinin və ya bir institutun fiziki işini görür və qeyri-adi, möhtəşəm yaradıcılıq vəzifələrini uğurla həyata keçirir. Lüğətində yorulmaq anlayışı olmayan Ömər Eldarov ən böyük mənəvi rahatlığını ardıcıl yaradıcı fəaliyyətdə, dönmədən qurub-yaratmaqda tapır.

Xalq rəssamı, akademik Ömər Eldarovun emalatxanasından çıxan heykəllər Azərbaycan heykəltaraşlıq sənətinin brendidir.

Bu emalatxanada saxlanılıb, hansı səbəbdənsə meydanlara köçürülməmiş orijinal Dədə Qorqud heykəli özünün mahiyyətinə görə Ömər Eldarov sənətinin rəmzi kimi görünür. Azərbaycan heykəltaraşlıq sənətinin ağsaqqalı, müasir milli ziyalılığın görkəmli nümayəndəsi olan Ömər Eldarov da sənətdə, həyatda, elm və təhsil sahəsində müdrik Dədə Qorqud missiyasını ləyaqətlə həyata keçirir.

Emalatxanasındakı qəribə qaya parçalarına, daşdan, gips və ağacdan düzəldilmiş bitmiş və natamam fiqurlara baxarkən adama elə gəlir ki, Ömər Eldarov özü də sanki Dədə Qorqud landşaftında və mühitində yaşayır. Hansı mövzuda yaradılmasından asılı olmayaraq Ömər Eldarovun heykəlləri ilk növbədə Dədə Qorqud ruhlu azərbaycançılıq abidələridir.

Ömər Eldarov özü də bir insan kimi həyatda danışmaqdan çox düşünməyə və əməli iş görməyə üstünlük verir. Bu mənada Ömər Eldarovun heykəlləri həm də müəllifinin xarakter xüsusiyyətlərini əks etdirir. Düşünən müdriklilik heykəltaraşının düşündürən heykəlləri tam halda Azərbaycan heykəltaraşlığının epopeyası təəssüratı yaradır.

Xalq rəssamı Ömər Eldarov Azərbaycan heykəltaraşlıq sənətinin axırıncı mögikanıdır. Onun heykəltaraşlıqda fəth etdiyi zirvə əlçatılmaz nümunəsidir. Sənətkarlıq baxımından təkrarsız, bənzərsiz olan Ömər Eldarov sənətini təkrar etmək mümkün deyildir. Ömər Eldarov Azərbaycan heykəltaraşlıq sənətini dünya heykəltaraşlığı səviyyəsinə yüksəltdi. Planetimizin müxtəlif ölkələrində ucaldığı heykəllər dünya ictimaiyyəti tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Azərbaycanda və dünyada heykəltaraşlıq sahəsindəki böyük xidmətlərinə görə Xalq rəssamı Ömər Eldarov əbədi mögikanlıq məqamına yüksəlmişdir.

Özünəməxsus qamətə malik Ömər Eldarov - düşünən və yeriyən, daim hərəkətdə olan, yaşayan heykəldir. Dahiyanə sadəlik, müdriklilik baxış və yorulmaz yaradıcı fəaliyyət Xalq rəssamı Ömər Eldarovun obrazıdır. Bu düşündürücü heykəlin isə heykəltaraşı, müəllifi onun bütün varlığı ilə xidmət etdiyi qədirbilən Azərbaycan xalqı və müstəqil dövlətimizdir.

Xalq rəssamı, akademik Ömər Eldarovun heykəltaraşlıq əsərləri geniş mənada qranitdən yonulmuş incəsənət nümunələridir. Onun heykəllərində incəsənətin bütün əsas sahələrinin orijinal cizgilərini, fərqli bədii ifadəsini tapmaq olar. Ömər Eldarovun heykəlləri - təsvir olunan şəxsiyyətin və ya hadisənin daşla ifadə edilən rəsmidir. Ömər Eldarovun heykəlləri - Azərbaycan heykəltaraşlıq sənətinin Qavaldasıdır. Bu heykəllərin bətinə "mətinində" dərinlikdən gələn bir səs hiss olunmaqdadır.

Ömər Eldarov - Azərbaycan heykəltaraşlıq sənətinin canlı heykəlidir. Ömər Eldarov - yaşayan heykəltaraşlıq abidəsidir.

Xalq rəssamı Ömər Eldarov Azərbaycan heykəltaraşlıq sənətinin əbədi mögikanıdır.

İsa HƏBİBBƏYLİ
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti,
Milli Məclisin deputatı, akademik

Ulu öndər Heydər Əliyevin tarix haqqında müdrik fikirləri

Ulu öndər Heydər Əliyev işıqlı təfəkkür, çevik düşüncə, müdrik zəka sahibi idi. Dahi liderin müdrik fikirləri onun müxtəlif məsələlərə həsr olunmuş rəsmi çıxışlarından, müsahibələrindən, məktublarından seçmələrdir. Bu fikirlər Ulu Öndərin həyat təcrübəsindən xəbər verməklə yanaşı, müasir Azərbaycanın gerçəkliyini, xalqımızın mədəni-mənəvi və intellektual həyatını əks etdirir. Yığcamlığı, dəqiqliyi, aydınlığı ilə seçilən bu fikirlər konkret dövrdə, konkret hadisələrlə bağlı söylənilsə də, ümummilli, ümumbəşəri mənə kəsb etməkdədir.

- Şəxsən mən, ümumiyyətlə, tarixə, eləcə də öz xalqımın, başqa xalqların tarixinə böyük hörmətlə yanaşıram.
- Milli ideologiyamızı hər yerdə tətbiq etmək üçün məktəblərdə Azərbaycan xalqının tarixinin tədrisinə çox ciddi fikir vermək lazımdır... Gənclərimiz öz tarixini, öz tarixi keçmişini gerek yaxşı bilsinlər. Çünki mədəniyyətimiz, gənclərin bugünkü və gələcək mədəniyyəti bununla bağlıdır.
- Azərbaycan ən qədim zamanlardan dinlərin, dillərin və mədəniyyətlərin təmas və ünsiyyət yeri olmuşdur.
- Azərbaycan Respublikasının müstəqil dövlət olması tarixi bir hadisədir. Biz, Azərbaycanın indiki nəslə bu imkanlardan bütün sahələrdə səmərəli istifadə etməliyik.
- Dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının tarixi nailiyyətidir və bu tarixi nailiyyəti qoruyub saxlamağı biz özümüzün ali vəzifəmiz, ən yüksək borcumuz hesab edirik.
- Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini əldə etməsi tarixi nailiyyətdir və bu, hər bir azərbaycanlı üçün ən böyük xoşbəxtlikdir.
- Tarix həmişə hər şeyi öz yerinə qoyur.
- Tarix hərənin qiymətini özünə verəcəkdir.
- Tariximizin hər səhifəsi bizim üçün əzizdir.
- 1918-ci il may ayının 28-dən Azərbaycan Demokratik Respublikasının yaranması, Azərbaycan tarixində böyük siyasi-ictimai hadisədir.
- Tarixi olduğu kimi qəbul etmək, dərk etmək və olduğu kimi qiymətləndirmək lazımdır.
- Tariximiz bizim üçün dərs olmalıdır.
- Biz tariximizi həmişə obyektiv təhlil etməliyik və bugünkü nəslə, gələcək nəsillərə düzgün çatdırmalıyıq.
- Tarix heç nəyi silmir.
- Tarixi təhrif etmək olmaz. Tarixi təhrif edənlər xalqa xəyanət edir, onu çaşdırırlar.
- Dağıtmaq asan işdir, amma yaratmaq çox çətindir. Tarix, insanlar isə həmişə quranları, yaradıcıları qiymətləndirir. Dağıdıcılar həmişə tarixdən silinmişlər.
- Azərbaycan xalqının çoxəsrlik dövlətçilik tarixi vardır.
- Dövlət müstəqilliyinə nail olmaq Azərbaycan xalqı üçün tarixi hadisədir və o, öz dövlət müstəqilliyini qoruyub saxlamaq və möhkəmlətmək, Azərbaycanın hər hansı digər bir dövlətin hakimiyyəti və ya tabeliyi altında bir daha olmaması üçün bu müstəqilliyi pozulmasına yol verməmək əzmindədir.
- Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bizim tarixi nailiyyətimizdir. Eyni zamanda bu, XX əsrin əvvəlindən sonundakı xalqımızın qəlbində yaşayan hissiyyətlərin, xalqımızın içində gedən proseslərin məntiqi nəticəsidir.
- Əgər biz Azərbaycanı müstəqil bir dövlət kimi dünyaya yaxşı tanımaq istəyiriksə, Azərbaycanın qədim tarixini, əsrlər boyu keçdiyi yolu gerek həm öz vətəndaşlarımıza, həm də bütün ölkələrdə olan elm adamlarına, respublikamıza maraqla göstərən adamlara tanıdaq.
- Azərbaycanın böyük tarixi keçmiş olduğu kimi, böyük də gələcəyi vardır. Azərbaycanın keçmişində və son illərində nə qədər əzab-əziyyətlə mərhələlər, dövrlər olubsa, gələcəyində də o qədər xoşbəxt günlər olacaqdır.
- Tariximizi, tarixi köklərimizi yaxşı bilmədən, onlara hörmət etmədən müstəqil dövlətimizi gələcəkdə yaxşı qura bilmərik.
- Azərbaycan qədim və zəngin tarixi olan ölkədir. Xalqımız bəşər mədəniyyətinə qiymətli incilər bəxş etmişdir.
- Bizim borcumuz, gələcək nəsillərin borcu tarixi keçmişimizə, dəyərlərimizə, milli nailiyyətlərimizə hörmət etməkdən, onları qoruyub saxlamaqdan ibarətdir.
- Artıq tarixə çevrilən nə varsa, hamısının qədir-qiyəmini bilmək və hamısını obyektiv qiymətləndirmək lazımdır.
- 1990-cı il 20 Yanvar həm xalqımız üçün böyük faciədir, xalqımızın tarixinin qara səhifəsidir, həm də xalqımızın tarixində qəhrəmanlıq səhifəsidir, xalqımızın milli azadlıq uğrunda mübarizəsinin parlaq səhifəsidir.
- Xocalı faciəsi bizim dərdimizdir, kədərimiz, qəmimizdir. Ancaq eyni zamanda Azərbaycan xalqının əsrlər boyu keçdiyi mübarizə yolu, milli azadlıq yolu şanlı, uğurlu yoldur.

AMEA nümayəndə heyəti Lahor Dövlət Kollec Universitetində

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəylinin rəhbərlik etdiyi Azərbaycan alimlərindən ibarət nümayəndə heyəti Pakistanda işgüzar elmi səfərdədir.

Beynəlxalq konfransa dəvət almış Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvləri əvvəlcə Lahor Dövlət Kollec Universitetinin rektoru, professor Əsgər Zaidai ilə görüşüblər.

Universitetin rektoru, professor Əsgər Zaidai Azərbaycan alimlərinin dost və qardaş Pakistana səfərindən məmnunluğunu ifadə edərək, Dövlət Kollec Universitetinin iki yüz ilə yaxın tarixindən, bu ali təhsil müəssisəsində çalışaraq elmi məktəb yaratmış dünya şöhrətli alimlər, o cümlədən vaxtilə burada təhsil almış Nobel mükafatı laureatı Əbdüs Salam, görkəmli filosof və şair Məhəmməd İqbal haqqında məlumat verib, Azərbaycan-Pakistan elmi-ədəbi əlaqələrinin gələcək uğurlu perspektivlərindən danışdı.

Sonra çıxış edən AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan-Pakistan elmi əlaqələrinin hazırkı vəziyyətindən, qarşılıqlı elmi əməkdaşlığın əhəmiyyətindən danışaraq hər iki ölkə rəhbərlərinin uğurlu siyasi-diplomatik münasibətlərinin möhkəm təməllərindən qarşılıqlı elmi əlaqələrə də böyük təkan verdiyini xüsusi vurğulayıb, AMEA-nın tarixindən, strukturunda yer alan elmi bölmələrin fəaliyyət istiqamətlərindən söhbət açıb.

Sonra Lahor Dövlət Kollec Universitetində Azərbaycan-Urdu Elmi Mərkəzinin açılış mərasimi keçirilib.

Açılış mərasimində universitetin rektoru, professor Əsgər Zaidai yeni mərkəzin açılmasından sonra qarşılıqlı elmi əlaqələrin daha əhatəli olacağına əminliyini ifadə edib.

Dost ölkənin aparıcı elm-təhsil qurumunun rəhbərliyinə minnətdarlığını bildiren akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan-Pakistan elmi-ədəbi əlaqələrinin inkişafında mərkəzin böyük rol oynayacağını qeyd edib, gələcəkdə qarşılıqlı şəkildə həyata keçiriləcək ortaq elmi problemlərin perspektivlərindən danışdı.

Yeni açılmış Azərbaycan-Urdu Elmi Mərkəzinə ölkəmizdə çap olun-

muş çoxsaylı elmi monoqrafiyalar, həmçinin Azərbaycan, Şuşa, Gəncə haqqında Azərbaycan və ingilis dillərində kitab və jurnallar bağışlayan AMEA rəhbəri mərkəzə bundan sonra da vaxtaşırı olaraq yeni çap olunmuş elmi-ədəbi nəşrlərin təqdim ediləcəyini, birgə tədqiqatların aparılacağını diqqətə çatdırıb.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan-Urdu Elmi Mərkəzinə üzərində Akademiyanın emblemi təsvir olunmuş xalça hədiyyə edib.

Azərbaycan-Urdu Elmi Mərkəzinin açılışından sonra Lahor Universitetində "Azərbaycan-Pakistan əlaqələri" mövzusunda beynəlxalq elmi konfrans öz işinə başlayıb.

Konfransın plenar iclasında Lahor Dövlət Kollec Universitetinin Urdu dili departamentinin rəhbəri, professor Saima İram konfransın gündəliyi barədə ümumi məlumat verərək Azərbaycan və Pakistanın ali təhsil və elmi qurumları arasında yaranmış əlaqələrdən söz açıb.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli çıxışında Azərbaycan və Pakistan xalqları arasında tarixi dostluq əlaqələrindən söz açıb. Bu əlaqələr istiqamətində Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən möhkəm təməllər atıldığını, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İlham Əliyevin aparıcı məqsədyönlü xarici siyasət nəticəsində isə yeni inkişaf mərhələsinə çatdırıldığını xüsusi vurğulayan AMEA rəhbəri iki dost və qardaş ölkə arasında qarşılıqlı elmi-ədəbi əlaqələrin də yüksələn xətlə inkişaf etdiyini diqqətə çatdırıb.

Xalqlarımızın böyük tarixi dostluq münasibətlərindən söz açan akademik İsa Həbibbəyli Pakistanın Multan şəhərində böyük Azərbaycan şairi Şəms Təbrizinin məqbərəsinin ucaldıldığını, Bakıda isə vaxtilə Moltanı karvansarasının salındığını diqqətə çatdırıb. Həmçinin xüsusi vurğulayıb ki, Türkiyə ilə bərabər Pakistan da Azərbaycanın İkinci Qarabağ savaşında ölkəmizin ədalətli müharibəsinə daim siyasi və mənəvi dəstək verib. Türkiyə və Pakistan xalqlarının dəstəyini hər bir azərbaycanlının minnətdarlıq hissi ilə xatırladığını, bu gün Şuşa-Xankəndi yolunda dayanaraq Qarabağdakı ekoloji terrora qarşı dinc aksiya keçirən Azərbaycan vətəndaşlarına Pakistan gənclərinin də həmrəy olduqları xəbərini internet resurslarından öyrəndiyini qeyd edən akademik İsa Həbibbəyli həmrəylik nümayiş etdirdiklərinə görə Pakistan gəncliyinə minnətdarlığını bildirib.

Elmi əlaqələrin də inkişaf yolunda olduğunu vurğulayan Akade-

miya rəhbəri bir il əvvəl AMEA ilə Lahor Dövlət Kollec Universiteti arasında bağlanmış müqavilə əsasında qısa müddətdə aparılan işlər barədə məlumat verərək bildirib ki, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda Pakistan Mərkəzi yaradılıb, Pakistanın dünya şöhrətli alim və yazıçısı Məhəmməd İqbalın əsərləri Azərbaycan dilinə tərcümə olunaraq kitab halında nəşr edilib, eləcə də Dilçilik İnstitutunda Azərbaycan-Urdu dillərində lüğət hazırlanacaq, Pakistanın tarixindən bəhs edən monoqrafiya isə çap olunub. Bu ilin iyul ayında on nəfərlik Pakistan nümayəndə heyətinin on gün ərzində Azərbaycanda səfərdə olduğunu, Lahor Dövlət Kollec Universiteti ilə birlikdə Bakı şəhərində beynəlxalq konfrans keçirildiyini, nümayəndə heyətinin Nizami Gəncəvinin vətəni Gəncəyə səfər etdiyini xatırladan akademik İsa Həbibbəyli elmi əlaqələrimizin uğurla davam etdiyini, bugünkü elmi konfransın da Azərbaycanda keçirilmiş konfransın davamı olduğunu qeyd edib, qarşılıqlı olaraq elmi-tədqiqat mərkəzlərinin yaradılması, Azərbaycanda Məhəmməd İqbalı, Lahor Nizami Gəncəvinin öyrənən ortaq elmi layihələrin müvəffəqiyyətlə davam etdirildiyini diqqətə çatdırıb.

Azərbaycanın Pakistandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Xəzər Fərhadov çıxış edərək iki dost və qardaş ölkənin siyasi-diplomatik münasibətlərinin yüksək tempə inkişaf etdiyini, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ordumuzun Zəfər qazandığı 44 günlük Vətən müharibəsində Pakistan dövlətinin Azərbaycana siyasi və mənəvi dəstəyini məmnunluqla xatırladı, elm və təhsil qurumları arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi zərurətindən danışdı.

Filologiya elmləri doktoru Bədixan Əhmədov, tarix elmləri doktoru Eynulla Mədətli, filologiya elmləri doktoru Bəsirə Əzizəliyeva, Pəncab Universitetinin rektoru, professor Nizam-ud Din, professor Mansur Afad və başqaları çıxış edərək Azərbaycan-Pakistan elmi əlaqələrinin tarixindən və əhəmiyyətindən danışdı.

Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvlərindən Ağahüseyn Şükürov, Şəhla Qurbanova, Rəyza Səfərova, Pakistan alimlərindən Maria Ameen, Saima İram, Almas Xanum, Faiza Bəşir və başqaları müxtəlif mövzularda məruzələrlə çıxış ediblər. Çıxışlarda ədəbi şəxsiyyətlərdən, elmi-ədəbi problemlərdən, tədqiqatların perspektivlərindən danışılıb.

Beynəlxalq tədbirdə Lahor Dövlət Kollec Universitetinin professor-müəllim heyəti, tələbələri və konfransda iştirak edən müxtəlif qurumların nümayəndələri, digər elm-təhsil müəssisələrinin əməkdaşları Azərbaycan vətəndaşlarının və QHT nümayəndələrinin Qarabağda ekoloji terrora qarşı Xankəndi yolunda keçirilən aksiyasına həmrəyliklərini bildirərək Azərbaycan-Pakistan dostluğu haqqında müxtəlif şüarlar səsləndiriblər.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan xalqına verdikləri qardaşlıq dəstəyinə görə Lahor Dövlət Universitetinin rəhbərliyinə, professor-müəllim heyətinə və tələbələrinə dərin minnətdarlığını bildirib.

Urdu dilində çıxan "Kitabi-Dədə Qorqud"un Pakistanda təqdimatı

Pakistanın Lahor şəhərində Pəncab qubernatorunun iqamətgahında urdu dilində çapdan çıxmış "Kitabi-Dədə Qorqud" eposunun təqdimat mərasimi keçirilib.

Kitab AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəylinin "Ön söz"ü və ideya müəllifliyi, Pakistan Ədəbiyyat Akademiyasının prezidenti, professor Yusuf Kuşkun yaxından dəstəyi ilə işıq üzü görüb.

Təqdimat mərasimində çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan xalqının ədəbi kimliyi hesab olunan "Kitabi-Dədə Qorqud" eposunun urdu dilinə tərcümə edilərək nəşr olunmasına görə Pakistan Ədəbiyyat Akademiyasına dərin təşəkkürünü bildirib. AMEA rəhbəri eposun ədəbi-bədii xüsusiyyətlərindən söz açaraq əsrlər boyu xalqımızın dərin təfəkkür süzgecindən keçib gələn bu ədəbi abidənin əhəmiyyətindən və yeni tarixi epoxadakı müasirliyindən, xalqımızın qəhr-

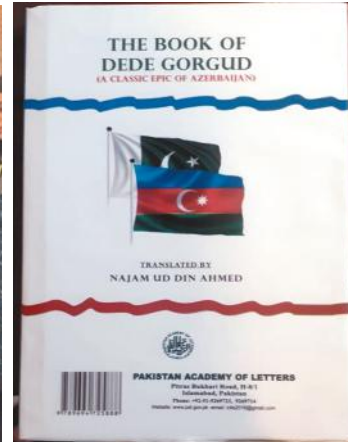

manlıq mübarizəsinin nəsilən-nəslə ötürülərək özünə əbədi dəyər qazanmasından danışdı. Dost və qardaş Pakistan xalqının oxucularına təqdim olunan əsərin özünəməxsus ideya və bədii xüsusiyyətlərə malik olduğunu vurğulayan akademik İsa Həbibbəyli iki ölkə arasında yeni mərhələyə qədəm qoymuş elmi əlaqələrin böyük əhəmiyyət daşıdığını qeyd edib.

Pakistan Ədəbiyyat Akademiyasının prezidenti, professor Yusuf Kuşkun xalqımızın qəhrəmanlıq eposunun urdu dilində nəşr olunmasını Azərbaycan-Pakistan elmi-ədəbi əlaqələrinin inkişafında mühüm hadisə kimi qiymətləndirib. Rəhbərlik etdiyi qurumla Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası arasında qarşılıqlı səmərəli əlaqələrin yaradıldığını bildiren pakistanlı profes-

sor birgə tədbirlərin, müştərek layihələr üzrə aparılan elmi araşdırmaların yüksək səviyyədə təmin edilməsinə böyük önəm verildiyini diqqətə çatdırıb.

Lahor Dövlət Kollec Universitetinin rektoru, professor Əsgər Zahidi "Kitabi-Dədə Qorqud" eposunun urdu dilində nəşr olunmasını və Pakistanda təqdimatının keçirilməsini ölkələrarası əlaqələrin inkişaf etdiril-

məsində əhəmiyyətli hadisə kimi dəyərləndirib.

Daha sonra çıxış edənlər "Kitabi-Dədə Qorqud"un urdu dilində nəşr olunmasını yüksək qiymətləndirməklə bərabər, iki ölkənin alimlərinin əməkdaşlığının böyük perspektivlərə malik olduğunu nəzərə çatdırıblar.

Tədbirdə, həmçinin Azərbaycan alimlərindən tarix elmləri doktoru Eynulla Mədətlinin Pakistan tarixi, filologiya elmləri doktoru Bəsirə Əzizəliyevanın görkəmli Pakistan mütəfəkkiri Məhəmməd İqbal haqqında monoqrafiyası da Pakistan ictimaiyyətinə təqdim olunub.

Sonda Pakistan-Azərbaycan ədəbi dostluğuna və ədəbiyyatşünaslıq elmi sahəsində göstərdiyi xidmətlərinə görə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Pakistan Ədəbiyyat Akademiyasının Fəxri fərmanı ilə təltif olunub. Fəxri fərmanı AMEA rəhbərinə Pəncab vilayətinin qubernatoru Muhammad Balighur Rəhman təqdim edib.

Pakistanlı elm xadimlərindən Şuşa-Xankəndi yolunda keçirilən ekoloji terrora qarşı aksiyaya qardaşlıq dəstəyi

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik İsa Həbibbəylinin rəhbərlik etdiyi Azərbaycan nümayəndə heyətinin və Pakistandakı Azərbaycan Səfirliyinin iştirakı ilə "Azərbaycan-Pakistan əlaqələri" mövzusunda Lahor Dövlət Kolleç Universiteində keçirilən beynəlxalq konfransın iştirakçıları, pakistanlı müəllim və tələbələr, ölkənin elmi ictimaiyyəti Qarabağda Xankəndi yolunda Azərbaycan vətəndaşlarının keçirdikləri ekoloji terrorizmə qarşı aksiyasına dəstək nümayiş etdirərək həmrəyliklərini ifadə ediblər.

Konfransın iştirakçıları ayaq üstə "Yaşasın Azərbaycan", "Yaşasın Azərbaycan-Pakistan qardaşlığı və birliyi" şüarları səsləndiriblər.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan xalqına verdikləri qardaşlıq dəstəyinə görə Lahor Dövlət Kolleç Universitetinin rəhbərliyinə, professor-müəllim heyətinə və tələbələrə dərin minnətdarlığını bildirib.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan xalqına verdikləri qardaşlıq dəstəyinə görə Lahor Dövlət Kolleç Universitetinin rəhbərliyinə, professor-müəllim heyətinə və tələbələrə dərin minnətdarlığını bildirib.

Nizami Gəncəvi haqqında monoqrafiya Pakistan ictimaiyyətinə təqdim olunub

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik İsa Həbibbəylinin Lahor Dövlət kolleç Universiteti tərəfindən urdu dilində nəşr edilmiş "Böyük Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi" adlı kitabı Pəncab vilayəti qubernatorluğunda keçirilən iclasda Pakistan ictimaiyyətinə təqdim olunub.

Təqdimat mərasimində Pəncab vilayətinin qubernatoru Muhammad Baligh u Rəhman, Lahor Kolleç Universitetinin rektoru, professor Əsgər Zaidai, həmin universitetin Urdu dili və ədəbiyyatı kafedrasının müdiri, professor Saima İmra, professorlar Grhafev Şahzad və Amjad Tufail çıxış edərək dahi Azərbaycan şairi

Nizami Gəncəvinin Şərq ədəbiyyatının inkişafındakı rolundan və təqdim olunan kitabın ədəbi əlaqələrin inkişafındakı əhəmiyyətindən bəhs ediblər.

"Böyük Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi" kitabını urdu dilinə Lahor Kolleç Universitetinin dosenti Almaz Xanum tərcümə edib.

Tədbirdə akademik İsa Həbibbəyli və Pəncab vilayətinin qubernatoru Muhammad Baligh u Rəhman qarşılıqlı olaraq xatirə hədiyyələri təqdim ediblər.

AMEA-nın prezidenti Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin illik hesabat iclasında iştirak edib

Dekabrın 15-də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzində (RSXM) AMEA-nın Yer Elmləri Bölməsi və RSXM-nin Elmi-Texniki Şurasının birgə iclası keçirilib.

İclasda RSXM-nin 2022-ci ildə apardığı elmi və elmi-istehsalat işlərinin nəticələrinə dair illik hesabatı təqdim olunub.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, AMEA-nın Yer Elmləri Bölməsinin, eləcə də RSXM-nin Elmi-Texniki Şurasının üzvləri və mərkəzin əməkdaşları iştirak ediblər.

İclası giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli bildirdi ki, Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzi Akademiyanın tərkibində olan dövlət əhəmiyyətli strateji qurumlardan biridir. "Hesab edirəm ki, mərkəz əməkdaşları həm dövlət maraqları baxımından, həm də bu sahədə elmin inkişaf etdirilməsi baxımından öz

vəzifələrini daha ciddi və məsuliyyətlə yerinə yetirməlidirlər. Mərkəzlə bağlı indiyə qədər aldığımız məlumatlar və tanış olduğumuz işlərdən belə qənaətdəyəm ki, burada çox müsbət işlər görülür. Burada həm respublika ərazisində aparılan seysmoloji tədqiqatlarla bağlı istehsalat işləri var. Həm də elmi sahədə də inkişaf gedir".

Sonra Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Qurban Yetirmişli mərkəzin illik hesabatını təqdim edib. Əvvəlcə 2022-ci il ərzində təşkilat daxilində həyata keçirilən tədbirlər, mərkəzin Dövlət proqramları çərçivəsində gördüyü işlər, eləcə də normativ-hüquqi aktların icrası, ictimaiyyətlə əlaqələr, beynəlxalq əməkdaşlıq, təhsil və elmin inteqrasiyası istiqamətində həm yerli, həm də xarici universitetlərlə əməkdaşlıq sahəsində əldə olunan nəticələrdən danışdı. Professor Qurban Yetirmişli bildirdi ki, 2022-ci ildə Azərbaycanda ilk dəfə olaraq, Böyük Britaniyanın Oksford Universiteti ilə birgə paleoseysmoloji tədqiqatlara başlanılıb. Bu tədqiqatlar tarixi zəlzələlərin

öyrənilməsi, həmin zəlzələlərin relyefdə yaratdığı dəyişikliklərlə bağlı elmi araşdırmalar aparılması baxımından olduqca vacib və əhəmiyyətlidir.

Daha sonra baş direktor mərkəzdə il ərzində aparılan kompleks seysmoloji, geofiziki, geokimyəvi tədqiqatlar və alınmış nəticələr haqqında ətraflı məlumat verib. Məruzəçi 2022-ci il ərzində mərkəzin seysmik stansiyaları tərəfindən qeydə alınan yerli, regional və uzaq zəlzələlər, eləcə də yeraltı partlayışlar haqqında statistik məlumatları da açıqlayıb. Onun sözlərinə görə, il ərzində hazırkı vaxta qədər ümumi olaraq 12 min 762 yeraltı təkan qeydə alınıb. Onlardan 2949-u yerli, 4645-i regional, 3776-ı uzaq zəlzələlərdir. Bundan başqa, 1391 yeraltı partlayış qeydə alınıb. Hiss olunan zəlzələlərin sayı isə 17 olub. Maqnitudası 3-dən yuxarı olan 56 zəlzələ olub.

Mərkəz rəhbəri çıxışı zamanı beynəlxalq qrant layihələrində RSXM-nin iştirakı haqqında danışarkən bildirdi ki, bu çərçivədə ölkəmizə gətirilmiş 22 ədəd yeni seysmik stansiyaların quraşdırılması iş-

ləri başa çatdırılıb. Həmin stansiyalardan 12 ədədi dünyada ilk dəfə Abşeron yarımadasında olan palçıq vulkanları ətrafında quraşdırılıb ki, bu stansiyalar vasitəsi ilə palçıq vulkanlarının dinamikasını və orda gedən prosesləri izləmək mümkündür. Hesabat iclasında il ərzində RSXM-də informasiya təminatı, kadr potensialının artırılması məqsədi ilə həyata keçirilən ixtisas fənləri və xarici dil kursları, eləcə də zəlzələ zamanı davranış qaydaları ilə bağlı orta məktəblərdə və tikinti şirkətlərində aparılan maarifləndirmə tədbirləri diqqətə çatdırılıb, suallar cavablandırılıb.

Təqdim olunmuş hesabatla bağlı akademiklər İbrahim Quliyev, Fəxrəddin Qədirov və Pərviz Məmmədov çıxış edərək görülən işləri yüksək qiymətləndiriblər. Həmçinin gələcəkdə aparılacaq elmi tədqiqatlar və elmi kadrların hazırlanması sahəsində prosesin daha da sürətləndirilməsinə dair öz təkliflərini irəli sürüblər.

Təqdim olunan hesabatı yüksək qiymətləndirən AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli bil-

dirib ki, hazırda Akademiyanın qarşısında duran əsas məsələlərdən biri gənc elmi kadr potensialının artırılması, ən əsası elmlər doktoru hazırlığı sahəsinə xüsusi diqqətin yetirilməsidir. Akademik İsa Həbibbəyli gənc alimlərin xarici ölkələrdə təcrübə keçməsi və beynəlxalq elmi tədbirlərdə iştirakının vacib olduğunu diqqətə çatdırıb. Həmçinin Akademiyanın elmi təşkilatları arasında birgə əməkdaşlığın və işlərin həyata keçirilməsinin əhəmiyyətini vurğulayıb. Bu baxımdan Seysmoloji Mərkəzlə Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun qədim kurqanlar ətrafında seysmik kəşfiyyat işləri aparmasının maraqlı olduğunu və əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsinin vacibliyini qeyd edib.

AMEA rəhbəri bildirdi ki, gələcəkdə elmə marağın artırılması məqsədilə növbəti ildən Akademiyanın Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının "Gənc tədqiqatçı" jurnalının dövriliyi ildə iki dəfədən dörd dəfəyə qədər artırılacaq. Həmçinin xarici faktorlu jurnallarda dərc olunan məqalələrin müəlliflərinin AMEA tərəfindən mükafatlandırılması da nəzərdə tutulur.

Sonda AMEA prezidenti mərkəz əməkdaşlarını qarşıdan gələn Yeni il və 31 Dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü münasibətilə təbrik edərək, onlara ən xoş arzularını çatdırıb.

Qeyd edək ki, akademik İsa Həbibbəyli mərkəzin iş şəraiti ilə də yaxından tanış olub.

Ömər Faiq Nemanzadə və epoxası

DeKabrın 16-da AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda görkəmli publisist, tanınmış maarifçi və ictimai-siyasi xadim Ömər Faiq Nemanzadənin 150 illik yubileyinə həsr olunmuş "Ömər Faiq Nemanzadə və epoxası" adlı elmi sessiya keçirilib.

Elmi sessiyanın Prezident İlham Əliyevin "Ömər Faiq Nemanzadənin 150 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında" 3 oktyabr 2022-ci il tarixli Sərəncamına müvafiq olaraq keçirildiyini bildiren AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli ədibin XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan mətbuatı tarixinə parlaq səhifələr yazmış və son dərəcə mürəkkəb şəraitdə onun inkişafına istiqamət verərək keyfiyyətcə yeni mərhələyə yüksəlməsində müstəsna rol oynanmış maarifpərvər ziyalılardan olduğunu söyləyib.

Akademik İsa Həbibbəyli Ömər Faiq Nemanzadənin Molla Nəsrəddin ədəbi məktəbinin əsas yaradıcılarından, Cəlil Məmmədquluzadənin ən yaxın silahdaşlarından biri olduğunu deyərək, onun Azərbaycanda milli mətbuatın və ictimai fikrin inkişafındakı əvəzsiz xidmətlərindən danışdı. Qeyd edib ki, inqilabi dünyagörüşlü ziyalı kimi

yetmiş Ömər Faiq əsərlərinin böyük əksəriyyətində fanatizmə qarşı mübarizə aparıb.

AMEA rəhbəri bildirib ki, görkəmli ədibin publisistikasında dövrün ən mühüm məsələləri həm publisist baxımdan bir vətəndaş kimi, həm də elmi baxımdan bir ziyalı kimi təqdim olunub.

Daha sonra AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun icraçı direktoru, professor Eynul-

la Mədətli "Ömər Faiq Nemanzadənin ictimai-siyasi fəaliyyəti" adlı məruzə ilə çıxış edib.

Elmi sessiyada, həmçinin professor Solmaz Rüstəmov-Tohidi "Ömər Faiq Nemanzadənin ictimai-siyasi baxışları", filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Səadət Vahabova "Ömər Faiq Nemanzadə çağdaş ədəbiyyatşünaslıqda", filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Gülbəniz Babayeva "Ömər Faiq Nemanzadə və "Molla Nəsrəddin"

ədəbi məktəbi" və filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Təhminə İsmayilova "Ömər Faiq Nemanzadə yaradıcılığında dil məsələləri" mövzularında məruzələrlə çıxış ediblər.

Çıxış edənlər Ömər Faiq Nemanzadənin ev-muzeyinin yaradılması, əsərlərinin kütləvi şəkildə nəşri və orta məktəb dərsliklərinə salınması, gələcək tədqiqatlarda görkəmli publisistin yaradıcılığına yenidən müraciət olunması, irsinin gələcək nəsillər üçün qorunub saxlanılması, ədibin abidəsinin ucaldılması və digər təkliflərini səsləndiriblər.

Daha sonra Ömər Faiq Nemanzadənin nəvəsi Fuad Pepinov çıxış edərək, böyük şəxsiyyət Ömər Faiq Nemanzadənin şəxsi keyfiyyətlərindən, ictimai fəaliyyətindən danışdı və ədibə verilən böyük dəyərə görə ailə üzvləri adından minnətdarlığını bildirdi.

Tədbir çərçivəsində, həmçinin filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Səadət Vahabovanın "Ömər Faiq Nemanzadə: həyatı və yaradıcılığı. Sənətkarın elmi passportu-35" adlı kitabının təqdimatı olub.

Qeyd edək ki, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi Şurasının qərarı ilə "Elm və təhsil" nəşriyyatında çap olunmuş kitabın elmi redaktoru akademik İsa Həbibbəyidir.

İnstitutun 2022-ci ildəki fəaliyyətinə dair hesabatı

AMEA-nın Yer Elmləri Bölməsinin və Elm və Təhsil Nazirliyinin Neft və Qaz İnstitutunun Elmi Şurasının birgə iclası keçirilib.

İclasda AMEA-nın vitse-prezidenti, Yer Elmləri Bölməsinin Elmi Şurasının sədri, akademik İbrahim Quliyev, sədr müavini, akademik Fəxrəddin Qədirov, elmi katibi Reyhan Qasımova, üzvləri, akademiklər - Akif Əlizadə, Vasif Babazadə, AMEA-nın müxbir üzvləri - Qurban Yetimovi, Qalib Əfəndiyev, Qərib Calalov və Dadaş Hüseynov iştirak ediblər.

İclasda Neft və Qaz İnstitutunun 2022-ci ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında yekun hesabat dinlənilib.

İclas giriş sözü ilə açan institutun baş direktoru, akademik Fəxrəddin Qədirov tədbir iştirakçılarını salamlayaraq, məruzə ilə çıxış etmək üçün sözü müəssisənin icraçı direktoru, g. m. e. d. Vaqif Qurbanova verib. Vaqif Qurbanov cari ildə Neft və Qaz İnstitutunda 3 problemin həlli üçün 5 mövzu üzrə 7 elmi tədqiqat işinin aparıldığını və 3 elmi-tədqiqat işinin başa çatdığını bildirdi, yekunlaşmış işlərin nəticələri haqqında ətraflı danışdı.

Qeyd edib ki, yerinə yetirilən elmi-tədqiqat işləri çərçivəsində 3 mühüm elmi nəticə alınıb və nüfuzlu elmi jurnallarda dərc olunub. Vaqif Qurbanov AMEA-nın Rəyasət Heyəti tərəfindən maliyyələşən 1 elmi tədqiqat proqramının yerinə yetirilməsi haqqında da məlumat verib və alınmış nəticələr barədə danışdı. İnstitutun beynəlxalq əlaqələrinə də toxunan nəticə 3 yeni əməkdaşlıq sənədinin imzalandığını və xarici elmi müəssisələrlə institutun əlaqələrinin daha da genişləndirildiyini vurğulayıb.

Alim institutda SOCAR, Azərbaycan Elm Fondu, Rusiyanın Fundamental Elmi Tədqiqatlar Fondu tərəfindən dəstək almış bir sıra qrant layihələrinin icra vəziyyətindən danışdı və 1 layihənin beynəlxalq statusa malik olduğunu qeyd edib. SOCAR-ın Elm Fondu tərəfindən dəstəklənən 2 layihənin, Azərbaycan Elm Fondu və Rusiyanın Fundamental Elmi Tədqiqatlar Fondunun dəstəyi ilə isə 2 layihənin cari ildə başa çatdığını bildirdi və onların nəticələrini təqdim edib, daha 1 yeni layihənin müsabiqəyə təqdim edildiyini diqqətə çatdırıb. Məruzəçi hesabat ilində institut əməkdaşları tərəfindən 65 elmi əsə-

rin, o cümlədən 6 monoqrafiya, 42 məqalə, 17 konfrans məruzələrinin tezislərinin dərc edildiyini söyləyib. Həmin əsərlərdən 18 elmi məqalə və 9 tezis xaricdə, 16 məqalənin "Web of Science" və "Scopus" bazalarında indeksləşən jurnallarda dərc edildiyini vurğulayıb. V. Qurbanov sözlərinə görə, il ərzində institut əməkdaşlarının elmi əsərlərinə 520 istinad olub.

Məruzədə institutun strukturu, sosial sferada fəaliyyəti, maddi-texniki təchizatı, elmi kadrların hazırlanması, elm və təhsilin inteqrasiyası, elektron elmin vəziyyəti, kütləvi informasiya vasitələri ilə qarşılıqlı əlaqəsi və elmin kütləvi təbliği, Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının fəaliyyəti, koronavirus pandemiyası ilə əlaqədar görülən tədbirlər, təltif və mükafatlar, yubileylər və s. haqqında da ətraflı məlumat verilib.

Daha sonra hesabat ətrafında geniş müzakirələr aparılıb, suallar cavablandırılıb və təkliflər dinlənilib. İclas iştirakçıları institutun kollektivinin 2022-ci il ərzində apardığı elmi-tədqiqat işlərinin nəticələrini yüksək qiymətləndirərək hesabatın qəbul edilməsini məqsəduyğun hesab ediblər.

Akademik Dilqəm Tağıyev beynəlxalq konfransda

AMEA-nın vitse-prezidenti, Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunun baş direktoru, akademik Dilqəm Tağıyev Rusiya Elmlər Akademiyasının (REA) Sibir Bölməsində (Novosibirsk, Elmi şəhərcik) keçirilən II beynəlxalq konfransda (II Международная конференция Евразийские трансграничные экономические и научно-технические взаимодействия) iştirak edib.

Akademik Dilqəm Tağıyev konfransın plenar iclasında AMEA ilə Rusiya Elmlər Akademiyası arasında elmi-texniki əməkdaşlıq, onun perspektivləri və əsas istiqamətləri, o cümlədən tərəflər arasında imzalanmış "Elmi-texniki əməkdaşlıq haqqında razılıqnamə", "Elm, elmi-tədqiqatlar, innovasiyalar və təhsil sahəsində Yol xəritəsi", eləcə də AMEA-nın beynəlxalq əlaqələri və s. haqqında məruzə ilə çıxış edib.

Beynəlxalq konfransda REA-nın Sibir Bölməsinin, Ural və Uzaq Şərq Elmi Bölmələrinin nümayəndələri, həmçinin Çin, Monqolustan, Belarus, Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızıstandan da alimlər iştirak ediblər. Məruzələrdə əsas diqqət Rusiyanın Asiyada həmsərhəd olduğu ölkələr və regionlarla qarşılıqlı əlaqəsi haqqında analiz və təhlillərə, perspektivlərə verilib və qeyd edilib ki, Avrasiya məkanının rolu elm və innovasiyalar sahəsində getdikcə artır.

Konfrans iştirakçılarının akademparka ekskursiyası, son 10-15 ildə görülən işlər və əldə edilən nailiyyətlər haqqında məlumatlar böyük maraqla qarşılıqlı. Sibir vilayətində (müxtəlif şəhərlərdə) 12 texnopark fəaliyyət göstərir. Akademik şəhərcikdə yerləşən, 9000-ə yaxın əməkdaş, kifayət qədər böyük ərazisi və 330-a yaxın rezidenti olan akademparkın əsas istiqamətləri informasiya texnologiyaları, cihazqayırma, biotibb və nanostrukturlaşmış materiallardır. Biznes inkubatoru, mühəndislik mərkəzi və müvafiq infrastrukturunu olan akademparkda bir çox şirkətlər fəaliyyət göstərir. Proqramda nəzərdə tutulan "dairəvi masa" iclasında həmin şirkətlərin, Rusiya-Belarus texnoparkı ("Большой камень"), Rusiya-Çin və Rusiya-Qazaxıstan texnoparkları haqqında direktorlar çıxış ediblər və mövcud problemlər haqqında fikir mübadiləsi aparılıb.

AMEA-nın müxbir üzvü Əminəğa Sadıqovun yubileyinə həsr olunmuş elmi sessiya

AR Elm və Təhsil Nazirliyi İdarəetmə Sistemləri İnstitutunda (İSİ) AMEA-nın müxbir üzvü Əminəğa Sadıqovun 60 illik yubileyinə həsr olunmuş "Fövqəladə hallarda idarəetmənin aktual problemləri" mövzusunda elmi sessiya keçirilib.

İclas giriş nitqi ilə açan İSİ-nin baş direktoru, akademik Əli Abbasov AMEA-nın müxbir üzvü Əminəğa Sadıqovun elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında məruzə edib. O, İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun kollektiv adından kibernetika elminə mühüm töhfələr vermiş görkəmli alimi təbrik edib, yubilyara müstəsna xidmətlərinə görə İSİ-nin mükafatını təqdim edib.

Sonra AMEA-nın vitse-prezidenti, Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri Bölməsinin (FRTEB) Elmi Şurasının sədri, akademik Rasim Əliquliyev çıxış edərək "İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun kollektiv adından yubilyarı təbrik edib, elmi sessiyanın keçirilməsinin Ə. Sadıqovun elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinə, əldə etdiyi mühüm elmi nəticələrə ətraflı şəkildə nəzər salınması və fövqəladə hallarda idarəet-

mənin aktual problemlərinin müzakirəsi baxımından yüksək qiymətləndirib.

Sonra Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Misir Mərdanov çıxış edərək Ə. Sadıqovun çoxşaxəli elmi fəaliyyətinə nəzər salıb, önəmli məqamları tədbir iştirakçılarına diqqətə çatdırıb.

AMEA-nın müşaviri, akademik Telman Əliyev "Strateji obyektlərin təhlükəsizliyinin təmin olunmasının elmi problemləri", Radiasiya Problemləri İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü İ-

lam Mustafayev "İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə radioloji risklərin monitorinqi və idarə olunması", İSİ-nin laboratoriyaya müdiri, professor Allahverdi Həsənov "Torpaqların agroekoloji bərpası zamanı təhlükə potensialı fəaliyyətin idarə olunması problemləri", Hərbi Elmi Tədqiqatlar İnstitutunun rektoru, polkovnik Arif Həsənov "Hərbi xidmətdə informasiya təhlükəsizliyinin aktual məsələləri", İSİ-nin laboratoriyaya müdiri, dosent Gülçin Abdullayeva "Fövqəladə hallarda toksiki zəhərlənmələr zamanı təcili yardımın təşkili üçün intellektual informasiya siste-

minin işlənilməsi", Azərbaycan Respublikasının Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidmətinin baş zabiti, mayor Günay Əbdiyeva-Əliyeva "Kiberfəzadə fövqəladə hal riskləri" mövzusunda məruzələrlə çıxış ediblər.

Elmi sessiyada AMEA-nın müxbir üzvü Ağası Məlikov, professor Knyaz Məmmədov, texnika elmləri doktoru Qəmbər Quliyev, Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Böhran Vəziyyətlərində İdarəetmə Mərkəzinin zabiti, baş leytenant Mirrəhin Yunusov, SINAM MMC-nin prezidenti, professor Elçin Əliyev və başqaları çıxış edərək Ə. Sadıqovun elmi fəaliyyətini, elmi kadrların yetişdirilməsindəki rolunu, gənclərə xüsusi diqqətini və insani keyfiyyətlərini yüksək qiymətləndiriblər.

Tədbirin sonunda elmi sessiyanın keçirilməsi barədə qərar qəbul etmiş AMEA-nın Rəyasət Heyətinə, sessiyanın yüksək səviyyədə təşkil olunmasına görə İSİ-nin rəhbərliyinə, məruzəçilərə, qonaqlara və sessiyada iştirak edən bütün həmkarlarına minnətdarlığını bildiren AMEA-nın müxbir üzvü Əminəğa Sadıqov Vətən müharibəsində qələbəmizin hamımız üçün ən böyük mükafat olduğunu bildirdi.

Zoologiya İnstitutu

AR Elm və Təhsil Nazirliyinin Zoologiya İnstitutunun Elmi Şurasının sözügedən elmi müəssisənin 2022-ci ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinin yekunları ilə əlaqədar hesabat iclası keçirilib.

Yığıncaqda AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova, Elm və Təhsil Nazirliyinin Mikrobiologiya İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Pənah Muradov da iştirak ediblər.

Tədbiri akademik İradə Hüseynova açaraq Prezident İlham Əliyevin "Azərbaycan Respublikasında elm və təhsil sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" 28 iyul 2022-ci il tarixli Fərmanı ilə AMEA-nın tabeliyində olan bir sıra elmi müəssisə və təşkilatların, o cümlədən Zoologiya İnstitutunun Elm və Təhsil Nazirliyinə verilməsi ilə bağlı məsələyə toxunub, institutun yeni dövrə

fəaliyyətlərini uğurla davam etdirəcəyinə ümid etdiyini bildirib.

Sonra akademik İradə Hüseynova Zoologiya İnstitutunun 2022-ci ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinin yekunlarına dair hesabatın təqdimatı üçün sözü müəssisənin direktoru vəzifəsini icra edən, a.e.ü.f.d., dosent Ələddin Eyvazova verib.

Ələddin Eyvazov bildirib ki, cari ildə Zoologiya İnstitutunda 1 istiqamət, 4 problem, 10 mövzu, 33 iş və 103 mərhələ üzrə elmi tədqiqat işləri aparılıb və bir neçə mühüm nəticə əldə edilib.

Hesabat ilində institut əməkdaşları tərəfindən cəmi 132 əsərlə, 67 məqalə, 61 tezis, 2 monoqrafiya, 1 katoloq, 1 dərslik çap olunub, 1 kitab isə çapa təqdim edilib. Onlardan 60 məqalə və 23 tezis xarici jurnallarda nəşr edilib. Çap olunan məqalələrdən 38-i beynəlxalq indeksli bazalara daxil olmaqla, 35-i "Web of Science" və "Scopus", 1-i ULAKBIM, 2-i isə AGRIS bazalarında indeksləşən jurnallarda çap olunub.

Məqalələr dərc olunan jurnalların 9-u impakt faktorudur. İl ərzində institut əməkdaşlarının məqalələrinə 237 istinad olunub və bir patent alınıb. Institut əməkdaşları yerli və xarici konfranslarda məruzələrlə çıxış ediblər.

Məruzəçi qeyd edib ki, hazırda institutda elmlər doktoru hazırlığı üzrə 14 dissertant, 2 qiyabi doktorant, fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə 2 əyani, 1 qiyabi doktorant, 3 dissertant elmi tədqiqat işləri aparır, magistraturada 3 magistr təhsil alır. Cari ildə fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə 8 müdafiə keçirilib. Hesabat ilində fəlsəfə doktoru hazırlığı proqramı üzrə 8 doktorant və dissertant dissertasiya müdafiə edib.

Sonra institutun illik hesabatı ətrafında çıxışlar edilib, Azərbaycanın "Qırmızı kitab"ının III nəşrinin hazırlanması, kadr hazırlığı, gənclərin elmə cəlb edilməsi, tədqiqatların keyfiyyətinin yüksəldilməsi və digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Müzakirələrdə AMEA-nın müxbir üzvü İlham Ələkbərov, biologiya elmləri doktoru, professor Şaiq İbrahimov, biologiya elmləri doktorları Asif Manafov, Qara Fətəliyev, Mahir Hüseynov, biologiya elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Təvəkkül İsgəndərov, Reyhan İbrahimova iştirak ediblər.

Sonra akademik İradə Hüseynova müzakirələrə yekun vuraraq bir sıra məsələlər üzrə tapşırıq və tövsiyələrini verib.

Institutun hesabat ilindəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilib, müvafiq qərar qəbul olunub.

Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutu

AR Elm və Təhsil Nazirliyi Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun (MBBI) Elmi Şurasının növbəti iclası keçirilib.

İclası sədrlik edən institutun baş direktoru, AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova MBBI-nin 2022-ci ildəki elmi, elmi-təşkilati və elmi-pedaqoji fəaliyyətinin yekunları barədə hesabat məruzəsi ilə çıxış edib. Məruzəçi ilk olaraq cari ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı və sərəncamlarının, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarının, Dövlət proqramları ilə əlaqədar tapşırıqların icrası haqqında məlumat verib. O, diqqətə çatdırıb ki, cari ildə institutda 3 istiqamət və 3 problem ətrafında 6 mövzunun yerinə yetirilməsi məqsədilə 27 işin 37 mərhələsi üzrə tədqiqatlar davam etdirilib.

Qeyd olunub ki, 2022-ci ildə institutun 14 laboratoriyasında ümumilikdə 77 elmi işçi, o cümlədən 1 akademik, 4 AMEA-nın müxbir üzvü, 1 Rusiya EA-nın müxbir üzvü, 11 elmlər doktoru və professor, 20 fəlsəfə doktoru tərəfindən aparılan elmi tədqiqat işlərinin yekunu olaraq 6 mühüm nəticə əldə olunub. Institutda dünya üçün prioritet sayılan problemlərin - kompüter biologiyası, süni intellekt, maşınöyrənmə üsulları, nanomateriallar və s. həllinə yönəlmiş kompleks tədqiqatlar aparılıb. Cari ildə Hesablama struktur biologiyası beynəlxalq laboratoriyasının elmi işçisi Rəfiqə Məsməliyevaya Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı Azərbaycanca ilk dəfə olaraq "Riyazi biologiya, bioinformatika" ixtisasında biologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi verilib.

Institutda "Patologiyaların fizioloji və molekulyar-genetik əsaslarının tədqiqi, yeni diaqnostika və müalicə üsullarının, dərman preparatlarının işlənilməsi və reproduktiv təbabətdə yüksək texnologiyaların və kök hüceyrələrinin tətbiqi" istiqamətində tədqiqatlar davam etdirilib. Populyasiya genomiki laboratoriyasının kiçik elmi işçisi Fidan Hüseynovanın Fransanın Monpelye Universitetində "Molekulyar biologiya" ixtisasında fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün "Toxumanın bərpası üçün diş pulpası kök hüceyrələrinin angiogenik aktivləşdirilməsi" mövzusunda dissertasiya işinin müdafiəsi uğurla keçirilib.

2022-ci ildə institutun əməkdaşları tərəfindən 17-si yüksək reytingli jurnallarda olmaqla, ümumilikdə, 123 məqalə və tezis, 3 monoqrafiya, 2 kitab fəsil, 1 buket dərc edilib. Cari ildə institutun AMEA-nın Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsi ilə birgə təşkilatçılığı ilə 3 beynəlxalq konfrans, elmi seminarlar keçirilib, əməkdaşlar beynəlxalq və yerli konfranslarda iştirak edərək çoxsaylı sertifikatlar alıblar.

Elmin və təhsilin inteqrasiyası çərçivəsində magistr hazırlığı uğurla davam etdirilib. Hal-hazırda institutda 22 magistr təhsil alır və tədqiqat işləri aparır. Institutun nəzdində fəaliyyət göstərən ED 1.25 Dissertasiya Şurasında 3 əməkdaşın dissertasiya işi müzakirə olunaraq sənədləri Ali Attestasiya Komissiyasına təqdim olunub, 1 nəfərin dissertasiya işi seminar şurasında müzakirə olunaraq açıq müdafiəyə buraxılıb, 2 nəfərə isə Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi verilib. Institutun gənc mütəxəssisləri İslam İnkişaf Bankının təqaüd proqramı, "Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqəbətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı", AMEA və Fransanın Monpelye Universiteti arasında imzalanmış əməkdaşlıq sazişi əsasında elan edilən müştərek doktorantura proqramı çərçivəsində dünyanın aparıcı universitetlərində təhsil alırlar. Hesabat ilində 3 xarici təşkilatla qarşılıqlı əməkdaşlıq haqqında rəsmi müqavilələr imzalanıb.

Sonra hesabat məruzəsi ətrafında geniş müzakirələr aparılıb, çıxış edənlər akademik Qərib Məmmədov, AMEA-nın müxbir üzvləri Arif Məmmədov, İbrahim Əzizov, Novruz Quliyev, biologiya elmləri doktorları Səfər Süleymanov, Şahnigar Bayramov, Tofiq Allahverdiyev, biologiya üzrə fəlsəfə doktorları Atabəy Cahangirov, İsmayıl Zülfüqarov, Ələmdar Məmmədov və başqaları institutun birliqlik fəaliyyətini və əldə olunan nəticələri yüksək qiymətləndiriblər.

Yekunda müəssisənin illik hesabatı yekdilliklə qəbul olunub.

Fiziologiya İnstitutu

AR Elm və Təhsil Nazirliyinin akademik Abdulla Qarayev adına Fiziologiya İnstitutunun Elmi Şurasının illik hesabat iclası keçirilib.

Tədbirdə Institutun 2022-ci ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinin yekunları müzakirə edilib.

İclası giriş sözü ilə açan AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova hesabatı təqdim etmək üçün sözü institutun baş direktoru, biologiya elmləri doktoru, professor Ulduz Həşimovaya verib.

Ulduz Həşimova məruzəsində cari ildə Dövlət proqramlarının icrası ilə əlaqədar müəssisədə yerinə yetirilmiş işlər haqqında ətraflı məlumat verərək, Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin (BTEB) əsas elmi istiqamətlərində 4 problemin həlli üzrə 13 mövzuya aid 29 elmi tədqiqat işinin 45 mərhələsinin yerinə yetirildiyini bildirdi. Hesabat ilində institut əməkdaşları tərəfindən ümumilikdə 143 elmi əsərin, o cümlədən 63 məqalə və 80 məruzə tezislərinin yerli və xarici elmi mətbuatda nəşr edildiyi, 10 məqalənin impakt faktorlu jurnallarda dərc edildiyi vurğulanıb. Institut əməkdaşlarının həm res-

publikada, həm də xaricdə çoxsaylı ezamiyyətlərdə və konfranslarda, vebinarlarda iştirak etdiyi haqda məlumat diqqətə çatdırılıb.

Institutda herontologiya, neyrofiziologiya, hüceyrə fiziologiyası üzrə aparılan fundamental tədqiqatların ən mühüm nəticələri iştirakçılara təqdim edilib və bu nəticələr üzrə yüksək impakt faktorlu jurnallara məqalələrin hazırlandığı bildirilib.

Ulduz Həşimova qeyd edib ki, son illər fundamental elmlə təhsilin qarşılıqlı əlaqəsi xeyli möhkəmlənib, digər universitetlərlə elmi-pedaqoji əlaqələr davam etdirilir. Baş direktor son illərdə institutun beynəlxalq əla-

qələrinin daha da genişləndiyini vurğulayaraq 2022-ci ildə 2 xarici (Rusiya, Türkiyə) və 6 yerli təşkilatla qarşılıqlı əməkdaşlıq haqqında rəsmi müqavilələrin imzalandığını da nəzərə çatdırıb.

Məruzə ətrafında müzakirələr aparılıb, institutda yerinə yetirilmiş tədqiqatlar, alınmış nəticələr barədə fikirlər bildirilib, problem və perspektivlər diqqətə çatdırılıb.

Müzakirələrə yekun vuran akademik İradə Hüseynova təklif və tövsiyələrini diqqətə çatdırıb.

Sonda institutun 2022-ci ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti üzrə hesabatı qəbul edilib.

Genetik Ehtiyatlar İnstitutu

AR Elm və Təhsil Nazirliyi Genetik Ehtiyatlar İnstitutunun (GEİ) Elmi Şurasının iclasında institutun 2022-ci il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinin yekunları müzakirə edilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova ilk öncə GEİ-nin qarşısında qoyulan dövlət tapşırıqlarına və mövzu planlarına uyğun olaraq elmi işlərin yerinə yetirildiyini, AMEA-nın elmi-təşkilati işlərində, o cümlədən "Şuşa lili" ilə bağlı keçirilmiş silsilə tədbirlərdə institut əməkdaşlarının da yaxından iştirak etdiklərini qeyd edib.

AMEA-nın müxbir üzvü Zeynal Əkpərov hesabatı təqdim edib. Məruzəçi GEİ-nin 2022-ci il üzrə elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti, əldə edilmiş nailiyyətlər, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı və sərəncamlarından, Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarından irəli gələn və Dövlət proqramlarına uyğun

tapşırıqların icrası, həmçinin mövcud problemlər və perspektiv planlar haqqında ətraflı məlumat verib. Institut öz fəaliyyətini 2022-ci ildə 3 istiqamət, 3 problem, 7 mövzu, 24 iş və 97 mərhələ üzrə davam etdirib. Hal-hazırda GEİ-nin doktorantura və dissertanturasında bioloji ehtiyatlar, seleksiya və toxumçuluq, genetika və s. ixtisaslar üzrə 32 nəfər təhsilini davam etdirir. GEİ-də 4 ixtisas (Geneti-

ka, İnsan genetikası, Bitkilərin seleksiya, Bitkilərin mühafizəsi) üzrə magistrant hazırlığı həyata keçirilir. Hesabat ilində institutun 8 əməkdaşı müxtəlif proqram və layihələr çərçivəsində ayrı-ayrı ölkələrdə (ABŞ, Türkiyə, İtaliya, İngiltərə və s.) tədqiqatlarını davam etdiriblər. GEİ 2022-ci ildə Avropa Birliyinin COST proqramının 6 layihəsində, eləcə də BMT-nin İnkişaf Proqramının texniki

yardımları ilə aqrobiomüxtəlifliyin mühafizəsi layihəsində tərəfdaş kimi iştirak edib, Bitki Genetik Ehtiyatları üzrə Qlobal Etimad Fondunun (TrustFund) 2023-2030-cu illəri əhatə edəcək "İqlim dəyişmələri fonunda biomüxtəliflik üçün yeni imkanlar və inkişaf" layihəsinə, eləcə də Avropa Birliyinin COST proqramının 3 yeni layihəsinə qoşulub.

AMEA və Fransanın Monpelye Universiteti arasında imzalanmış əməkdaşlıq haqqında Saziş çərçivəsində doktorantura səviyyəsində dissertasiya müdafiəsi Monpelye Universitetində uğurla həyata keçirilib. GEİ-nin əməkdaşlarının müəllifliyi ilə 2022-ci ildə 2 kitab, 2 monoqrafiya (1-i xaricdə), 115 məqalə (29), 99 (42) tezis dərc olunub. Yeni yaradılan bitki sortlarına görə 4 patent alınıb. "Web of Science" və "Scopus" bazalarında əməkdaşların 19 məqaləsi dərc olunub və elmi məqalələrinə 975 istinad edilib.

Sonra hesabatın geniş müzakirəsi aparılıb. Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun laboratoriya müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü İbrahim Əzizov GEİ-nin cari ildəki fəaliyyətini yüksək qiymətləndirib və hesabatın qəbul olunmasını tövsiyə edib.

Daha sonra GEİ-nin Fizioloji genetik şöbəsinin müdiri, b.e.d., professor Ramiz Əliyev, institutun icraçı direktoru b.e.d., dosent Mehrac Abbasov, Biokimyəvi genetikə və texnologiya şöbəsinin müdiri b.e.d., dosent Hamlet Sadıqov və başqaları çıxış edərək il ərzində konkret sahələr üzrə görülən işlərdən danışdı və hesabatın qəbul olunmasını təklif ediblər.

Müzakirələrə yekun vuran akademik İradə Hüseynova GEİ-nin elmi, elmi-təşkilati və elmi-pedaqoji fəaliyyətinin mühüm istiqamətlər üzrə nəticələrini yüksək qiymətləndirməklə yanaşı, gələcək fəaliyyətlərdə nəzərə alınmaq üçün bəzi tövsiyə və təkliflərini də bildirdi.

"Qarabağda tolerantlıq və multikulturalizm ənənələri" mövzusunda elmi konfrans

AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərşünaslıq İnstitutunda "Qarabağda tolerantlıq və multikulturalizm ənənələri (Azərbaycan modeli əsasında)" mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

Konfrans giriş sözü ilə açan AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., Şərşünaslıq İnstitutunun baş direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva bildirdi ki, tarixən və müasir dövrdə Azərbaycan müxtəlif sivilizasiyaların və mədəniyyətlərin qovuşduğu məkan kimi əsrlər boyu milli-mədəni rəngarənglik mühitinin formalaşdığı, ayrı-ayrı millətlərin və konfessiyaların nümayəndələrinin sülh, əmin-amanlıq, qarşılıqlı anlaşma və dialoq şəraitində yaşadığı diyar kimi tanınıb. Multikulturalizm və tolerantlıq tarixən azərbaycanlıların həyat tərzidir. Müasir dövrdə isə bu ənənələr milli kimliyindən, dilindən, dinindən asılı olmayaraq Azərbaycan dövlətinin hər bir vətəndaşının gündəlik həyat tərzinə çevrilib.

Hazırkı konfransın Azərbaycanın mədəniyyət beşiklərindən biri olan

Qarabağda tolerantlıq və multikulturalizm ənənələrinə həsr olunduğunu deyən akademik G.Baxşəliyeva Prezident İlham Əliyevin Şuşa şəhərinin Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan edilməsi haqqında 7 may 2021-ci il və Azərbaycan Respublikasında 2022-ci ilin "Şuşa ili" elan edilməsi haqqında 5 yanvar 2022-ci il tarixli sərəncamlarını xatırladaraq, bununla əlaqədar institutda elmi tədbirlərin keçirildiyini, kitabların nəşr olunduğunu, elmi tədqiqat işlərinin aparıldığını bildirdi.

Daha sonra konfransda məruzələrə başlanılıb.

AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun şöbə müdiri, fəlsəfə elmləri doktoru, professor Sakit Hüseyinov "Qarabağ bölgəsində tolerantlıq mühiti və ermənilərin Azərbaycana qarşı vandallıq siyasəti" mövzusunda məruzəsində xalqımızın tolerant olması ilə bağlı tarixi faktları misal gətirib. Müxtəlif tarixi dövrlərə aid faktlardan danışan məruzəçi Azərbaycanın tolerantlığının dünyaya bir nümunə olduğunu qeyd edib.

Şərşünaslıq İnstitutunun Din və ictimai fikir tarixi şöbəsinin apa-

ricı elmi işçisi, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Leyla Məlikova "Qarabağ - dini-mədəni müxtəlifliyin tarixi nümunəsi kimi" mövzusunda məruzəsində ən qədim sivilizasiyaların mərkəzlərindən biri olan Qarabağın ərazisinin bütün tarixi mərhələləri əhatə edən dini, mədəni abidələrlə zəngin olmasını bildirdi. Məruzəçi Qarabağ ərazisində müxtəlif dinlərin mövcudluğu və bu amilin ictimai, dini, mədəni həyata təsirindən danışdı.

Şərşünaslıq İnstitutunun Din və ictimai fikir tarixi şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Elvüsal Məmmədov "Qarabağ xanlığında dini-mədəni birgəyaşayış təcrübəsi" mövzusunda məruzəsində Qarabağ xanlığında siyasi, dini, mədəni və ictimai müstəvidə özünü doğruldan konkret prezidentlər və konyuktura ilə müşayiət edilən birgəyaşayış təcrübəsindən söz açdı.

Şərşünaslıq İnstitutunun Din və ictimai fikir tarixi şöbəsinin müdiri vəzifəsini icra edən, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Elnur Mustafayev "Azərbaycan multikulturalizm və tolerantlığının qaynaqları: Qarabağlı mütəfəkkirlərin elmi-fəlsəfi və ictimai-publisistik düşüncələri əsasında" mövzusunda məruzəsində multikulturalizm və tolerantlıq ifadələrinin etimoloji təhlilini aparıb, tolerantlıq ideyalarının inkişaf mərhələlərini diqqətə çatdırıb. Məruzədə qarabağlı görkəmli mütəfəkkir və alimlərdən Muhyiddin Məhəmməd Qarabaği, Məhəmməd Vəli Qarabaği, Seyid Həmzə Nigari, Nəcəf bəy Vəzirov, Firudin bəy Köçəri və digərlərinin yaradıcılıqlarında tolerant və multikultural dəyərlərin təcəssümündən bəhs edilib.

Naxçıvan Bölməsinin 2022-ci ildəki fəaliyyəti ilə bağlı hesabat iclası

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin 2022-ci ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti ilə bağlı hesabat iclası olub.

Əvvəlcə Bölmə əməkdaşlarının 2022-ci ildə nəşr olunan əsərlərindən ibarət sərgiyə baxış olub.

Yığıncağı açan Naxçıvan Bölməsinin sədri, akademik İsmayıl Hacıyev Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin 28 iyul 2022-ci ildə ölkəmizdə elm və təhsil sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı imzaladığı Fərmanını xatırladaraq bildirdi ki, həmin Fərmanla ölkədə elm və təhsil sahəsində əsaslı islahatlara başlanılıb. Akademik Fərmanla əlaqədar olaraq AMEA-nın, eləcə də Naxçıvan Bölməsinin strukturunda olan dəyişiklikləri dinləyicilərin diqqətinə çatdırıb, iclas iştirakçılarına uğurlar arzulayıb.

Bölmə sədri çıxışı zamanı Naxçıvan Bölməsinin 2022-ci il üzrə göstəricilərini ötan ilə müqayisə edib, müsbət və diqqət yetirilməli məqamları nəzərə çatdırıb.

Daha sonra Naxçıvan Bölməsi Aparatının Elm və təhsil şöbəsinin müdiri, aqrar elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Orxan Bağirov bölmənin 2022-ci ildəki fəaliyyəti, yerinə yetirilən elmi və elmi-təşkilati işlər barədə hesabatı məruzə edib.

Məruzədə qeyd olunub ki, il ərzində AMEA-nın Naxçıvan Bölməsində 6 elmi istiqamətdə, 6 problemi əhatə edən, 7 mövzu üzrə 36 iş 87 mərhələdə tamamlanıb, 6 mühüm nəticə əldə olunub. Bölmə əməkdaşlarının 12 monoqrafiyası, 24 kitabı, 2 metodik vəsaiti, 402 elmi məqaləsi, 183 konfrans materialı, 3 tezisi olmaqla 626 elmi əsəri çap olunub, 1 xərətə və 1 buklet tərtib edilib. 2 monoqrafiya, 66 məqalə, 73 konfrans materialından ibarət 141 əsər xaricdə çap olunub. 14-ü "Web of Science", "Scopus" və başqa elmi bazalara daxil jurnallar olmaqla, ümumilikdə 40 məqalə impakt faktorlu elmi nəşrlərdə dərc edilib. Məqalələrin 328-i beynəlxalq kodlu nüfuzlu elmi jurnallarda nəşr olunub ki, onlardan 69-u xaricdə çap edilmiş əsərlərdir. Hesabat dövründə əməkdaşların əsərlərinə 969 istinad qeydə alınıb.

Naxçıvan Bölməsinin "Elmi əsərlər", İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun "Axtarışlar" jurnalının hər birinin 4 nömrəsi, "Taleyi və sənəti" seriyasından 2 kitab çapdan çıxıb, bölmə əməkdaşlarının 273 qəzet məqaləsi işıq üzünə görüb.

2022-ci ildə Naxçıvan Bölməsi tərəfindən UNESCO səviyyəli "İlandağ" geoparkının yaradılması və onun Qlobal Geoparklar Sistemində və Ümumdünya İrsi Siyahısına salınmasına dair layihə və 2 beynəlxalq qrant layihə icra edilib.

Orxan Bağirov məruzəsində Naxçıvan Bölməsinin kadr potensialı barədə məlumat verərək bildirdi ki, hesabat ilində bölmənin 6 əməkdaşı doktorantura və dissertantura yolu ilə fəlsəfə doktoru hazırlığına qəbul olub, mövzuları və rəhbərləri təsdiqlənib. İl ərzində 3 nəfər elmlər doktoru, 2 nəfər fəlsəfə doktoru dissertasiya işini müvəffəqiyyətlə müdafiə edib, 2 nəfər dosent elmi adını alıb. Bölmədə 4 ixtisas üzrə 2 Dissertasiya Şurası fəaliyyət göstərir.

Hesabat dövründə Naxçıvan Bölməsi və Türk Tarix Qurumu Başqanlığı arasında elmi əməkdaşlığa dair müqavilə imzalanıb, bölmə əməkdaşları xaricdə və ölkəmizdə keçirilən beynəlxalq tədbirlərdə çıxış ediblər.

Hesabat məruzəsində, həmçinin bölmədə həyata keçirilən tətbiq yönümlü işlər, elm və təhsilin inteqrasiyası sahəsində görülən tədbirlər və əldə olunan nəticələr, maddi-texniki bazanın təkmilləşdirilməsi ilə bağlı yeniliklər diqqətə çatdırılıb. Qeyd olunub ki, Naxçıvan Bölməsində 1 beynəlxalq, 7 muxtar respublika səviyyəli, 15 bölmə səviyyəli konfrans və tədbir, habelə kitab müzakirələri və digər tədbirlər keçirilib.

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin Rəyasət Heyəti üzvlərindən AMEA-nın həqiqi üzvü Təriyel Talıbov, AMEA-nın müxbir üzvü Tofiq Əliyev və Bölmənin Əlyazmalar Fondunun baş direktoru, filologiya elmləri doktoru Fərman Xəlilov çıxış edərək təqdim olunan hesabatın qəbul olunmasını təklif ediblər.

Iclasın sonunda AMEA-nın Naxçıvan Bölməsi Tarix, Etnoqrafiya və Arxeologiya İnstitutunun Etnoqrafiya şöbəsinin müdiri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Asaf Orucov və Bioresurslar İnstitutunun Bitki sistemikası şöbəsinin müdiri, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Namiq Abbasov 2022-ci ildə elm sahəsindəki nailiyyətlərinə görə Bölmənin təsis etdiyi "İlin alimi" fəxri diplomu ilə təltif ediliblər.

"Şuşa torpağında doğulan dilçi alim Yusif Vəzir Çəmənəmimli" adlı kitabın təqdimatı olub

AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Şəlalə Ana Hümətlinin tərtib etdiyi "Şuşa torpağında doğulan dilçi alim Yusif Vəzir Çəmənəmimli" adlı kitabın təqdimatı keçirilib.

Təqdim olunan kitabda Azərbaycanın görkəmli ziyalı, ictimai-siyasi xadim, böyük yazıçı və alim Yusif Vəzir Çəmənəmiminin (1887-1943) dilçilik görüşlərini, lüğətçilik fəaliyyətini özündə əks etdirən əsərləri, əlyazmaları toplanıb.

Tədbiri giriş sözü ilə açan elmi müəssisənin baş direktoru, professor Nadir Məmmədli bildirdi ki, kitab Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "2022-ci ilin "Şuşa ili" elan olunması barədə" 5 yanvar 2022-ci il tarixli Sərəncamına müvafiq olaraq hazırlanıb. Şuşa Azər-

baycanın qədim şəhəri, mədəniyyət paytaxtıdır. Nadir Məmmədli qeyd edib ki, ordumuzun qətiyyətli mübarizəsi ilə tarixi ədalət bərpa edilmiş və 2020-ci il noyabrın 8-də Şuşa şəhəri işğaldan azad olunmuşdur. Şəhərə, onun tarixi-mədəni irsinə və təbiətinə vurulmuş zərərin təxirəsalınmadan inventarizasiyası aparılmış, bərpa işlərinə başlanılmışdır.

Professor qeyd edib ki, parlaq şəxsiyyəti, zəngin ədəbi, elmi yaradıcılığı ilə XX əsr ədəbiyyat tariximizdə özünəməxsus şərəfli yeri olan Yusif Vəzir Çəmənəmimli Azərbaycanın böyük ruhlu, yüksək mənəviyyətli ictimai-siyasi xadimlərdən biridir. Y.V.Çəmənəmimli ömrü boyu əsərlərini sadə və aydın dildə yazmış və ana dilinin saflığı uğrunda yorulmaz mübarizə aparıb. Onun hələ gəncliyindən mətbuat səhifələrində dərc etdiyi məqalələ-

rin hər biri əsl vətənpərvərlik, milli qeyrət və təəssübkeşliyinin nümunələridir.

Tədbirdə professorlar Sayalı Sadıqova "Şuşanın görkəmli ziyalı Yusif Vəzir Çəmənəmimli" və Mayıl Əsgərov "Şəlalə Ana Hümətlinin "Şuşa ili"nə hədiyyəsi" adlı məruzələrlə çıxış ediblər.

Sonra institutun icraçı direktoru, dosent Baba Məhərrəmli, professor İlhami Cəfərov, dosentlər Şəlalə Abdullayeva və Qətibə Quliyeva vurğulayıblar ki, xalqımızın ədəbiyyat və mədəniyyət salnaməsinin səhifələrində yeri olan Y.V.Çəmənəmimli eyni zamanda Türk dünyasının böyük ruhlu, yüksək mənəviyyətli ziyalılarından.

Sonda Yusif Vəzir Çəmənəmiminin nəvələri professor Leyla Vəzirova və Yusif Vəzirov tədbirin təşkilatçılarına və kitabın müəllifinə öz təşəkkürünü bildirdilər.

Həyat amalı elm və təhsil olan istedadlı alim

Dekabrın 18-də fövqəladə hallarda idarəetmə məsələlərinin həlli üçün riyazi modellərin, metodların və avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin yaradılması sahəsində tanınmış alim, Azərbaycanca elmin və təhsilin inkişafındakı mühüm xidmətləri olan, "Tərəqqi" medallı, İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun icraçı direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü, texnika elmləri doktoru, professor Əminəğa Sadiqovun 60 yaşı tamam olub.

Əminəğa Bəhmən oğlu Sadiqov 18 dekabr 1962-ci ildə Lerik rayonunda fəhlə ailəsində anadan olmuşdur. O, 1970-ci ildə Lerik rayonunun Blaband kənd orta məktəbində təhsil almağa başlamış, 1978-ci ildən təhsilini Bakı şəhər Respublika fizika-riyaziyyat təmayüllü 1 nömrəli orta internat məktəbində davam etdirmiş və 1980-ci ildə həmin məktəbi fərqlənmə ilə bitirmişdir. 1980-ci ildə fizika üzrə respublika olimpiadasının

qalibi olmuş və həmin ildə Riqa şəhərində keçirilən fizika üzrə Ümumittifaq olimpiadasında 3-cü yeri tutmuşdur.

Ə.Sadiqov 1980-ci ildə M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinə qəbul olmuşdur. Lakin Moskvada XXII Yay Olimpiya Oyunları keçirildiyindən Dnepropetrovsk Dövlət Universitetinə göndərilmiş və 1985-ci ildə həmin universitetin Tətbiqi-riyaziyyat fakültəsini bitirmişdir. 1992-ci ildə fizika-riyaziyyat elmləri namizədi, 2013-cü ildə texnika elmləri doktoru elmi dərəcələrini, 2010-cu ildə dosent, 2016-cı ildə professor elmi adlarını almış, 2017-ci ildə isə "Kompüter elmləri" ixtisası üzrə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü seçilmişdir.

Alim əmək fəaliyyətinə 1985-ci ildə AMEA-nın Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunda başlamış, 1988-ci ildən AMEA-nın Rəyasət Heyətinin Mərkəzi aparatına köçürülmüş və orada Elmi-təşkilat şöbəsinin, Elmi-Təşkilat İdarəsinin, Elm və Təhsil Baş İdarəsinin rəisi vəzifələrində işləmişdir. O, 2019-2020-ci illərdə AMEA-nın akademik-katibi (vitse-prezidenti) vəzifəsində işləmiş və AMEA-nın Rəyasət Heyətinin üzvü olmuşdur. 11 dekabr 2020-ci ildə İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun direktoru vəzifəsinə təyin edilmiş, 1 fevral 2021-ci ildən isə həmin institutun icraçı direktoru vəzifəsində işləyir.

Ə.Sadiqov fövqəladə hallarda idarəetmə məsələlərinin həlli üçün riyazi modellərin, metodların və avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin yaradılması sahəsində tanınmış alimdir. O, bir sıra riyazi metodların, modellərin və onların əsasında yaradılmış informasiya texnologiyalarının, habelə 171 elmi əsərin, o cümlədən 3 elmi monoqrafiyanın, 5 kitabın, 2 ixtira və 2 patentin müəllifidir. Ə.Sadiqov 20-yə yaxın beynəlxalq və respublika səviyyəli elmi layihənin yerinə yetirilməsində rəhbər və ya icraçı qismində iştirak etmiş, dünyanın 40-a yaxın ölkəsində, o cümlədən Amerika Birləşmiş Ştatları, Kanada, İsrail, Almaniya, Fransa, Rusiya, Ukrayna, İtaliya, İspaniya, İsveç və Malayziyada 60-dan çox mötəbər elmi forumda ölkəmizi təmsil etmişdir. O, həmçinin elm, texnologiya və idarəetməyə dair bir sıra beynəlxalq ixtisaslaşmış kurslarda, treninqlərdə iştirak etmiş və müvafiq sertifikatlar almışdır.

Ə.Sadiqov elm və təhsillə bağlı bir sıra dövlət əhəmiyyətli tədbirlərin təşkilində və həyata keçirilməsində, normativ-hüquqi sənədlərin hazırlanmasında bilavasitə iştirak etmişdir. O, 20 ilə yaxın Azərbaycan Respublikası Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilməsi Şurasının məsul katibi olmuş, Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin işçi qrupunun üzvü olmuşdur.

Ə.Sadiqov hazırda çoxşaxəli elmi, elmi-təşkilati və ictimai fəaliyyətlə məşğuldur. O, İdarəetmə Sistemləri İnstitutunda ictimai əsaslarla Fövqəladə hallarda idarəetmə laboratoriyasına rəhbərlik edir, Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin Milli Müdafiə Universitetində əvəzçiliklə professor vəzifəsində işləyir. Elmi işlərlə yanaşı, aktiv pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olan Ə.Sadiqov aparıcı universitetlərdə mühazirələr oxumaqla yanaşı, gənclərin elmi tədqiqatlara cəlb olunması və yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanması üçün var qüvvəsi ilə çalışır. Onun rəhbərliyi ilə fəlsəfə və elmlər doktoru proqramları üzrə dissertasiyalar uğurla yerinə yetirilir.

Ə.Sadiqov Elm və Təhsil Nazirliyinin İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçiliyi Akademiyasının və Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin Milli Müdafiə Universitetinin nəzdindəki ED 1.20 Dissertasiya Şuralarının üzvüdür. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçiliyi Akademiyasında "Davamlı inkişafın idarə edilməsi" ixtisası üzrə, Milli Aviasiya Akademiyasında isə "Informasiya texnologiyaları" və "Kompüter elmləri" ixtisasları üzrə Dövlət Attestasiya Komissiyasının sədridir. Bundan əlavə, Əqli Mülkiyyət və İnnovasiya İctimai Birliyinin sədri, Yüksək Texnologiyalar Parkının Müşahidə Şurasının, bir sıra yerli və xarici elmi jurnalların redaksiya heyətlərinin üzvüdür.

Ə.Sadiqov ana dilindən başqa ingilis, rus, türk və ukrayn dillərini bilir. İstedadlı alim Ə.Sadiqov səmərəli elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinə, Azərbaycanda elmin və təhsilin inkişafındakı xidmətlərinə görə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə "Tərəqqi" medallı, eləcə də "Bakı Dövlət Universitetinin 100 illiyi (1919-2019)" Azərbaycan Respublikasının medalı və AMEA-nın Fəxri fərmanı ilə təltif olunmuşdur. Alim, həmçinin Beynəlxalq Reyting Akademiyasının, Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatının qızıl medallarına, o cümlədən bir sıra beynəlxalq və respublika səviyyəli qeyri-hökumət təşkilatlarının təltiflərinə də layiq görülmüşdür.

Ə.Sadiqovun 3 övladı var və onlar təhsildə yüksək nəticələr qazanıblar. Böyük oğlu Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdünə layiq görülüb və Dövlət Proqramı çərçivəsində Kanadanın Waterloo Universitetinin Riyaziyyat fakültəsini bitirib.

Tanınmış alim AMEA-nın müxbir üzvü Əminəğa Sadiqovu 60 illik yubileyi münasibətilə təbrik edir, ona möhkəm cansağlığı, uzun ömür, elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətində daha böyük uğurlar arzulayırıq.

Esmira Yusuf qızı Cavadova 29 dekabr 1942-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Şəki şəhərində anadan olmuşdur. 1950-1960-cı illərdə Bakıdakı 132 sayılı məktəbdə orta təhsil almışdır. 1960-1965-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaşünaslıq fakültəsində oxumuşdur. 28 iyun 1965-ci ildən Azərbaycan SSR EA Tarix İnstitutunun elmi kitabxanasında baş biblioqraf vəzifəsi ilə əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 7 may 1968-ci ildən kitabxananın müdiri vəzifəsinə keçirilmişdir.

26 yanvar 1972-ci ildən Bakı Kitabxanaçılıq Texnikumunda (indiki Bakı Humanitar Kollecinə) Biblioqrafiya fənnini tədris etmişdir. 1980-ci ildən pedaqoji fəaliyyəti ilə yanaşı Azərbaycan EA Tarix İnstitutunun dissertantı kimi "Həsən bəy Zərdabinin (1842-1907) əsərlərində Azərbaycan xalqının məişət və mədəniyyəti" mövzusunda namizədlik dissertasiyası üzərində işləmişdir. O illərdə institutda Etnoqrafiya ixtisası üzrə Müdafiə Şurası olmadığı üçün disser-

Mənalı ömrün səhifələri

AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu "Şəxsi arxivlərin tədqiqi" şöbəsinin baş elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Esmira Yusuf qızı Cavadovanın 80 illik yubileyi münasibətilə

tant 1986-cı ildə Belorusiya SSR EA İncəsənət, Etnoqrafiya və Folklor İnstitutunun Elmi Şurasında müdafiə edərək tarix elmləri namizədi elmi dərəcəsi almışdır. Bu tədqiqat Həsən bəy Zərdabinin yaradıcılığına həsr olunan etnoqrafik səpkidə yazılan ilk tədqiqat işi idi. Tədqiqat işi "Sətilərdə döyünən ürək" adı ilə nəşr olunmuşdur.

Esmira Cavadova texnikumda işlədiyi 1972-2002-ci illər ərzində dərs dediyi fənni nümunəvi tədris etdiyinə, müəllim və tələbələrə apardıqı işlərinə, pedaqoji və metodşuralda elmi-təcrübi əhəmiyyətli məruzə və çıxışlarına görə 29 dekabr 1992-ci ildə Respublika Təhsil Nazirliyi tərəfindən "Baş müəllim" fəxri adına layiq görülmüşdür.

2003-cü ilin yanvar ayından Esmira Cavadova AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun Şəxsi arxivlərin tədqiqi şöbəsinə böyük elmi işçi vəzifəsinə işə qəbul olunmuşdur. O, şöbədə işlədiyi müddətdə H.B.Zərdabinin şəxsi fondunu bir daha araşdıraraq onun doğum tarixini dəqiqləşdirən rus dilində olan "Attestat" adlı sənədi üzə çıxarmış, sənədə əsasən böyük maarifçinin 1842-ci ildə anadan olduğunu faktlarla təsdiqləmişdir. Elmi ictimaiyyətə bu sənəd haqqında məlumat çatdırmaq üçün respublikanın ali orqanlarında məqalələrlə çıxış etmişdir. Bu sənədə əsasən H.B.Zərdabinin doğum tarixinin 1830, 1831, 1837-ci illər kimi yazılmasına son qoyulmuşdur.

2005-ci ildə E.Cavadovanın "Yazdım ki, izim qalsın" adlı kitabı çap olunmuşdur. Kitabda t.e.d. Q.C.Cavadovun 1965-2005-ci illərdə dövrü mətbuatda dərc olunmuş seçilmiş məqalələri toplanmışdır.

2008-ci ildə Esmira Cavadovanın f.e.d. Vaqif Arzumanlı ilə birgə "T.e.d. professor Qəmərsah Cavadov - 70" adlı kitabı nəşr olunmuşdur. 2009-cu ildə tədqiqatçının "O, həm də görkəmli etnoqraf idi (Teymur bəy Bayraməlibəyovun həyat və yaradıcılığında səhifələr)" adlı kitabı işıq üzü görmüşdür. Kitabda T.Bayraməlibəyovun rus dilində əlyazma şəklində olan "Ленкорань в прошлом" və "История Талышского ханства" əsərləri E.Cavadova tərəfindən ilk dəfə olaraq Azərbaycan dilinə tərcümə edilərək verilmişdir.

2011-ci il noyabrın 14-dən Humanitar və İctimai Elmlər Bölməsinin qərarı ilə E.Cavadova aparıcı elmi işçi vəzifəsinə keçirilmişdir. "Həsən bəy Zərdabinin etnoqrafik görüşləri" adlı kitabını tədqiqatçı 2012-ci ildə çap etmişdir. Kitabda H.B.Zərdabinin elmi irsi tarixi-etnoqrafik süzgeçdən keçirilmişdir.

2012-ci il E.Cavadova üçün çox məhsuldar il olmuşdu. Həmin il "Zülfüqar bəy Hacıbəyovun arxivinin təsviri" kitabının nəşr edilməsi Konservatoriya müəllimlərinin marağına səbəb oldu. Esmira xanımın dediyinə görə kitab Konservatoriyanın kitabxanasına hədiyyə verildikdən sonra müəllimlər evə zənglər edir və bildirirdilər ki, onların yalnız Z.Hacıbəyovun "Aşiq Qərib" operası haqqında məlumatları var, arxiv sənədləri

əsasında bəstəkar haqqında daha dolğun məlumatlarla tanış olduqları üçün Z.Hacıbəyovun həyat və fəaliyyətini geniş şəkildə dərs proqramına daxil etmişlər.

Alimin 2012-ci ildə "Теймур Бек Байрамалибеков. Избранные произведения" adlı kitabı işıq üzü gördü. Kitab tarixçilər, folklorşünaslar, etnoqraflar və geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Uzun illərin tədqiqatı nəticəsində 2015-ci ildə Esmira xanımın "Деятельность Га-

Qafqaz-Media İctimai Birliyinin təsis etdiyi "Heydər Zirvəsi Diplomu" ilə təltif edilmişdir.

21 fevral 2022-ci il tarixində Əlyazmalar İnstitutunda keçirilən Attestasiyanın nəticəsinə görə Şəxsi arxivlərin tədqiqi şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Cavadova Esmira Yusuf qızı həmin şöbənin baş elmi işçisi vəzifəsinə keçirilmişdir.

2022-ci ildə işıq üzü görmüş "Teymur Bəy Bayraməlibəyov əsərlərinin tədqiqi və təsviri" adlı kitabını Esmira Cavadova görkəmli maarifçi, folklorşünas, publisist, etnoqraf Teymur Bəy Bayraməlibəyovun 160 illik yubileyinə təhffə olaraq nəşr etdirmişdir. Kitab T.Bayraməlibəyovun AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun xəzinəsində qorunan əsərləri əsasında tərtib edilmişdir. Esmira xanımın "Həsən bəy Zərdabi və Əkinçi qəzeti" adlı məqaləsi Əlyazmalar İnstitutunun Elmi Əsərləri, 2022 № 1(14) yanvar-iyun sayında dərc olunmuşdur. Məqələdə H.B.Zərdabinin "Əkinçi" qəzeti səhifələrində təsərrüfat sahələrindən biri kimi tütünçülük sahəsinin inkişaf etdirilməsinin əkinçilərə tövsiyə etməsindən, bu sahənin növləri, əkilib becərilməsi qaydası, xəstəlikləri, yetişdirilmiş tütünün yığılması, qurudulması, saxlanması haqqında danışılır.

Həç təsadüfi deyil ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi ilə bağlı 2016-cı il 5 oktyabr tarixində "Ölkədə tütünçülüyn inkişafına dövlət dəstəyini gücləndirmək, bu sahənin potensial imkanlarından səmərəli istifadə etmək, rəqabət qabiliyyətini yüksəltmək və tütün istehsalı ilə məşğul olan əhalinin sosial rifahının daha da yaxşılaşdırılması" məqsədi ilə qərar qəbul etmişdir.

Beləliklə, Esmira xanımın keçdiyi mənalı ömür yoluna nəzər saldıqda bir daha əmin oluruq ki, o həm pedaqoji, həm də elmi işlərində səmərəli fəaliyyət göstərmiş və öz sözünü, izini qoymuşdur. Elə bu izlərdən biri də 2003-cü ildə Nizami Xudiyevin sənərisi əsasında Vasif Məmmədzaadənin rejissorluğu ilə "Həsən bəy Zərdabi" adlı qısametrajlı bədii-sənədli televiziya filmində görünmüşdür. Filmə Zərdabişünas alimlər: filologiya elmləri doktoru Xudu Məmmədov, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Turan Həsənzadə və tarix üzrə fəlsəfə doktoru Esmira Cavadova çəkilmişlər.

Ümumiyyətlə, Esmira xanımın 11 adda kitabı, 100-dən çox elmi-publisistik məqaləsi Respublikada və onun hüduqlarından kənardə müxtəlif elmi-nəzəri məcmuələrdə, beynəlxalq elmi-konfrans materiallarında, dövrü mətbuatda çap olunmuşdur. Alim özü də yubileyini əliboş qarşılamadı. O, Teymur Bəy Bayraməlibəyovun 160 illik yubileyinə təhffə olaraq kitab nəşr etdirmiş, Əlyazmalar İnstitutunun "Elmi əsərləri"ndə "Həsən bəy Zərdabi və Əkinçi qəzeti" adlı məqaləsi dərc olunmuşdur.

2022-ci il 1 noyabr tarixində isə AMEA-nın Azərbaycan Tarixi Muzeyinin təşkil etdiyi "Qarabağ tarixi-mənavi irsi" mövzusunda keçirilən elmi konfransda Esmira Cavadova "Qarabağ torpağının yetirməsi Zülfüqar Bəy Hacıbəyov" adlı məqalə ilə çıxış etmişdir. Məqələdə Azərbaycanın ictimai-siyasi vəziyyətindən, İkinci Qarabağ müharibəsindən, Şuşanın işğaldan azad edildiyi 8 noyabr Zəfər günündən və bu torpağın yetirməsi Z.B.Hacıbəyovun həyat və fəaliyyətindən danışılır.

Esmira Cavadova Əlyazmalar İnstitutunda çalışdığı 2003-2022-ci illər ərzində çox səmərəli fəaliyyət göstərmiş, çoxlu sayda kitablar, məqalələr nəşr etdirmişdir. O, Əlyazmalar İnstitutunun elmi və ictimai həyatında da yaxından iştirak etmişdir. Onun dissertasiya işlərinə, elmi kitablara yazdığı rəylər dövrü mətbuat səhifələrində dərc olunmuşdur.

Esmira xanım gözəl anadır, qayğıkeş nənədir. 3 oğul, 4 nəvə sahibidir. Mən Esmira xanımı 20 ilə yaxındır ki, tanıyıram. Bu illər ərzində onun gözəl, insani keyfiyyətlərinin şahidi olmuşam. O, mərdirdir, zəhmətkeşdir, səxavətli. Esmira xanım ən uzaq qohumunun, tanışının belə qayğısına qalır. Ehtiyacı olanlara maddi yardım göstərir. O, həmişə ətrafdakılara, onu əhatə edən insanlara xoş arzular diləyir.

80 yaşını qeyd etdiyimiz Esmira xanımı ad günü münasibəti ilə təbrik edirik, ona can sağlığı, uzun ömür arzulayırıq. Arzu edirik ki, Esmira xanımın qələmi əlindən düşməsin, həmişə yazsın, yaratsın. Amma bir şərtlə ki, sağlamlığının qayğısına qalsın.

Naile SƏMƏDOVA
AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun şöbə müdiri, filologiya elmləri doktoru

21 Azər hərəkatı və Azərbaycan Milli Hökuməti

21 Azər hərəkatı Azərbaycan xalqının milli mübarizə tarixində ən şanlı və fəxrli yad ediləcək səhifələrdən birini təşkil edir. Bu hərəkat, əslində Məşrutə inqilabının və Şeyx Məhəmməd Xiyabaniyənin milli hökumətinin davamı idi.

İkinci Dünya müharibəsinin başlanması ilə bağlı yaranmış nisbi demokratik şərait ölkədə, xüsusilə Cənubi Azərbaycanda mütərəqqi qüvvə və təşkilatların yaranması, fəaliyyəti və inkişafına kömək etdi. Bu qüvvə və təşkilatların vahid cəbhədə birləşərək bütün ölkə xalqları üçün milli və demokratik hüquqlar uğrunda mübarizə aparmaq imkanları xeyli dərəcədə reallaşdı. Zərurətdən irəliləyən vəzifələri yerinə yetirməkdə böyük təcürübəsi olan azərbaycanlılar öndər rolunu öhdələrinə götürdülər. Azərbaycan həmişə olduğu kimi, yenə də bütün İran xalqlarının ümid yerinə çevrildi.

21 Azər hərəkatı əzilen, milli və iqtisadi zülmə, istismara və xarici dövlətlərin soyğunçuluq siyasətinə məruz qalan xalqlar üçün mübarizə yollarını, azadlığı əldə etməyin taktikasını, milli dövlətin qurulması və müdafiə edilməsi üsullarını göstərdi. Uzun illər regionda bu yolda çarpışan və mübarizə aparan demokratik və milli qüvvələr üçün örnək və məktəb oldu. Belə ki, 21 Azər öz mahiyyətinə görə anti-imperialist və milli-demokratik xarakterli xalq hərəkatı idi. Bu inqilab Azərbaycanın tükənməz sərvətini qoruyub saxlayan xarici imperiyaların və xarici inhisarların soyğunçuluğuna əlverişli şərait yaranan səltənət rejimi, daxili irtica əleyhinə üsyan etmiş xalqın möhkəm, sarsılmaz iradəsini nümayiş etdirirdi.

Güney Azərbaycandakı milli-azadlıq hərəkatı Seyid Cəfər Pişəverlinin başçılığı ilə 12 dekabr 1945-ci ildə Azərbaycan Milli Hökumətinin yaranması ilə nəticələndi. Azərbaycan Milli Məclisi xalqın azadlığını qorumaq üçün Azərbaycan Milli Hökumətinə geniş səlahiyyət verdi. Şah hökumətinin Təbrizdəki qoşun hissələri dekabrın 12-də fədalilərə təslim oldu. 1945-ci il dekabr ayının 20-dən Azərbaycan İran hökumətinin zülmündən xilas edildi və Azərbaycan xalqı hakimiyyəti quruldu. Azərbaycan Demokrat Fırqəsi yaranandan bir il sonra onun sıralarında iki yüz min nəfərdən çox üzv və çoxsaylı təəssübkeşləri var idi. ADF-nin geniş xalq kütlələrinə ideoloji təsir vasitələrindən biri anadilli mətbuat oldu.

21 dekabr 1945-ci il tarixində Azərbaycan Milli Məclisi Xalq Qoşunlarının yaradılması haqqında qanun verdi. Xalq Qoşunlarının yaranmasında, onun üçün kadr hazırlanmasında, hərbi təlim görməsində və düşmən qüvvələri ilə vuruşlarda İran Xalq Partiyasının Azərbaycana göndərdiyi inqilabçı zabitlər böyük xidmət, fədakarlıq və şücaət göstərmişlər.

Azərbaycan Milli Hökuməti qısa müddət ərzində mühüm islahat tədbirlərini həyata keçirdi. Bunlar geniş xalq kütlələrinin bilavasitə istək və arzularını əks etdirdiyi üçün tez bir zamanda Yaxın və Orta Şərqi ölkələri də, xüsusilə İranın başqa yerlərində də öz əksini tapdı və təsir dairəsini yaratdı. İran xalqları Azərbaycandakı 21 Azər hərəkatının simasında özlərinin möhkəm və sarsılmaz dayacağına gördülər. Bu zaman İran mətbuatı yazırdı: "Pişəverli deyir ki, Azərbaycan durduqca İran azadixahlarını boğmaq qeyri-mümkün olacaqdır".

Cəmi bir il (12 dekabr 1945-ci il - 12 dekabr 1946-cı il) mövcud olmasına baxmayaraq, Azərbaycan Milli Hökuməti tarixdə ilk dəfə Cənubi Azərbaycanda müstəqil müasir milli dövlətçiliyi əldə etməyin mümkünlüyünü ortaya qoydu.

Azərbaycan Milli Hökumətinin 1946-cı il aprel ayının 8-də qəbul etdiyi qanuna uyğun olaraq mədənlər, bütün yeraltı və yerüstü sərvətlər milliləşdirildi və dövlət inhisarına verildi. Milli Məclis özəl mülkiyyətdə olan fabrik və zavodlarda zəhmətkeşlərin, sənətkarların istismar edilmələrinin əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşdırılması, onların vəziyyətlərinin və iş şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədilə 52 maddədən ibarət Əmək Qanunu və digər yeni qayda-qanunlar qəbul etdi. Qadınlara kişilərlə bərabər hüquqlar verildi.

Azərbaycan Milli Hökuməti radikal torpaq islahatını həyata keçirdi. Müsadirə olunmuş torpaqlar 1 milyon kəndli (375 min kəndli ailəsi) arasında evəzsiz bölüşdürüldü. 21 maddədən ibarət "Torpaqdan gəlirin malik ilə kəndli arasında bölünməsi qanunu" verildi. Bununla da Azərbaycan kəndlərində mülkədarların hökumətinin aradan qaldırılması.

Milli Hökumət yarandığı ilk gündən İran dövlətinin Azərbaycandakı banklarını öz ixtiyarına keçirdi. Beləliklə,

İran hökumətinin Azərbaycanda iqtisadi tərribatına imkan vermədi. Pula olan ehtiyacı ödəmək məqsədilə arxasında möhkəm dövlət əmlakı dayanan 1 milyon tumanlıq müvəqqəti xəzinə qəbzi nəşr edildi. Milli Hökumət Azərbaycan bankını yaratdı və yerlərdə həmin bankın 19 şöbəsi açıldı. İran dövləti tarixində ilk dəfə olaraq Azərbaycanın gəlirinin 75 faizindən çoxu onun tərəqqisinə, abadlığına, xalqın yaşayış səviyyəsinin yüksəldilməsinə və müdafiə işlərinə sərf olundu.

Xalqın yaxından iştirakı ilə zəruri yerlərə şose yolları çəkildi, körpülər salındı, məktəblər, xəstəxanalar, apteklər, doğum evləri, körpələr evi, uşaq bağçası və müxtəlif uşaq evləri, klublar və başqa ictimai müəssisələr tikildi.

Milli Hökumətin 6 yanvar 1946-cı il tarixli iclasının qərarı ilə Azərbaycan dili Azərbaycanda rəsmi hökumət və maarif dili elan olundu. Azərbaycanın hər tərəfində ümumilikdə 3800 savadsızlığı ləğv etmə kursu açıldı. Milli Hökumət təfərrüatından kəndlərdə 2000-dən yuxarı, şəhərdə isə 500-ə yaxın ibtidai və orta məktəb yaradıldı. Təhsilin pulsuz olması haqqında Milli Hökumət tərəfindən qərar qəbul edildi.

Azərbaycan Milli Hökumətinin fəaliyyəti dövründə Təbriz şəhərində demir yolu mütəxəssisləri hazırlamaq üçün texnikum, kənd təsərrüfatı mütəxəssisləri hazırlamaq üçün kurs, qısamüddətli tibb işçiləri, feldşerlik və mamalıq məktəbləri təşkil olundu. Siyasi, ədliyyə və idarəçilik sahələri üzrə kadrların hazırlanması məqsədi üçün ayılıq siyasi kurslar, hüquq məktəbi açıldı. 1946-cı il mart ayının 15-də Təbriz şəhərində orta hərbi məktəb yaradıldı, polis işçiləri hazırlamaq üçün Daxili İşlər İdarəsinin nəzdində xüsusi kurslar təşkil edildi.

12 iyun 1946-cı il tarixində Azərbaycanda universitet açıldı. Bir il içərisində ana dilində çoxlu sayda dərslək, siyasi, tarixi və ədəbi kitablar da çap olundu, əlliyyə qəder qəzet və jurnal nəşr edildi. Təbriz şəhərində Ali İncəsənət və Rəssamlıq Məktəbi açıldı, Azərbaycan Rəssamlar və Heykəltəraşlar Cəmiyyəti təşkil olundu. Sərdari-milli Səttarxana və Salari-milli Bağırxana heykəllər, Şeyx Məhəmməd Xiyabaniyə abidə qoyuldu. Azərbaycan Milli Hökumətinin 6 fevral 1946-cı il tarixli iclasının qərarına əsasən, milli azadlığı əldə etmək və xalq hakimiyyəti qurmaqda iştirak edən 20 min nəfərdən çox fədalıya "21 Azər" medalı verildi.

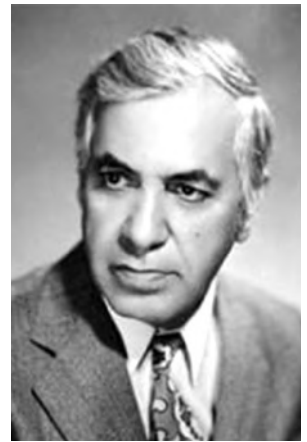
1946-cı il mart ayının 28-də Təbrizdə Azərbaycan Dövlət Teatrı yarandı. Ərdəbil, Astara, Marağa və digər şəhərlərdə də teatr binaları tikildi. Yeni kinoteatrların açılması ilə yanaşı, köhnələrinin nizamına salınması, teatr binalarının, eləcə də, qədim abidələrin təmiri kimi mədəni işlərin görülməsi üçün Azərbaycan Milli Hökuməti büdcədən 14 milyon 22 min 300 tuman pul ayrılmasını təsdiq etdi. 1946-cı il aprel ayının 7-də Azərbaycan radio stansiyası açıldı, Radio Komitəsi yaradıldı, həmin ilin iyul ayının 5-də Behzad adına İncəsənət Muzeyi, oktyabr ayının 3-də isə Azərbaycan Milli Orkestri (filarmoniya) açıldı.

1946-cı ilin dekabr ayının 12-də Azərbaycan Milli Hökuməti xarici imperiyaların birbaşa siyasi, maddi və hərbi dəstəyi ilə İran şahlıq rejimi tərəfindən devrildi, şah qoşunları Azərbaycanı qan dəryasına çevirdi. Azərbaycanın 25 min nəfərdən çox demokrat və milli qüvvələrinin nümayəndələri güllələndi, dar ağacına çəkildi, minlərlə oğul və qızları zindana salındı. 100 mindən çox adam sürgünlərə göndərildi, mütərəqqi və demokratik ruhlu insanlar amansız təqibə məruz qaldılar.

77 il bundan öncə Güneydə baş vermiş olayların həm şirin, həm acı xatirələri hər bir azərbaycanlının qəlbində yaşayır, bugünkü və gələcək nəsilləri işıqlı sabağa doğru ümidlə addımlamağa ruhlandırır.

Səməd BAYRAMZADƏ
AMEA-nın Şərqşünaslıq
İnstitutu Cənubi Azərbaycan
şöbəsinin müdiri, dosent

Son illərdə Təbrizə, Ərdəbilə aparan yollara, ciğirlərə, az da olsa, işıq düşüb, izlər salınıb. Bu ciğirlər ellikcə qovuşmağa qadir olmasa da, ruhumuza, ümidlərimizə ilk qaranquşların qanadları ilə siqal çəkməyə başlayıb. Onillər boyu ot basmış ciğirlərin içində bir Azəroğlu ciğiri də var. Güneyə həsrət şairin o ciğirini bu başında yarım əsr Ərdəbilə, Təbriz səmtə baxmaqdan gözləri saralıb-sozalmışdı. İki əsrə yaxın bir müddətdə bir-birindən amansız sərhəd xəttinə ayrılmış Güney və Quzey Azərbaycanın xalqı və bu vahid xalqın mənəviyyəti, dili, ədəbiyyatı həmişə bir olmuşdur. Bu baxımdan gənclik illərini Ərdəbilədə yaşamış, Cənubi Azərbaycanın milli azadlıq hərəkatının fəal iştirakçısı olmuş Azərbaycanın xalq şairi Balaş Azəroğlu güneyli-quzeyli ədəbiyyatımızın görkəmli çağdaş nümayəndəsidir.

Güney həsrətlisi və ümidlər şairi Balaş Azəroğlu

Balaş Azəroğlu 1921-ci il noyabrın 11-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. Orta təhsilini də burada almışdır. Məktəbdə oxuyarkən ədəbiyyata böyük həvəs göstərərək vaxtının çox hissəsini bədii əsərlər oxumağa sərf etmişdir. Məktəbin ədəbiyyat müəllimi Cəfər Rəmzi bu sahədə ona böyük təsir göstərmiş, qəlbində ədəbiyyata olan böyük sevgini də o yaratmışdır. İlk mətbu şeiri "Dnepr" 1937-ci ildə "Pioner" jurnalında Bakıda çapdan çıxmışdır. Böyük yolun başlanğıcında ilk kövrək, utancaq addımlarını şair özü "Addımlar" adlandıraraq yazmışdır:

*Sənət meydanına qədəm qoyuram,
Qoy sözüm güc əlsin elimdən mənim.
Nə qəder çətindir, bunu duyuram,
A dostlar, tutunuz qolumdan mənim!*

Bu şeirdəki ictimai motivlər, vətən torpağına, doğma el-obaya bağlılıq hissləri və bunların bədii səviyyədə ifadəsi istedadlı, vətənpərvər və mübariz bir şairdən xəbər verirdi.

Balaş Azəroğlu 1938-ci ildə ailəliklə Cənubi Azərbaycanda Ərdəbil şəhərinə köçdüklərindən burada fars ibtidai məktəbində təhsil alır. O burada milli azadlıq hərəkatına qoşulur. 1942-ci ildə İran Xalq Partiyasına daxil olur. Bu da onun yaradıcılığında siyasi lirikanın ön plana keçməsinə mühüm rol oynayırdı. Balaş Azəroğlunun Cənubi Azərbaycanda ədəbi-siyasi fəaliyyətə başladığı illər çox keşməkeşli, ziddiyyətli, tarixi hadisələrlə zəngin olan bir dövrə təsadüf edir. Gənc mübariz "Azərbaycan zidd faşist cəmiyyəti"nin Ərdəbil vilayəti şöbəsinə sədr seçilir. Bu cəmiyyətin orqanı "Yumruq" qəzetinin redaktoru olur.

Vətənpərvər şair Təbrizdə nəşr edilən "Vətən yolunda" qəzeti redaksiyasının müsbəqəsində "Səttarxan" şeirinə görə müqafata layiq görülür. Təbrizdə Milli hökumət qurulanda isə Balaş Azəroğlu Azərbaycan Dövlət Radio Verilişləri Komitəsinin sədr müavini təyin olunur. Sonra isə "Yazıçılar və şairlər cəmiyyəti"nin idarə heyətinin üzvü seçilir.

Balaş Azəroğlunun ilk şeir kitabları Ərdəbilə və Təbrizdə (1943, 1945) nəşr olunmuşdur. Milli hökumətin süqutundan sonra Bakıda məskunlaşan demokrat şair ADU-nun filologiya fakültəsində təhsil almışdır. Eyni zamanda, Cənubi Azərbaycan Yazıçılar Cəmiyyətinin sədri vəzifəsində çalışmışdır. Şair-ədəbiyyatşünas AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin baş elmi işçisi işləmişdir (1963-1982). Sonrakı illərdə o, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibi vəzifəsində çalışmış, qurumun Ağsaqqallar Şurasının üzvü olmuşdur.

Otayı-butaylı ədəbiyyatımızın görkəmli nümayəndəsi Balaş Azəroğlu ədəbi-mədəni xidmətlərinə görə "Şərəf nişanı", "Xalqlar dostluğu" ordenləri ilə, "21 Azər", "Firdovsi" və digər medallarla, iki dəfə Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı ilə təltif edilmişdir. 17 mart 1997-ci ildə o, müstəqil Azərbaycanın "Şöhrət" ordeninə layiq görülmüşdür. Müdrik xalq şairimiz 24 aprel 2011-ci ildə Güney həsrəti ilə əbədiyyətə qovuşmuşdur.

Xalq şairi Balaş Azəroğlu gözəl lirik şeirlərin, bənzərsiz poemaların müəllifidir.

"Sinəm Savalan dağıdır", - deyən Balaş Azəroğlunun yaradıcılığında Cənub ağrısı, Vətən həsrəti daim oxuculara da sirayət edib, onları düşündürüb. Ölməz şeirləri ilə milyonlarla insanın bədii zövqünü oxşayan, əbədi rəğbətini qazanan, ürəklərdə bütöv Azərbaycanın möhtəşəm heykəlini ucaldan sənətkar mənəli və şərəfli həyat yolu keçib. O, doğulduğu Bakını, böyüdüüyü Ərdəbilə sevir, erkən yaşlarından şeirə könül verib. Həyatı müxtəlif dolanbaclardan keçsə də, özünü, yurdun gözəlliklərindən ilhamlanan şair məni və imzasını tanıdı bilib.

Həsrət və ümidlər şairi Balaş Azəroğlunun əsərləri dövrün, zamanın nəbzini tutduğuna, birbaşa hədəfə vurduğuna görə həmişə diqqət mərkəzində olmuşdur. Bu insanı şair edən xalqın, vətənin özündən böyük dərdidir. Azəroğlunun yaradıcılığında danışarkən elə o böyük xalqın dərdindən danışmaq deməkdir. Odur ki, Cənubi Azərbaycan milli-demokratik poeziyasını Azəroğlusuz təsəvvür etmək mümkün deyil. "Dodaqları qurumuş" şeirində şair özünü suya həsrət qalmış Vətən torpağına bənzədir:

*Azadlığın döyüşən,
Bir torpağın, bir elin,
Bölməz zərrəsiyəm...*

Balaş Azəroğlunun poeziyası XX əsrin real həyat həqiqətlərindən doğulub, poetik sənətin estetik təsir gücü ilə, ictimai-əxlaqi keyfiyyəti və dərin siyasi məzmun daşıyan mənası ilə zənginləşib. Zaman-zaman Azəroğlunun əsərləri yaşayacaq və müəllifini də yaşadacaq. Yalnız azadlıq eşqi ilə yaşayan şairin şeirləri yaşaya bilər, yalnız Vətən və xalq məhəbbəti ilə yaşayan şair yazıb-yarada bilər.

İnqilab şairiyəm

Mən nə şah, mən nə sultan, nə yaraşlıq, nə ziyət,
Nə əfsanə, nə mələk, nə saray, nə səltənət,
Nə qədim əsrləri yada salıb ağlayan,
Nə ömrünü qəzələ, mərsiyəyə bağlayan,
Nə dövrün hakiminə şeir yazıb pul alan,
Nə cəlladlar önündə həyat üçün alçalan,
Nə peymana, nə saqi, nə sərəb şairiyəm,
Azadlığın carçısı inqilab şairiyəm.

Mən əyilib hakimlərdən öpmədim,
Şeirimi çiçək kimi ayaqlara səpmədim.
Nə aciz bir bəndəyəm, nə satılmış bir qulam,
Nə saray məddahiya dərğahlardan qovulam.
Mən ellər inqilabı, ellər böyütmüş məni.
Şeirimin eldən alıbdır bu ilhamı, qüvvəni.
Mən nə şam, nə pərvanə, nə rubab şairiyəm,
Azadlığın carçısı inqilab şairiyəm.

Mənim könül dəftərim bənzəyir gülüstana,
Onda yer verilməmiş qarlı qışa, tufana,
Bir bahar etri vardır hər şeirimdə, sözümdə,
Baharın həsrətilə yaşayırım özüm də.
Mən əl açıb göylərdən diləmədim azadlıq,
Mənim arxalandığım onlardan daha artıq.
Ölkələr həsrət çəkən atıf şairiyəm,
Azadlığın carçısı inqilab şairiyəm.

Ərdəbil, 1941

Lalə BƏDİROVA
AMEA-nın Folklor İnstitutunun
elmi işçisi

Şəki Regional Elmi Mərkəzinin 50 illik uğur yolu

Tarix boyu Şərqi milli mədəniyyət və elm mərkəzlərindən biri kimi şöhrət qazanmış Şəki şəhərinin ictimai-siyasi, elmi-mədəni inkişafı tarixin özü qədər qədimdir. Şəki minilliklər boyu xalqımızın bir çox alimlərinin, mütəfəkkirlərinin, memarlarının beşiyi olmuş, bu elmi mühitdə ziyalılarımız öz yaradıcılıq əsərləri ilə dünya elmində xüsusi yer tutmuş, ölkəmizə böyük şöhrət gətirmişlər.

Şəkidə elmi kadrların yetişdirilməsində əvəzsiz xidmətləri ilə seçilən AMEA-nın Şəki Regional Elmi Mərkəzinin fəaliyyətə başlamasının 50 ili tamam olur. Fəaliyyətə başladığı ilk gündən Mərkəzdə regionun sosial-iqtisadi inkişafı və milli-mənəvi dəyərlərinin tədqiqi, bir çox mühüm regional problemlərin həlli ilə bağlı mühüm elmi-tədqiqat işləri aparılmışdır. Ötən illər ərzində Mərkəzin elmi və ictimai fəaliyyəti daha da genişlənməmiş, elmi-tədqiqatların istiqamətləri müxtəlif sahələrə əhatə etmişdir.

Şəki Regional Elmi Mərkəzinin (ŞREM) fəaliyyətinə nəzər saldıqda, bu elm ocağının Azərbaycanın şimal-qərb bölgəsinin elmi, mədəni, tarixi, sosial-iqtisadi və perspektiv inkişafının təzahürü kimi yarandığını, mərhələli şəkildə tərəqqi etdiyini və şərəfli bir yol keçdiyini şahidi oluruq.

Belə ki, Şəki-Zaqatala bölgəsində mövcud elmi, mədəni, tarixi, ekoloji-coğrafi, sosial-iqtisadi sahədə əldə olunan nailiyyətlər, həmçinin mövcud olan problemlər, onların aradan qaldırılmasının labüdlüyü, elmi nəticələrin əldə edilməsi istisna təbii edilməsi, eləcə də bölgənin tarixi və mədəni irsinin araşdırılması, ölkənin iqtisadi həyatında xüsusi rolu və əhəmiyyəti nəzərə alınaraq, 1972-ci ildə Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin qərarı ilə Şəki şəhərində Şəki Zona Elmi Bazasının yaradılmasına dair qərar qəbul edilmişdir.

Həmin dövrdə Şəki Zona Elmi Bazasına Geologiya İnstitutunun baş elmi işçisi geologiya-mineralogiya elmləri namizədi Zəkəriyyə Əlizadə rəhbər təyin edilmiş, həmin ildə Şəki Meşə Təsərrüfatı İdarəsi üçün yeni tikilmiş iki-mərtəbəli, genişheyətli inzibati bina Elmi Bazanın fəaliyyəti üçün istifadəyə verilmişdir. Bölgənin mədəni və yabani meyvə və giləmeyvə bitkilərindən ibarət genofond bağının yaradılması Elmi Bazanın inkişaf istiqamətlərini daha da genişləndirmişdir.

Şəki Zona Elmi Bazasının əsasının qoyulduğu ilk günlərdən fiziki amillərin ipəkçilikdə rolu məsələlərini araşdırmaq, regionun təbii sərvətlərini hərtərəfli öyrənmək, bitki və torpaq örtüyündən daha səmərəli istifadə etmək, Böyük Qafqaz dağlarının cənub yamaclarında faydalı qazıntı yataqlarının aşkarlanması və tədqiqi, ərazinin selli çayları və selə qarşı mübarizə tədbirlərinin hazırlanması məqsədilə planlar tərtib edilmiş və icrasına başlanılmışdır.

Şəki-Zaqatala bölgəsinin zəngin mineral xammal, torpaq və bitki örtüyünü öyrənmək məqsədilə 1972-ci ildə Azərbaycan SSR EA-nın Şəki Zona Elmi Bazasının "Geologiya" qrupu yaradılmış, 1976-cı ildən Geokimya laboratoriyası kimi fəaliyyət göstərmişdir. Bu laboratoriya 2015-ci ildən etibarən Ləndşaftşünaslıq şöbəsi adlandırılmışdır.

Mərkəzin strukturu olan Yabani və mədəni bitkilərin genofondu laboratoriyası Şəki Zona Elmi Bazası təsis edilərkən qrup kimi Genetika və Seleksiya İnstitutunun tərkibində fəaliyyətə başlamışdır. 1995-ci ildən həmin laboratoriya Genofond laboratoriyası kimi, 2015-ci ildən isə Bitkilərin genofondu və biomüxtəlifliyi şöbəsi kimi fəaliyyətini davam etdirir.

1972-ci ildə ilk yaranan qruplardan biri "Fizika" qrupu olmuşdur. Bu qrup 1984-cü ildə Biofizika laboratoriyasına, 2015-ci ildən Ekoloji biofizika şöbəsinə çevrilmişdir.

Elmi Bazanın "İpekçilik" qrupu yerli şəraitə uyğun yüksək məhsuldar, xəstəliyə davamlı və istehsalatın bütün tələblərinə cavab verə bilən tut ipək qurdunun xətt, cins və hibridlərinin yaradılması məqsədilə 1974-cü ildə İpekçilik laboratoriyası ilə əvəz edilmişdir. 2015-ci ildən bu laboratoriya Tut ipək qurdunun seleksiyası şöbəsi kimi fəaliyyətini davam etdirir.

Şöbənin alimləri Azərbaycanda ilk dəfə ipəkçilik sahəsində böyük uğura imza ataraq "Saturnia pyri" vəhşi ipək qurdunun ipəkçilikdə istifadəsi perspektivlərini müəyyən ediblər. İxtiranın elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, "Saturniidae" ailəsinə aid olan "Saturnia pyri" vəhşi ipək qurdunun məhş ipəkçilik üçün yetişdirilməsi ilə ondan yüksək davamlılıq qabiliyyətinə malik spesifik ipək alınır. İlkən nəticələr göstərən ki, ənənəvi tut ipək qurdunun (Bombyx mori) ipəyi ilə müqayisədə, heterotrof canlı olan "Saturnia pyri"-nin ipəyinin lifləri daha davamlı, iki dəfə daha möhkəmdir, o cümlədən digər toxuculuq lifləri ilə yaxşı uzlaşır. Bu ipək qurdundan əldə edilən ipəyin təbii biomaterial kimi müxtəlif biotibbi təbiiqələrdə mümkünlüyü proqnozlaşdırılır.

Elmi Bazada fəaliyyət göstərən Bitkilərin biokimyası şöbəsi 1973-cü ildən 1990-cı ilədək "Fitologiya" qrupu kimi, 1990-cı ildən 2015-ci ilə qədər Biokimya laboratoriyası, 2015-ci ildən isə Bitkilərin biokimyası şöbəsi kimi Azərbaycanın Şimal-qərb regionunun bitki örtüyünün biokimyəvi xüsusiyyətlərini araşdırılması ilə məşğuldur.

Şimal-qərb bölgəsinin maddi sərvətləri ilə yanaşı, qiymətli mənəvi sərvəti - söz, ləhcə, şivə, qədim adət-ənənə, sənətkarlıq və mətbəx möcüzələri ilə zəngin tarixi folkloru vardır. Bu istiqamətdə tədqiqatların aparılması məqsədilə Elmi Bazada 1989-cu ildə Folklorşünaslıq və el sənətləri laboratoriyası yaradılmışdır. Hazırda həmin laboratoriyaya eyni adlı şöbə kimi fəaliyyət göstərir.

Mənbəyini Böyük Qafqazın cənub yamacı zirvələrindən götürən, daşqın və sellerlə müşahidə edilən təhlükəli çaylar Şəki-Zaqatala bölgəsinin sosial-iqtisadi həyatına ciddi ziyan vurur, təsərrüfatın inkişafına mənfi təsir göstərir. Baş verən prosesləri elmi əsaslarla öyrənmək, sellerin təsərrüfat həyatına mənfi təsirini azaltmaq məqsədilə kompleks tədbirlərin görülməsi mexanizmini hazırlamaq məqsədilə AMEA Rəyasət Heyətinin 5 aprel 1991-ci il tarixli qərarı ilə Şəki Regional Elmi Mərkəzində Sellerin öyrənilməsi laboratoriyası təşkil edilmişdir. 2015-ci ildən bu günədək Ekoloji coğrafiya şöbəsi kimi fəaliyyət göstərən bu struktur vahidi, həmçinin regionun ekoloji vəziyyətinin, ekoloji turizm imkanlarının öyrənilməsi ilə də məşğuldur.

Şimal-qərb bölgəsinin tarixinin, etnoqrafiyasının, arxeologiyasının dərin öyrənilməsi məqsədi ilə Folklorşünaslıq və el sənətləri laboratoriyasının tərkibində fəaliyyət göstərən "Tarix-etnoqrafiya" qrupu 2015-ci ildə Tarixi irs və etnoqrafiya şöbəsi kimi təşkilən-

mişdir. Bu şöbənin elmi-tədqiqat istiqamətlərinə bölgənin tarixi məmarlıq abidələrinin, tarixi şəxsiyyətlərinin, region tarixi ilə bağlı arxiv materiallarının, alban abidələrinin, mill-mənəvi irsimizin araşdırılması kimi əhəmiyyətli məsələlər daxildir.

Şəki Regional Elmi Mərkəzi və Geologiya İnstitutu 1998-ci ildən Böyük Qafqazın geodinamik şəraitini müəyyənləşdirmək məqsədi üçün birgə elmi tədqiqatlara başlamışdır. Mərkəzdə ABŞ-in Massachusetts Texnologiya İnstitutunun dəstəyi ilə onlayn rejimdə işləyən GPS stansiyası qurulmuşdur. Bu stansiya məsafədən idarə edilir və əldə edilən məlumatlar UNAVCO (ABŞ) məlumat mərkəzinə ötürülür.

Şəki Zona Elmi Baza Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin 16.04.1995-ci il tarixli qərarı ilə Şəki Regional Elmi Mərkəzə çevrilmişdir. 2014-cü ildən Elmi Mərkəzə fizika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Yusif Şükürlü rəhbərlik edir. Təəssübkeş rəhbər Yusif Şükürlünün Mərkəzə rəhbərlik etdiyi dövrdən elmin perspektivli istiqamətləri üzrə gənc tədqiqatçılara böyük imkanlar yaradılır, gənc mütəxəssislər Şəki Regional Elmi Mərkəzə cəlb edilir.

Şəki Regional Elmi Mərkəzi beynəlxalq əlaqələrinin inkişafına da böyük önəm verir, respublika ilə yanaşı, beynəlxalq səviyyəli elmi tədbirlərdə də Azərbaycan elminin müxtəlif istiqamətləri üzrə təmsil olunur, elmin inkişafına və kütləviləşməsinə öz töhfəsini verir.

ŞREM-in, həmçinin bir sıra beynəlxalq və yerli elmi-tədqiqat müəssisələri ilə də əməkdaşlıq əlaqələri mövcuddur. Bunlara Bolqarıstan Aqrar Universiteti, Bolqarıstan Kənd Təsərrüfatı Akademiyası İpekçilik və Əkinçilik Təcürbə Stansiyası, Tacikistan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Akademiyası İpekçilik Stansiyası, Özbəkistan Təbii Liflər Elmi Tədqiqat İnstitutu, Heyvandarlıq Elmi Tədqiqat İnstitutu və AMEA Zoologiya İnstitutunu nümunə göstərmək olar.

Elmi Mərkəzin əməkdaşları mütəmadi olaraq öz elmi nəticələri ilə respublika və beynəlxalq əhəmiyyətli elmi-kütləvi konfranslarda təmsil olunur, onların elmi jurnallarda 1000-ə yaxın tezis və elmi məqalələri çap olunmuşdur. İndiyədək Mərkəzin əməkdaşlarının məhsuldar əmək fəaliyyəti nəticəsində 50-dən çox kitab, 10 monoqrafiya işi işıq üzü görmüş, 20 patent, 8 müəlliflik şəhadətnaməsi əldə edilmişdir.

Şəki Regional Elmi Mərkəzi bu gün bölgənin zəngin tarixi-arxeoloji və etnoqrafik irsinin, maddi-mədəni və mənəvi mühtininin araşdırılması istiqamətində fəaliyyətini uğurla davam etdir-məkdədir. Mərkəzin əməkdaşları qurumu 50 illik fəaliyyəti dövründə çoxşaxəli elmi-tədqiqatla məşğul olaraq mühüm nəticələr əldə etmişlər. Cəmi bir elmlər namizədi və 20 nəfər əməkdaşla fəaliyyətə başlayan Şəki Regional Elmi Mərkəzdə hazırda 97 nəfər əməkdaş, o cümlədən 1 elmlər doktoru, 10 fəlsəfə doktoru, 14 dissertant və doktorant fəaliyyət göstərməkdədir.

Daim dövlətə və dövlətçiliyə fədakarlıq və əzmlə xidmət edən Şəki Regional Elmi Mərkəzi elmi və ictimai fəaliyyəti ilə elmi qurumlar üçün bir örnekdir. Mərkəz Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə erməni işğalından azad edilmiş doğma torpaqlarımızın yenidən qurulmasında, 30 il ərzində istismar olunmuş təbii sərvətlər, pozulmuş ekoloji tarazlığın bərpasında da yaxından iştirak etmək niyyətindədir.

50 illik uğurlu və şərəfli bir yol keçən Şəki Regional Elmi Mərkəzinə Azərbaycan elminin inkişafı naminə yeni-yeni nailiyyətlər arzu edirik!

Nərgiz QƏHRƏMANOVA
AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının Media və informasiya şöbəsinin Elektron informasiya sektorunun müdiri

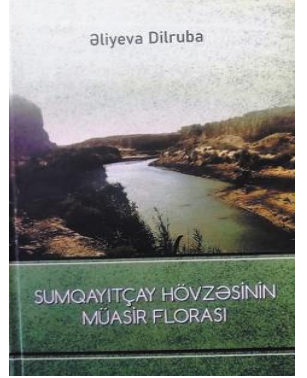
YENİ NƏŞRLƏR

Sumqayıtçay hövzəsinin müasir florası

AR Elm və Təhsil Nazirliyinin Dendrologiya İnstitutunun elmi işçisi, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Dilruba Əliyevanın müəllifi olduğu "Sumqayıtçay hövzəsinin müasir florası" kitabı nəşr olunub.

Yeni nəşr Sumqayıtçay hövzəsinin təbii-ekoloji amillərinin seçiyəsi, ərazi florasının taksonomik, biomorfoloji, ekoloji və botaniki-coğrafi təhliləsinə əsasən endemik, nadir, nəslin kəsilməkdə olan və adı "Qırmızı kitab"a daxil edilən növlərin dəqiqləşdirilməsi, fitosenozların növ tərkibi və quruluşunu müəyyənləşdirməklə bitkilərin təsnifatının verilməsi, fitomeliotativ bitkilərin arealı üzrə xəritə-sxemaların tərtib edilməsi, hövzə ərazisindəki yay və qış otlarının məhsuldarlığı, yem keyfiyyəti, otlaq tutumunun aşkar edilməsi istiqamətində aparılan elmi-tədqiqat işlərinin nəticələrinə həsr olunub.

Bundan əlavə, kitabda deqradasiyaya məruz qalan bitkilərin bərpası üçün elmi-praktiki cəhətdən əsaslandırılmış tədbirlər planı öz əksini tapıb. Hövzənin yay və qış otlarında aparılmış tədqiqatlarla əsaslı olaraq otlaqlardan istifadə müddəti təyin olunub.

Bitki immunitetinin genetik əsasları

Dendrologiya İnstitutunun Bitki mühafizəsi laboratoriyasının müdiri, aqrar elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Şaməddin Qəhrəmanovun müəllifi olduğu "Bitki immunitetinin genetik əsasları" kitabı nəşr edilib.

Elmi işçilərin, müəllimlərin, kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan mütəxəssislərin, xüsusi ixtisas kursu kimi ali məktəblərin biologiya, bitki mühafizəsi, aqrar fakültələri tələbələrini istifadə edə biləcəyi nəşr ətraf mühitin və insanların sağlamlığını qoruyub saxlamaq üçün zərərverici orqanizmlərə qarşı davamlı (immun) bitki sortlarından istifadə olunmasının müstəsna əhəmiyyətindən bəhs edir.

Kitab təbii meşə və kənd təsərrüfatı bitkilərinin xəstəlik törədicilərinə və zərərvericilərə qarşı immuniteti və bununla bağlı bir sıra mühüm elmi və təcürbə əhəmiyyətə malik məsələləri əhatə edən vəsait-tdir. Zərərli orqanizmlərə qarşı bitki immuniteti (davamlılıq), bitkinin baslıca bioloji xüsusiyyətlərindən biri olub, onun bütövlüyünün qorunmasını təmin edir, basqa sözlə ifadə etsək, immunitet bitkidə məhsul itkisinin azalmasını və yaxud bitkinin elə bir xüsusiyyətidir ki, bitki düşdüyü çətin ekstremal vəziyyətlərdə və hətta bitki orqanizmində xəstəlik törədiciləri və zərərvericilərin inkişafı üçün əlverişli şərait mövcud olduğu halda belə, bitki yüksək keyfiyyətli və dayanıqlı (stabil) məhsul verir.

Elmi texniki tərəqqinin inkişafının müasir mərhələsində bitkiçilikdə bitki immuniteti haqqında düşüncələr olduqca fərqlidir. Hazırda dünyada yüksək keyfiyyətli ekoloji sağlam məhsul əldə etmək və ekoloji tarazlığı qorumaq üçün zərərli orqanizmlərə qarşı aparılan inteqrasiya mübarizənin baslıca elementlərindən biri olan davamlı sort bitkilərdən istifadə olunur, yüksək texnologiyalar tətbiq edilir. Bütün bunlar müasir bitki mühafizəsi elminin innovativ yenilikləridir.

Şərqi Zəngəzur oykonimlərinin coğrafiya, tarix və dilçilik baxımından tədqiqi

AR Elm və Təhsil Nazirliyinin Coğrafiya İnstitutunun "Şərqi Zəngəzur oykonimlərinin coğrafiya, tarix və dilçilik baxımından tədqiqi" adlı yeni nəşri çap edilib.

Kitabın müəllifi Coğrafiya fikri tarixi və toponimika şöbəsinin böyük elmi işçisi, coğrafiya üzrə fəlsəfə doktoru Natiq Babayev, baş redaktoru institutun baş direktoru, c.e.d. Zakir Eminov, elmi redaktoru, adı çəkilən şöbənin aparıcı elmi işçisi, c.ü.f.d. Mahirə Abbasovadır.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun azad olunmasına həsr olunmuş 5 fəsildən ibarət monoqrafiyada Şərqi Zəngəzur tarixi ərazilərindəki yaşayış məntəqə adları araşdırılıb. Əsərin birinci fəslində Şərqi Zəngəzur oykonimlərinin öyrənilməsinin yaranma xüsusiyyətləri fundamental şəkildə şərh edilib, mənşəyi, nəzəri-metodiki əsasları öne çəkilib. İkinci və üçüncü fəsillərdə xalq coğrafi terminləri, eləcə də qədim türk mənşəli terminlər vasitəsi ilə yaranmış oykonimlərinin araşdırılmasına üstünlük verilib. Dörd və beşinci fəsillərdə isə Şərqi Zəngəzur ərazisində xalqın daha qədim tarixi ilə bağlı olan tipinin - etnotoponimlərinin hərtərəfli öyrənilmə sahəsində, xüsusilə oğuzların bu ərazilərin aborigen sakinləri olduğuna sübuta yetirən uğurlu tədqiqat işi aparılıb.

Kitab tədqiqatçılar, müəllim və tələbələr, eləcə də geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub.

Azərbaycan elminə ağır itki üz verib

Kimya elminin inkişafında özünəməxsus yeri olan görkəmli alim Əməkdar elm xadimi, AMEA-nın müxbir üzvü Abasqulu Quliyev ömrünün 82-ci ilində vəfat edib.

Abasqulu Məmməd oğlu Quliyev 1940-cı ilin noyabrın 13-də Qərbi Azərbaycanın Zəngibasar mahalında anadan olub. Orta təhsilini Ulu-xanlı məktəbində başa vuran alim 1957-1962-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Kimya fakültəsində təhsilini davam etdirib. Universiteti bitirdikdən sonra təyinatla Sumqayıt "Səthi-aktiv maddələr" zavoduna işləmək üçün göndərilib. 1962-ci ildə Sumqayıt şəhərində yerləşən qapalı Kimya müəssisəsində əmək fəaliyyətinə başlayıb. 1964-cü ildə SSRİ EA-nın Yüksək-molekullu Birləşmələr İnstitutunun (Sankt-Peterburq) aspiranturasına daxil olub. 1970-ci ildə namizədlik, 1987-ci ildə isə doktorluq dissertasiyalarını müdafiə edib. O, 1989-cu ildə professor elmi adına layiq görü-lüb. 1968-ci ildən Polimer Material-ları İnstitutunda kiçik elmi işçi, bö-yük elmi işçi, laboratoriya müdiri və-zifələrində işləyib. 1993-cü ildən el-mi işlər üzrə direktor müavini, 2007-ci ildən 2014-cü ilə qədər isə insti-tutun direktoru vəzifələrində çalışıb. Abasqulu Quliyev Funksional smart polimerlər laboratoriyasının müdiri kimi fəaliyyət göstərib. Alimin Poli-mer Materialları İnstitutunun nəzəri və praktiki əhəmiyyətli tədqiqatların aparılması, elmi əməkdaşlıq əlaqə-lərinin yaradılması və onların möh-kəmləndirilməsi kimi mühüm elmi və təşkilati məsələlərin həllində əvəzsiz xidmətləri olub.

Yüksək-molekullu birləşmələr kimyası sahəsində tanınmış alimin elmi yaradıcılığında vinilsiklopropanların birləşmə, telomerləşmə və polimerləşmə reaksiyalarının elmi əsaslarının işlənilməsi və hazırlanması,

karben və tsiklopropan kimyasının inkişaf etdirilməsi əsas yer tutub. Əldə edilən elmi nəticələr polimerlərin ensiklopediyasında, monoqrafiyalarda və bir sıra icmal xarakterli elmi əsərlərdə öz əksini tapıb. Alimin vinilsiklopropanların radikal birləşmə və polimerləşmə reaksiyaları sahəsində əldə etdiyi nəticələri Amerika Kimya Cəmiyyətinin toplu-sunda dərc edilib və Abasqulu Quliyev bu sahədə aparılan tədqiqatların pioniəri adlandırılıb. Abasqulu Quliyev tərəfindən sintez edilən karbo və heterozəncirli polipentenamerlər, alifatik polisulfonlar əsasında mikroelektronika sənayesi üçün yüksək litoqrafik xassələrə malik rezist materialları yaradılıb.

Ömrünün 60 ildən çoxunu kimya elminin inkişafına həsr edən görkəmli kimyaçı alimin geniş diapazonlu elmi axtarıqlarının nəticələri 450-dən çox elmi əsərdə, o cümlə-dən 70 ixtira və patentdə öz əksini tapıb. Abasqulu Quliyev Türkiyədə və keçmiş SSRİ-nin bir sıra respubli-kalarında keçirilən beynəlxalq konfranslarda maraqlı çıxışları ilə Azər-baycan elmini layiqincə təmsil edib. Onun elmi əsərləri ABŞ, Macarıstan, Bolqarıstan, İngiltərə, Almaniya, Braziliya və İspaniyada keçirilən konfrans materiallarında dərc edilib.

Alimin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondu, Ukrayna Elmi Texnoloji Mərkəzi, Belarus Milli Elmlər Akademiyasının kimya institutları və Fundamental Tədqiqatlar Fondu ilə uzun illər birgə qrant layihələri üzrə elmi-tədqiqat işləri yerinə yetirilib.

Tanınmış alimin rəhbərliyi altında 20 namizədlik və 3 doktorluq dissertasiyaları müdafiə olunub. Yaratdığı elmi məktəbin yetirmələri hal-hazırda respublikanın və başqa ölkələrin müxtəlif elmi mərkəzlərində fəaliyyət göstərirlər. Elmi fəaliyyəti ilə yanaşı bilik və bacarığını daim gənc nəsələ aşılamaq üçün fəal çalışan alim Sumqayıt Dövlət Universitetinin professoru kimi yuxarı kurs tələbələrinə, magistrələrə mühazirələr oxuyub.

Abasqulu Quliyev Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə Əməkdar elm xadimi fəxri adı və AMEA-nın Fəxri fərmanı ilə təltif olunub. 2007-ci ildə AMEA-nın müxbir üzvü seçilib. Abasqulu Quliyev uzun illər Polimer Materialları İnstitutunun Elmi Şurasının sədri, AMEA-nın Kimya Jurnalı Bölməsi Bürosunun, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin yanında Ali Attestasiya Komissiyasının kimya elmləri üzrə Ekspert Şurasının və Azərbaycan Kimya Jurnalı Redaksiya heyətinin üzvü, Polimer Materialları İnstitutunun Elmi Şurasının üzvü və institutun nəzdində fəaliyyət göstərən Dissertasiya Şurasının sədr müavini olub.

Azərbaycan elminə böyük töhfələr verən, əqidəsi, dünyagörüşü, intellekti ilə fərqlənən tanınmış alim özünün ən böyük mükafatını vətənin, dostlarının və tələbələrinin etibarını qazanmaqda görüb.

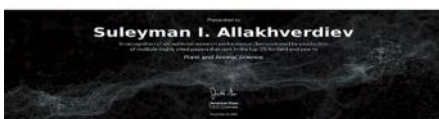
AMEA-nın müxbir üzvü Abasqulu Məmməd oğlu Quliyevin xatirəsi onu tanıyanların qəlbində daim yaşayacaqdır.

Allah rəhmət eləsin.

Azərbaycan aliminin adı 2022-ci ildə dünyanın ən çox istinad olunan tədqiqatçıları siyahısında

"Clarivate analytics" hər il dünyanın ən nüfuzlu alimlərinin adlarını açıqlayır. 2022-ci ildə dünyanın 70 ölkə və regionundan 6938 tədqiqatçı dünyanın ən çox istinad olunan tədqiqatçıları siyahısına daxil edilib.

Highly Cited Researcher 2022

Son 12 ilin nəticələrinə əsasən, tərtib olunan siyahıda azərbaycanlı alim, Rusiya Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, AR ETN Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun Bionanotexnologiya beynəlxalq laboratoriyasının müdiri, biologiya elmləri doktoru Süleyman Allahverdiyev də yer alıb.

Qeyd edək ki, Süleyman Allahverdiyev 2018, 2019, 2020, 2021-ci illərdə də ən çox istinad olunan alimlərin elit qrupuna daxil olmuşdu.

Türkiyəli arxeoloqlar ölkəmizin bir sıra tarixi abidələri ilə tanış olublar

Türkiyənin İstanbul Universitetinin alimləri arxeoloqlar Prof. Dr. Necmi Karul və Dr. Eylem Özdoğan AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunda qonaq olublar.

Qonaqlar Türkiyənin Şanlıurfa şəhəri yaxınlığında yerləşən "Göbəkliçepə" arxeoloji abidəsinə həsr olunan dünyanın mədəni irs silsiləsindən "Daş təpələr: Sivilizasiyanın erkən coğrafiyası" mövzusunda elmi seminarla çıxış ediblər.

Səfər çərçivəsində qonaqlar Azərbaycanın tarixi, arxeoloji və memarlıq abidələri ilə də tanış olublar. Göbəkliçepənin həmyaşığı Qobustan Dövlət Tarix və Bədii Qoruğu ərazisində qapalı və açıq səma altında yerləşən muzeyin mezolit və neolit dövrü qayaüstü təsvirləri ilə tanış olan alimlər ulu bəbələrimizin yüksək sivilizasiyaya malik olması qənaətinə gəliblər.

Elmi seminardan sonra onlar Suraxanı rayonu ərazisində yerləşən Ateşgah Məbədi Tarix-Memarlıq və Qala Dövlət Tarix Etnoqrafiya qoruqlarında olublar.

Alimlər daha sonra arxeoloji qazıntı işləri ilə yerində tanış olmaq üçün qədim Qəbələnin Qala və Səlbir ərazilərini gəziblər.

Arxeoloqlar işğaldan azad olunmuş Ağdam ərazisinə səfər edərək Üzərlikçepə, Qullartəpə, Ağdamın İmarət qəbiristanlığı, Ağdam məscidi, Şahbulaq qalası, Boyəhmədli kurqanları ilə tanış olublar. Prof. Dr. Necmi Karul bildirib ki, dünyanın heç yerində belə vəhşiliklərlə üzləşmək mümkün deyil.

Qeyd edək ki, 2023-cü ildə azərbaycanlı arxeoloqların Göbəkliçepədə arxeoloji qazıntı işləri aparmaları nəzərdə tutulur.

ELAN

Şərqsünaslıq İnstitutu akademik Zərifə Əliyevanın 100 illik yubileyinə həsr olunmuş beynəlxalq konfrans keçirəcək

Müasir dövrdə qadınlar müxtəlif sahələrdə kişilərlə çiyin-çiyinə çalışır və bir çox uğurlara imza atırlar. Belə ki, tarixə nəzər salsaq diplomatik əlaqələr quran, Nobel və digər mükafatlara layiq görülmüş, aviasiya sahəsində hünər göstərən, elmdə öz töhfəsini verən və s. kimi qadınları görmək mümkündür. Belə qadınlardan biri də Azərbaycanın görkəmli oftalmoloq-alimi, Əməkdar elm xadimi, tibb elmləri doktoru, professor, akademik Zərifə Əziz qızı Əliyevadır.

6-7 mart 2023-cü il tarixlərində AMEA-nın akademik Z.Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutu Zərifə xanım Əliyevanın xatirəsinə əziz tutaraq anadan olmasının 100 illik yubileyinə həsr edilmiş "Dəyişən dünyada qadın: Şərq və Qərb baxışı" mövzusunda beynəlxalq elmi konfrans təşkil edəcək. Konfrans Misir Ərəb Respublikası Milli Məclisinin Bint Bələd üzrə Qadınlar Cəmiyyəti, İraq Respublikası Strateji Araşdırmalar mərkəzi, Çin Xalq Respublikasının Həbəy Universiteti, Rusiya Federasiyasının Tarix, İqtisadiyyat və Hüquq Elmi-tədqiqat İnstitutu və Qazaxıstan Respublikası Təhsil və Elm Nazirliyi R.B.Süleymanov adına Şərqsünaslıq İnstitutunun iştirakı ilə onlayn keçiriləcək.

AMEA akademik Z.Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutu beynəlxalq konfransa tezislərin qəbulunu elan edir.

Konfransın əhatə etdiyi mövzular:

1. Tarix və ədəbiyyatda qadın;
2. Elm və təhsildə qadın;
3. İncəsənət və mədəniyyətdə qadın;
4. Müasir dövrdə qadın problemləri;
5. Günümüzdə qadın.

Tezislər Azərbaycan, türk, ingilis, rus, ərəb dillərində qəbul edilir.

Məruzə tezislərinin mətni 200-250 sözdən ibarət olmaqla, Microsoft Word redaktorunda "Times New Roman" şrifti ilə - 14, sətirlərarası interval 1,5 olmaqla yazılmalıdır. Tezislər konfransın elektron ünvanına womensconference@mail.ru göndərilməlidir.

Tezislərin qəbulunun son tarixi 20 yanvar 2023-cü ildir. Qəbul olunan tezislərin elanı 10 fevral 2023-cü ildir.

Ünvan: Bakı şəhəri, H.Cavid pr. 117 (AMEA-nın Əsas binası, / VII mərtəbə, akademik Z.Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutu, 715-ci otaq) Tel.: (+994 55) 392 96 41

MÜSABİQƏ

Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutu

AMEA Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutu aşağıdakı boş yerləri tutmaq üçün müsabiqə elan edir:

Tunc dövrü arxeologiyası şöbəsi

Aparıcı elmi işçi - 2 yer

Son Neolit və Xalkolit (Eneolit) dövrü arxeologiyası şöbəsi

Aparıcı elmi işçi - 1 yer

Albanşünaslıq elmi mərkəzi

Böyük elmi işçi - 1 yer

Elmi fond və ekspozisiya şöbəsi

Böyük elmi işçi - 1 yer

Arxeoloji xidmət və yeni tikinti sahələrinin tədqiqi şöbəsi

Böyük elmi işçi - 1 yer

Azərbaycanın orta əsrlər dövrü arxeologiyası şöbəsi

Aparıcı elmi işçi - 2 yer

Çöl tədqiqatları sektoru

Böyük elmi işçi - 1 yer

Tarixi etnoqrafiya şöbəsi

Böyük elmi işçi - 1 yer

Aparıcı elmi işçi - 1 yer

Müasir dövr etnoqrafiyası şöbəsi

Böyük elmi işçi - 1 yer

Sənədlər müsabiqənin tələblərinə uyğun olaraq elan dərc edilən gündən 1 ay müddətinə aşağıdakı ünvana təqdim edilməlidir.

**Ünvan: Bakı şəhəri, Hüseyn Cavid prospekti, 115
Telefon: (+99 412) 510 96 74; Email: info@arxeologiya.az**

Polimer Materialları İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Bəxtiyar Məmmədov, institutun icraçı direktoru, kimya elmləri doktoru, dosent Kazım Quliyev və institutun kollektivi Funksional smart polimerlər laboratoriyasının müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü, kimya elmləri doktoru, professor, Əməkdar elm xadimi **ABASQULU MƏMMƏD OĞLU QULİYEVİN** vəfatından kədərli xəbərini bildirir və ailə üzvlərinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Allah rəhmət eləsin.

Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Arif Həşimov, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Qəzet "Elm" qəzetinin redaksiyasında yığılır və "CBS" nəşriyyatında çap olunur.

Tiraj: 2000

НАУКА

Сила в науке...

Низами Гянджеви

ELM

Азәрбајҹан Милли Елмляр Академијасы Рязасят Неуятинин органы

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

№ 43 (1353)

Пятница, 23 декабря 2022 года

Газета выходит с 1984 года

Когда идеи опережают процессы

Призывы главы государства должны заставить азербайджанскую науку быть активнее

Исследования по Карабаху всегда были в центре внимания ученых НАНА, но после нашей Великой Победы они приобрели постоянный характер, став приоритетом научной деятельности. И подтверждение тому - различные мероприятия, главным действующим лицом которых стали события в регионе, и особенно в Шуше - учитывая, что весь 2022 год прошел под знаком этого города.

Культурной столице нашей страны была посвящена и недавняя международная конференция "Шушанаме: литературно-историческая традиция и взгляд в будущее". Мероприятие подвело итоги работы, проделанной в рамках Года города Шуша учеными отделений гуманитарных и общественных наук НАНА.

Предваряла конференцию выставка картин сотрудников академии, а также книги, монографии, атласы и брошюры, изданные научными учреждениями и организациями НАНА в течение 2021-2022 гг.

Научная летопись - для будущих поколений

Ученые НАНА единодушны во мнении, что Отечественная война, завершившаяся абсолютной победой в результате успешных боевых действий, проведенных славной азербайджанской армией под руководством Верховного Главнокомандующего Ильхама Алиева, является одной из самых редких и ярких страниц многовековой истории нашей страны. А масштабные строительные работы в Карабахе и Восточном Зангезуре и принятая не-

давно Первая государственная программа по Великому Возвращению на освобожденные от оккупации территории Азербайджана стала первой из крупнейших госпрограмм в истории страны.

По мнению главы НАНА академика Исы Габиббейли азербайджанские ученые также солидарны с участниками акции протеста, которую проводит молодежь и члены неправительственных экологических организаций на участке дороги Шуша-Ханкенди, контролируемой российскими миротворцами. Кстати, о своей солидарности заявили и участники международной конференции "Азербайджано-пакистанские отношения", завершившейся 21 декабря в Лахорском государственном колледже-университете, в которой принимала участие азербайджанская делегация во главе с академиком Габиббейли.

Если переводить в статистику количество исследований ученых-гуманитариев и обществоведов, получается, что по Карабаху и Восточному Зангезуру было издано порядка двухсот книг (шесть из них на иностранном языке), опубликовано более 400 статей (в одиннадцати странах). Кроме того, в НАНА были проведены важные исследования по истории, фольклору, этнографии, географии, климатическим характеристикам, сейсмологической активности Карабаха, которые были размещены в библиографический указатель.

Оценивая работу, проделанную в академии в рамках Года города Шуша как начало периода комплексного и системного изучения Карабаха, академик Габиббейли подчеркнул важность передачи будущим поколениям научной летописи двух карабахских войн, а

также подготовки работ, связанных с Великим Возвращением. "Призывы Президента Ильхама Алиева, - заявил он, - должны заставить азербайджанскую науку быть активнее, должна ощущаться научная поддержка и в широкомасштабных строительных работах, проводимых в Карабахе, наши исследователи должны опережать процессы своими идеями. У академии большой потенциал, и азербайджанские ученые своими работами и исследованиями каждый раз должны это подтверждать".

Толерантность в Карабахе

Шуша стала не только культурной столицей Азербайджана, но и политической, это связано с процессами, происходящими в последнее время. Об этом на конференции заявил депутат Милли Меджлиса Захид Орудж, коснувшись роли науки в развитии общества. А его коллега по парламенту Турал Гянджалиев отметил, что возрождение города Шуша включает в себя такие важные элементы, как экономическое, политическое, физическое возрождение, а также ренессанс ее научного и культурного потенциала.

Собственно, об этом шла речь и на другой научной конференции, которая состоялась в Институте востоковедения имени академика Зии Буньятова (ИВ) и была посвящена традициям толерантности и мультикультурализма в Карабахе (на примере азербайджанской модели).

Исторически так сложилось, что и в древности, и в новейшее время Азербайджан был местом встречи различных цивилизаций и культур, где разнообразная национально-культурная среда формировалась веками, и где представители различных национальностей и конфессий признавали Азербайджан землей, где все народы живут в условиях мира, спокойствия, взаимопонимания и диалога. "Мультикультурализм и толерантность, - отметила генеральный директор ИВ академик Говхар Бахшалнева, - исторически были образом жизни азербайджанцев. В новейшее время эти традиции стали повседневным образом жизни каждого гражданина Азербайджанского государства, независимо от его национальной принадлежности, языка и вероисповедания".

Об этом свидетельствуют и доклады ученых, основой которым послужили их исследования на различные темы - "Атмосфера толерантности в Карабахском регионе и армяне", "Карабах как исторический пример религиозного и культурного многообразия", "Опыт религиозно-культурного сосуществования в Карабахском ханстве" и т.д. В них востоковеды рассказывают о религиозных и культурных памятниках на территории Карабаха, являющегося одним из центров древнейших цивилизаций и охватывающего все исторические этапы, о наличии в регионе различных религий и влиянии этого фактора на общественную, религиозную и культурную жизнь. А один из сотрудников института, доктор философии по истории Эльнур Мустафаев провел этимологический анализ выражений мультикультурализма и толерантности в своем докладе, в котором на научно-философской и общественно-публицистической основе карабахских мыслителей довел до внимания слушателей воплощение ценностей толерантности и мультикультурализма в произведениях видных просветителей Мухиддина Мухаммеда Карабаги, Мухаммеда Вели Карабаги, Сеида Хамзы Нигари, Наджафбека Везирова, Фирудинбека Кочарли.

(продолжение на стр. 14)

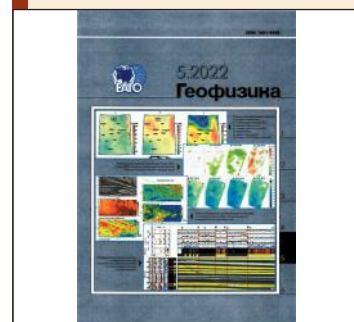
В основе - солидарность и поддержка

стр. 14 ⇨

Туркизм и мир

стр. 14 ⇨

В основе - синтез идей

стр. 15 ⇨

Иновационные разработки

стр. 16 ⇨

Когда идеи опережают процессы

Призывы главы государства должны заставить азербайджанскую науку быть активнее

(начало на стр. 13)

К слову, в Институте рукописей (ИР) вышла в свет книга "Описание архива Фирудун бека Кочарли". Материал, предназначенный для широкого круга читателей, содержит описание всех предметов видного литературоведа и переводчика, хранящихся в личном архиве ИР.

Этнопонимы: изучать комплексно

Еще один выдающийся шушинский интеллектуал - Юсиф Везир Чменземинли. Недавно в Институте языкознания НАНА состоялась презентация книги "Юсиф Везир Чменземинли, лингвист, родившийся в Шуше". В издании представлены произведения и рукописи

видного интеллектуального, общественного и политического деятеля, писателя и научного деятеля Азербайджана (1887-1943), отражающие его лексикографическое творчество. "Юсиф Везир Чменземинли, - поделился гендиректор института профессор Надир Мамедли, - занимающий в нашей литературе и истории XX века уникальное место своей яркой личностью, богатым литературным и научным творчеством, является одним из высоко нравственных общественных и политических деятелей Азербайджана. Всю свою жизнь он писал свои произведения простым и понятным языком и неустанно боролся за чистоту родного языка. Каждая из статей, опубликованных им в печати, является примером истинного патриотизма и национальной гордости".

И эти слова подтвердили присутствовавшие на мероприятии внуки выдающегося шушинца - профессора Лейла и Юсиф Везиры.

Под занавес уходящего года отметились своими исследованиями по Восточному Зангезуру и ученые Института географии Министерства науки и образования, выпустив книгу "Исследование ойконимов Восточного Зангезура с точки зрения географии, истории и языкознания".

В монографии, посвященной освобождению Карабаха и Восточного Зангезура, и состоящей из пяти глав, исследованы названия населенных пунктов на исторических территориях Восточного Зангезура. В ней фундаментально объясняются особенности становления и изучения восточно-зангезурских ойконимов (специфический вид топонима), освещаются происхождение, теоретико-методологические основания.

По мнению экспертов, в издании проведена успешная исследовательская работа в области комплексного изучения этнопонимов, связанных с древнейшей историей народов Восточного Зангезура, доказывающая, что огузы были аборигенными жителями этих территорий. Кроме того, авторы монографии отдали предпочтение изучению ойконимов, созданных с помощью географических терминов, а также терминов древнетюркского происхождения.

Высоко оценив перспективы

Институт ботаники будет сотрудничать с Эгейским университетом

Представители сельскохозяйственного факультета Эгейского университета Турции - профессора Харун Ялчин, Ариф Бехич Текин и Айкут Гювенсен посетили Институт ботаники Министерства науки и образования Азербайджанской Республики.

Во время встречи турецких ученых с сотрудниками института - генеральным директором доктором биологических наук, профессором Сайярой Ибадуллаевой, исполнителем директором доктором биологических наук Шакиром Гасымовым, заведующим кафедрой систематики и биоразнообразия доктором биологических наук Айдыном Аскеровым и начальником отдела геоботаники доктором биологических наук Набой Мехтиевой - были обсуждены вопросы, связанные с установлением отношений научного сотрудничества, проведением совместных исследований по изучению биоразнообразия в Азербайджане, использованием полезных лекарственных, эфирных, технических и кормовых растений и т.д.

Отметим, что, высоко оценив перспективы сотрудничества института, гости подчеркнули наличие возможностей для установления научных связей в будущем.

Тюркизм и мир

В жизни Назыма Хикмета был большой мир под названием "поэзия"

В Национальном музее азербайджанской литературы имени Низами Гянджеви Министерства культуры состоялась научная конференция, посвященная 120-летию со дня рождения Назыма Хикмета - одного из великих поэтов мировой литературы XX века. Конференция называлась "Назим, проходящий через мир, и мир, проходящий через Назыма".

Великий поэт оказал колоссальное влияние не только на поэзию тюркских, но и на поэзию всех восточных народов. Об этом, открывая мероприятие, в своем докладе "Назым Хикмет Азербайджана: тюркизм и мир" заявил генеральный директор музея академик Рафаэль Гусейнов, подробно рассказавший присутствующим об аспектах жизни и творческого пути поэта, а также о периоде в его жизни, связанном с Азербайджаном. "Своим творчеством он служил общечеловеческим идеям, - сказал академик Гусейнов, - выступал против угнетателей и эксплуатации. А сборник стихов "Песня пьющих солнце" ("Günəşi içənlərin türküsü") является одним из первых произведений поэта, изданных в Баку в 1928 году".

По словам ученого, те, кто знал Назыма Хикмета, никогда не сомневались в его гениальности. Великий поэт, большую часть жизни проживший за границей, всем своим существом любил Турцию и всегда тосковал по родной земле. "Назым Хикмет был счастливым человеком, хоть и видел много бед и унижений. Во время его проживания в Москве он часто приезжал в Баку, оказав значительное влияние на азербайджанскую литературу, в том числе советскую".

Несмотря на то, что многие годы выдающийся поэт провел по тюрьмам, в его жизни был большой мир под названием "поэзия". Он всегда был верен своему перу, своим словам, эмоциям и мыслям, и он всегда оставался человеком, ориентированным на то, чтобы говорить правду.

Академик Рафаэль Гусейнов напомнил, что в возглавляемом им музее уже отмечались 100-летие и 110-летие со дня рождения Назыма Хикмета - гениальный поэт является одним из гигантов мира слов, которые навсегда останутся в памяти не только в его юбилеях, но и в истории Азербайджана, Турции и всей мировой литературы.

Далее конференция продолжила свою работу секциями "Творчество и искусство Назыма Хикмета", "Назым Хикмет и азербайджанская литература", "Назымхикметоведение: в Турции, Азербайджане, мире" и "Проблемы поэзии и поэтики Назыма Хикмета".

В ходе заседаний были рассмотрены доклады доктора исторических наук Таиры Гасанзаде "Любовь великого Назыма Хикмета к народному писателю Анару", доктора филологических наук, профессора Шафага Алибейли "Способы выражения понятия "вода" в стихотворениях Назыма Хикмета", доктора философии по филологии, доцента Асмятханым Мамедовой "Вестник свободы и равенства - Назым "Хикмет", старшего преподавателя Гянджинского государственного университета Джохана Агамирова "Патриотические мотивы в поэзии Назыма Хикмета" и др.

На мероприятии также был продемонстрирован фотослайд, рассказывающий о жизни и деятельности известного поэта и его визитах в Азербайджан.

В основе - солидарность и поддержка

Прочный фундамент успешных дипломатических отношений руководителей Азербайджана и Пакистана дает импульс взаимным научным связям

Завершился научно-деловой визит делегации азербайджанских ученых во главе с президентом НАНА академиком Исой Габибейли в Пакистан, где она приняла участие в международной конференции.

Первым делом азербайджанские ученые встретились с ректором Лахорского государственного университета (ЛГУ) профессором Асгаром Заиди, который, выразив удовлетворение от визита азербайджанских ученых в дружественный и братский Пакистан, рассказал об ученых с мировым именем, создавших научную школу, работая в этом высшем учебном заведении, в том числе - о нобелевском лауреате Абдусе Саламе, известном философе и поэте Мухаммаде Икбале, а также о будущих успешных перспективах азербайджано-пакистанских научно-литературных связей.

В рамках договора о сотрудничестве

В свою очередь руководитель главного научного ведомства Азербайджана академик Габибейли рассказал о нынешнем состоянии азербайджано-пакистанских научных связей, важности взаимного научного сотрудничества и подчеркнул, что прочный фундамент успешных политико-дипломатических отношений руководителей обеих стран дал большой импульс к взаимным научным связям. Также он рассказал об истории НАНА и о деятельности научных отделов.

Затем в Лахорском государственном университете состоялась церемония открытия Научного центра "Азербайджан-Урду", во время которой профессор Заиди выразил уверенность, что после открытия нового центра взаимные научные связи

станут еще более крепкими. Эту мысль поддержал и академик Габибейли, поделившийся своими планами о перспективах совместных научных проблем. Один из пунктов этих планов - продолжать поставлять новому центру изданные в нашей стране печатные научно-литературные издания, научные монографии, книги и журналы об Азербайджане, Шуше, Гяндже на азербайджанском и английском языках.

А прямо во время встречи он подарил центру ковер с эмблемой НАНА, после чего в Лахорском государственном университете стартовала международная научная конференция, которая и была целью визита азербайджанских исследователей. Из названия конференции ясно, что она была посвящена связям, сложившимся между высшими образовательными и научными учреждениями двух стран, о которых присутствующих на пленарном заседании проинформировала руководитель департамента языка урду ЛГУ профессор Сайма Ирам.

Говоря об исторических дружеских отношениях наших народов, академик Иса Габибейли отметил, что в пакистанском городе Мултан был возведен Мавзолей великого азербайджанского поэта Шамси Тебризи, а в Баку в свое

время был построен Караван-сарай Мултани. "Наряду с Турцией, - заявил он, - Пакистан всегда оказывал политическую и моральную поддержку справедливой войне нашей страны во Второй карабахской войне, и каждый азербайджанец с благодарностью вспоминает это. Кроме того, из интернет-ресурсов я узнал, что пакистанская молодежь солидарна с гражданами Азербайджана, которые стоят на дороге Шуша-Ханкенди и проводят мирную акцию против экологического террора в Карабахе".

Напомним, что год назад был заключен договор между НАНА и ЛГУ, а в Институте литературы имени Низами Гянджеви создан Пакистанский центр, где находятся произведения всемирно известного ученого и писателя Пакистана Мухаммеда Икбала, переведенные на азербайджанский язык, учеными Института языкознания подготовлен словарь на азербайджано-урду языках, издана монография об истории Пакистана. А в нынешнем июле пакистанская делегация в составе десяти человек в течение десяти дней находилась с визитом в Азербайджане, где приняла участие в работе международной конференции, а после - посетила родину великого мыслителя Низами Гянджеви - Гянджу.

Нестабильность мира становится стабильностью

Игорь Окунев: У Азербайджана есть шанс при любом раскладе остаться самостоятельным актором

Круг вопросов, обсужденных на международной конференции "Современные проблемы географии: интеграция науки и образования", которая состоялась в Институте географии имени академика Г.Алиева (ИГ) Министерства науки и образования, касался не только сугубо географических проблем - изменения климата, колебания уровня Каспийского моря, дефицита ресурсов питьевой воды, исследования туристско-рекреационного потенциала, вопросов экологии и демографии, но и такой относительно новой дисциплины, как политическая география.

Согласно "Википедии", политическая география находится на стыке разных дисциплин, тесно связана со многими общественными науками, в первую очередь - с политологией, историей, социологией, международным и государственным правом, что делает её довольно интегрированной в общественную жизнь. В то же время, данная наука входит в систему географических наук, так как имеет целью изучение конкретных социально-экономических территориальных объектов и взаимосвязей между их элементами. Об этом и многом другом с читателями нашей газеты делится директор Центра пространственного анализа международных отношений Института международных исследований Московского

государства представляют собой внешнеполитические блоки, взаимодействующие друг с другом. То есть, другими словами, мы занимаемся геoinформационным моделированием международно-политического пространства и тех связей, которые там есть.

- И как в этот контекст вписывается Азербайджан?

- Я не являюсь специалистом по Азербайджану, занимаюсь только общими вопросами теории и методологии политической географии. Про вашу же страну могу сказать, что заметно - с одной стороны присутствует линия стратегического союзничества и в отношении к России, и в отношении к Турции, но, с другой, - есть общий вектор в некотором смысле быть равноудаленным и независимым и от Америки, и от других центров силы. В современном мире подобная многовекторная модель международных отношений более чем оправдана.

ними, договорились о сотрудничестве на перспективу.

Так получилось, что они знают мои книги и учебники для вузов, и используют их в преподавательской деятельности. Они переведены сегодня на английский, польский, французский и монгольский языки, и мне было очень приятно, что ими пользуются и ваши ученые. Мы как раз обсуждали этот момент, то есть, возможность сотрудничества именно в этом сегменте. Довольно плотно переговорили, наметили планы, возможно, сможем подписать меморандумы о сотрудничестве между АГО, МГИМО и АРГО.

- Чем РГО, которое тесно сотрудничает с АГО, отличается от АРГО?

- РГО - это не только про науку, но еще и про краеведение, туризм и т.д. А АРГО - это чистая наука, это отдельное общество ученых - географов-обществоведов, которое возглавляет профессор Дружинин.

- Считаете ли вы, что в настоящее время однополярный мир превращается в многополярный?

- Во-первых, надо понять, что нестабильность мира становится стабильностью. Мы входим в период довольно длительной, я думаю, нестабильности, когда в разных частях мира - и это связано именно с перестройкой международных отношений - изменяются правила от однополярности к многополярности. Это очень сложный процесс - найти инструменты для поддержания стабильности в этом мире. Этот баланс сил и интересов между множеством игроков может поддерживаться разными моделями, и все они по-разному будут использоваться в разных странах - где-то будут равно взаимозависимые отношения, где-то иерархические. И тот мир, в котором мы будем жить через поколение, будет более сложным и многоуровневым. Я думаю, сейчас мы даже не совсем понимаем его контуры, ясно одно - современная система международных отношений и международного права, которая на данный момент существует в мире, не способна решить существующие проблемы.

- Поэтому она потерпела крах?

- Она не потерпела крах. Просто общество усложнилось, у людей во всем мире стало больше потребностей, то есть они стали больше требовать от экономики и от политики, усложнились все системы. При этом каждая последующая система не будет уничтожена до основания, она просто возьмет то, что было в старой (например, ООН), и обязательно усложнится, потому что многие локальные конфликты невозможно решить в системе "либо вам - либо нам". Многие государства не могут занимать независимую позицию в том мире, когда ты должен быть то с одним блоком, то с другим.

(продолжение на стр. 16)

В основе - синтез идей

Исследования азербайджанских ученых представлены в современных подходах

К важным научным результатам ученые НАНА относят и публикации своих трудов в авторитетных международных научных изданиях. Одно из последних - исследование, посвященное интернет-фольклору, которое было опубликовано в журнале "Национальный фольклор", индексируемом в базах данных Web of Science и Scopus (H-индекс 10, Q3).

Речь идет о статье "Восприятие пародийного героя в контексте интернет-фольклора: социальный протест и культурный переход во взрослую жизнь", автором которой является ученый секретарь службы вице-президента НАНА, старший научный сотрудник Института фольклора доктора философии по филологии Хикмет Гулиев.

Отметим, что журнал "Национальный фольклор", выходящий с 1989 года, с 1998 года специализируется на публикации исследований, проводимых в области фольклора, этнологии, антропологии, литературы и культуры.

Комические, сатирические и иронические фольклорные факты, появляющиеся в интернет-фольклоре, на самом деле являются стилистическими оттенками социального протестного поведения, проявляющимися в культурном творчестве

Новая специфика виртуальной среды

Исследование азербайджанского ученого проводилось на основе синтеза научно-теоретических идей, представленных в современных подходах, связанных с фольклористикой, культурологией и коммуникацией. Созданное в междисциплинарном контексте, оно воплощает в себе результаты совместных научных исследований, проведенных в последние годы между Институтом фольклора НАНА и Институтом информационных технологий Министерства науки и образования Азербайджанской Республики.

В статье отражены научные результаты и выводы исследований Гулиева по интернет-фольклору последних лет. Ученый впервые проанализировал факты создания в виртуальной интернет-фольклорной азербайджаноязычной среде на основе социоантропологического подхода и изучил новую специфику, которую традиционные образы, мотивы и сюжеты приобрели в виртуальной социальной среде.

Кроме того, принимая во внимание, что социокультурные процессы, в том числе фольклорные, осуществляются в интернет-среде и социальных сетях, автор подчеркивает, что эта реальность привела к появлению новых смыслов - как по

форме, так и по содержанию и стилю. По словам филолога, интернет-фольклор берет свое начало из традиционной культурной памяти и мыслительных механизмов, но становится актуальным в контексте современной социальной действительности, поэтому азербайджаноязычная виртуальная фольклорная среда чрезвычайно важна с точки зрения анализа социальных процессов и определения современных тенденций.

Отметим, что исследование посвящено интерпретации психогенеза концепта пародийного героя, появившегося в азербайджанской виртуальной фольклорной среде: автор исследовал социокультурный и социально-психологический источник, а также фило-софско-мировоззренческую природу социального протестного поведения, возникшего в контексте виртуального фольклорного спектакля. В результате установлено, что в основе характера социального протестного поведения лежит мотив "культурного перехода к насилию". В то же время в статье делается вывод о том, что комические, сатирические и иронические фольклорные факты, появляющиеся в интернет-фольклоре, на самом деле являются стилистическими оттенками социального протестного поведения, проявляющимися в культурном творчестве.

Создание и отрицание традиции

В ходе анализа в центр внимания автором были поставлены героизм, а также трикстерические мотивы, былины, нарративы, идиомы и тексты веры, связанные с образом Кёроглу в традиционном фольклоре, а появляющиеся серьезные и комические мотивы были проанализированы с точки зрения пародийной интерпретации. Также было определено, что наблюдаемые в традиционной социальной среде пародийные знаки, связанные с образами Деде Горгуда, Кёроглу и Моллы Насреддина, в несколько иной форме проявляются в Интернете и в виртуальном дискурсе.

(продолжение на стр. 16)

Тот мир, в котором мы будем жить через поколение, будет более сложным и многоуровневым. Сейчас мы даже не совсем понимаем его контуры, ясно одно - современная система международных отношений и международного права, которая на данный момент существует в мире, не способна решить существующие проблемы

государственного института международных отношений (МГИМО) МИД России, кандидат политических наук Игорь Окунев.

- Насколько нов термин "политическая география" для стран СНГ?

- В России и русскоязычном научном пространстве постсоветских республик он появился в самом конце распада СССР, а на Западе он существует с конца XIX века. Впрочем, в России он тоже был с начала XX века, а затем уже при советской власти был табуирован.

- Чему было посвящено ваше выступление на конференции?

- Структуре мирового политического пространства. В нашем центре мы занимаемся математическим моделированием системы международных отношений. Это некое пространство, которое можно представить в виде политической карты мира (то есть наложение политических границ на физическую карту), а можно в виде абстрактного пространства, в

- Ваше впечатление от бакинской конференции? Состоялась ли она на том уровне, на каком была заявлена?

- Приглашение на конференцию я получил через Азиатскую ассоциацию географов, куда входит и Азербайджанское географическое общество (АГО), и наша Ассоциация российских географов-обществоведов (АРГО). То есть пригласили не конкретно меня как ученого Окунева, а как представителя этой структуры. Ну, а у меня, честно говоря, был свой интерес: я хотел познакомиться с политгеографами Азербайджана, с которыми был знаком только по переписке. Речь идет о доценте Наримане Пашаеве (заведующий отделом политической и экономической географии Института географии Министерства образования и науки Азербайджана) и профессоре Чингизе Исмаилове (заведующий кафедрой экономической и социальной географии Бакинского государственного университета (БГУ)). Вот, наконец, встретился с

В основе - синтез идей

Исследования азербайджанских ученых представлены в современных подходах

(начало на стр. 15)

Поскольку виртуальная социокультурная среда как правило состоит из молодежи, и Интернет создает возможность анонимности для пользователей, в то же время, благодаря влиянию идеологии информационного общества, возникла новая реальность в отношении традиций и стереотипов в интернет-фольклоре.

"Тот факт, - поясняет исследователь, - что Интернет как открытая информационная среда способствует смешению различных мировоззрений и взглядов, обычаев и традиций, выражению коллективной мысли над индивидуальными мнениями и позициями в виртуальных социальных сетях, реактуализации ряда тем, образов, мотивов и сюжетов, оставляющих глубокий след в традиционной культурной памяти, в виртуальной социальной среде, традиционно иногда это приводит к поддержке, а иногда и к отрицанию стереотипов. Таким образом, виртуальная социальная среда, сформированная на основе социокультурных условий на социотехнологической платформе, открыла дорогу функции социального протеста, включающей создание и отрицание традиции. В результате анализа мы установили, что традиционный концепт героя, например образ Кёроглу, претерпел содержательное изменение в виртуальной социокультурной среде, а в социальной - пародировался комическим образом группами, состоящими в основном из молодежи и подростков".

Новые проекты для читателей

Еще одно важное событие в издательской деятельности азербайджанских ученых - выход в свет статьи "Оценка сейсмической обстановки Абшеронского полуострова на основе анализа контактных измере-

Комические, сатирические и иронические фольклорные факты, появляющиеся в интернет-фольклоре, на самом деле являются стилистическими оттенками социального протестного поведения, проявляющимися в культурном творчестве

ний и результатов космического мониторинга Земли" ученых-геологов - заведующего отделом сейсмологии и оценки сейсмической опасности Института геологии и геофизики (ИГТ) Министерства науки и образования Азербайджанской Республики доктора наук по наукам о Земле, доцента Гулама Бабаева, сотрудников этого отдела, докторанта Пермского государственного национального исследовательского университета Российской Федерации Имрана Муради и докторанта ИГТ Яшара Алиева в международном научно-исследовательском журнале "Геофизика" Европейско-Азиатского геофизического общества.

В работе ученых-геологов, помимо изучения вертикальных движений Земли космическим зондированием, отражены стрессовые параметры землетрясений, произошедших в районе исследований и вокруг него, а также максимальные амплитуды горизонтальной составляющей скоростей перемещений, определен сейсмический образ местности через распределение энергетического класса магнитуды и т.д.

И, наконец, сотрудники Центральной научной библиотеки (ЦНБ) НАНА могут порадовать своих читателей новым проектом - для них запущена международная электронная база данных AMBOSS GmbH в области медицины.

В соответствии с договоренностью, достигнутой правлением указанной базы данных и руководством ЦНБ, для читателей библиотеки были предоставлены порядка сотни кодов для использования. С ними читатели смогут получить доступ к интерактивной библиотеке с более чем двадцатью тысячами медицинских тем и связанному с ней Банку вопросов, основанному на более чем шести тысячах клинических случаев.

Отметим, что студенты, обучающиеся в резидентуре системы высшего медицинского образования, а также молодые врачи смогут воспользоваться этой возможностью бесплатно только в течение одного месяца. А в самое ближайшее время для пользователей научной библиотеки будут открыты и другие международные электронные базы данных.

Нестабильность мира становится стабильностью

Игорь Окунев: У Азербайджана есть шанс при любом раскладе остаться самостоятельным актором

(начало на стр. 15)

- Вы хотите сказать, что наступит такая эра, при которой, к примеру, не будет полюса Североатлантического альянса?

- Эра будет многоуровневой. На каком-то уровне будут полюсы, центры, которые в первую очередь будут доминировать не политически, не экономически, а выдавая интеллектуальный продукт, в том числе, и научный, за которым все остальные страны будут стремиться. И в этом как раз будет их доминирование.

- Это, конечно, касается в большей степени развитых стран?

- Совершенно верно. Будет другое измерение этих международных отношений, при котором лидеры этих развитых стран будут зависимы от стран второго эшелона, которые поставляют им ресурсы (например, страны Ближнего Востока): раньше Запад доминировал, а сейчас он сильно зависит от них.

- Китай, на ваш взгляд, - первая экономика мира?

- По объему экономики, безусловно, первая, а по доле высоких прорывных технологий пока еще нет. Но, безусловно, это один из двух главных полюсов будущего мира.

- И на каком месте в обрисованной вами конфигурации вы видите свою страну?

- В России сейчас чрезвычайно тяжелый период. Она как раз не вписывается во многом в эти модели. Россия, безусловно, страна, очень близкая к Западу - ментально, культурно, - но при этом не признаваемая Западом как западная. Скажу так - Россия и Запад, и не Запад, и в этом ее сила. Российский экспорт-импорт в значительной степени ориентирован на Европу.

Более того, у российской цивилизации - уникальное положение, она может быстро вбирать в себя какие-то западные ценности, а от каких-то отказаться.

- От каких, например (кроме ЛГБТ, конечно)?

- Вообще вопросы традиций, религии, семейных ценностей - то есть то, что в России стало важным, вернулось.

- Не могу не спросить про Украину. Ее вы где видите? Украина - цэ Европа или...

- В мире, в котором нам предстоит жить, не будет того,

некоторые политики ставят Украину перед выбором - либо туда-либо сюда. Это большая ошибка. Впрочем, я бы не хотел комментировать Украину, я ей не советчик. Вот может ваши ученые могут что-то посоветовать.

- А есть ли у Азербайджана шансы сохранить многовекторность в новой модели мироустройства?

- Да, пока все предпосылки есть. Политика выстроена так, что есть надежда, что в той модели, в которой я обрисовал, Азербайджан будет самостоятельным игроком и актором, и в то же время будет иметь хорошие отношения и Турцией, и с Россией и другими странами.

- Игорь Юрьевич, вы впервые в Азербайджане?

- Нет, пять лет назад мы с супругой посещали Баку в качестве туристов. Предвосхищая ваш вопрос о том, понравился ли мне ваш город, сразу скажу - понравился. Я вообще считаю его одним из самых красивых городов мира.

- А что именно понравилось?

- Баку - он и современный, и старинный одновременно: это и XV век, и такой роскошный и промышленно-магнатский XIX век, и хайтековский XXI. Восхищало здание оперного театра - европейский модерн, но с явно уникальными восточными чертами. Кстати, рядом стоящие здания такие же уникальные. Именно это ведь привлекает, уникальность. И, кроме того, для русского человека Азербайджан, по крайней мере, Баку - родной: почти все ответят по-русски, для меня в этом плане не было никакой проблемы, никакого барьера.

Галия АЛИЕВА

Тот мир, в котором мы будем жить через поколение, будет более сложным и многоуровневым. Сейчас мы даже не совсем понимаем его контуры, ясно одно - современная система международных отношений и международного права, которая на данный момент существует в мире, не способна решить существующие проблемы

что Украина цэ Европа или цэ Россия. В этой логике ни Украине, ни России, ни Азербайджану не выжить, это будет поражением. Любая такая модель будет сохранением самобытности и развиваться, ей нужно быть с Европой, и с Россией, и с Турцией, и при этом самостоятельной. Такая система современных отношений - это норма. Нормально быть связанным с разными регионами, быть с ними взаимозависимыми и при этом самодостаточными. Вот такая модель подходит для развития всех стран. А сегодня

Инновационные разработки

Вышла в свет книга "Генетические основы иммунитета растений", автором которой является завлабораторией защиты растений Института дендрологии Министерства науки и образования доктор философии по аграрным наукам Шамеддин Гахраманов.

По мнению экспертов, это издание является очень важным в использовании устойчивых (иммунных) сортов растений против вредных организмов для защиты окружающей среды и здоровья че-

ловека. В нем также освещены проблема иммунитета естественных лесных и сельскохозяйственных растений к патогенам и вредителям и ряд важных научных и практических вопросов, связанных с ним.

В настоящее время для получения качественной и экологически здоровой продукции и защиты экологического равновесия используются устойчивые сорта растений, являющиеся одним из основных элементов комплексной борьбы с вредными организмами. Все это - инновационные разработки современной науки о защите растений.

Редакционная коллегия:

Иса Габиббеили, Ариф Гашимов, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001, ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Газета набирается в редакции и печатается в издательстве "CBS". Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000